

Letnik XXVI/45

ISSN 2738-3296

CLD
2001 - 2026
25 let

Vsesledje

Revija za kulturo in literaturo

VSESLEDJE

Revija za literaturo in kulturo

Št. 45/2026- letnik 26 ISSN 2738-3296

KOLOFON

Glavni urednik: Bojan Ekselenski
Odgovorni urednik: dr. Zoran Pevec
Pomočnik odgovornega urednika: mag. Matej Krajnc
Poslovna sekretarka: Mira Gorenšek
Lektoriranje: Lenka Krajnc
Prelom: Bojan Ekselenski
Karikatura na naslovnici: Zofka Kveder
Avtor karikature: Dalibor Bori Zupančič
Fotografije:
Mira Gorenšek (str. 8, 13, 14, 19, 40, 64, 114, 116)
Naslov uredništva in izdajatelj:
Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4 3000 Celje
literarno.drustvo@outlook.com
WWW: http://cld.si, http://cld.si/Vsesledje.html
Sozaložnik:
Grafika Gracer d. o. o.

Tiskana izdaja: ISSN 1580-9307

Revija je izdana s pomočjo:

Jskd
JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

Kazalo

	Uvodnik	*5*
Dragan Mitić	Uvodnik	5
	Literarnica	*9*
Dr. Zoran Pevec	Anima/Animus	10
	Poezija	*15*
Renata Cigler Gandolfo	Ničevost je rodila poezijo	16
	Gora je okamnela	18
Nuša Ilovar	Oranžno zibanje	20
	Izbrala si	21
Barbara Ribič Jelen	Haiku	22
	Mostovi	23
Jernej Jager	Prvi	24
	Ana	24
Suzana Kavka	Nauči me	25
	Tvoje barve	25
	Najini mostovi	26
	Tam čez brv	27
	Skrite misli	27
	Ne morem si pomagati	28
	N..a..t..o	29
	Dogodki	29
Stojan Knez	Sladka a kričava	30
	Kreacija nezapisanega	31
Irena Kus	Kdo ve	32
	Le prvi korak	33
	Belina neslutenih razsežnosti	34
	Govorim	35
	Ne verjamem	36
	Utrip	37
	Kam greš?	38
	Pranje	39

Kazalo

	Usedlina v skodelici vsakdana	41
Dragan Mitić	S tihim prizvokom večnosti (Moja pietà)	41
	Tvoj objem	43
	Bila si vonj najlepšega poletja	43
Denis Peperko	Pesmi	45
Tim Ribič Petek	Oda za Manjo	50
Klementina Sambolič	I.	51
	II.	51
	Rojstvo	51
	Življenje	52
	Ljubezen	53
Justina Strašek	Družina	54
	Slovo	55
	Minevanje	56
	Smrt	56
	Črne oči	57
Milena Šimunič	Neiskreni ljudje	58
	Sto let po ognju	58
	Tišina	59
Nada Tržan Herman	2026 - leto štirih: Kosovel, Kveder, Cankar, Aškerc	60
	Ljubezen vesolja	60
	»Moškosfera« v času Zofke Kveder	61
	Ivan Cankar, Na klancu	62
	Nagovor Antonu Aškercu	63
	Fatalka	65
Marko Vitas	Odvod	65
	Oko orkana	65
Ante Žutić	Haikuji	66
Matej Krajnc	Okovani	70
	Torino	71

Matej Krajnc	BENZZZ	72
	NE BODEM PONAVLJALO	72
	POT, CESTA, SVAŠTA	73
	MOKEDAJ	73
	ZAVORNO OLJE	74
	PROZA	*75*
Snežana Brumec	ROJSTVO	76
Vlasta Črčinovič Krofič	MAJHEN KORAK K VELIKIM SPREMEMBAM	81
M ajda Geršak	MOČ DOTIKA	86
Andrej Ivanuša	DESET KORAKOV DO ŠOLE	88
Tanja Mencin	LJUBLJANA—VILLACH	90
Dragan Mitić	»VOZI, MIŠKO«	92
Martina Podričnik	BURJA	97
Justina Strašek	ŽIVLJENJE	99
Milena Šimunič	MED SENCAMI IN SVETLOBO	102
Vanja Tajnšek	SIROV BUREK	104
Cvetka Vidmar	MAČKA S PORCELANOM	104
Marko Vitas	TOČKA NIČ	107
Ivan Zupanc	SEDEM	113
	PREVODI	*115*
George Dimitru	SFERA	115
Venla Lintunen	Nekaj o njej	118
	Želja obeh	119
	DRUŠTVO	*140*
Bojan Ekselenski	NOVA PETLETKA	141
	PROGRAM DO KONCA LETA	159
	DRŽAVNO PRVENSTVO V SLAM POEZIJI	159
	Fanfest 10	164
	RAZPISI ZA VSESLEDJE, SUPERNOVO, FANFEST 11	*166*
	PESNICA Z NASLOVNICE: ZOFKA KVEDER	*170*

Dragan Mitić

Tisto magično dejanje – branje

Ko me je glavni urednik zaprosil, da napišem uvodnik za to literarno revijo, sem bil počaščen. Če se bom tega že lotil, potem naj bo tak, da ga bodo bralci revije zares prebrali. V teoriji mi je bilo vse jasno – rekli boste: zanimivo – vendar je teoretični fizik. Uvodniki so avtorski komentarji, ampak dober uvodnik za literarno revijo vendarle mora biti bolj umetniški, poetičen in refleksiven. Naj ne podaja le suhih dejstev, ampak ustvari vzdušje, nagovarja strast do branja. Pa vendar, ko gre za literarno revijo ustvarjalcev literarnega društva, naj bi uvodnik bil tudi spodbuden, topel in osvobojen akademske vzvišenosti in snobizma.

Prepričan sem, da boste tudi v tej številki revije, prav z branjem tako različnih avtorjev o tako različnih temah, lahko ugotovili, kako je življenje lepo v vseh svojih odtenkih.

Kot vodilno nit svojega uvodnika vam ponujam tisto zame kar magično dejanje – branje, že od tedaj, ko so se po prvih prebavljenih znakih med praznimi prostori na listu papirja spremenile v jasno in razumljivo misel. Velik napredek v mojem odraščanju, da sem dobil nekaj veliko večjega in močnejšega od preostalih načinov spoznavanja sveta – postal sem bralec. Prej sem te znake samo gledal, sedaj pa jih razumem. In to ne samo v knjigah, ampak tudi v vseh napisih v mestu, na potovanju … povsod. Kmalu spoznaš, da je branje začetek vsakega razumevanja. In da brez branja ne moreš.

Kliče me sin in mi nekaj razlaga, kako njegov sin, moj vnuk, preveč časa preživi ob »strmenju« v mobilni »pametni« telefon, v bistvu se poneumlja, premalo pa bere. Da mu sicer poskuša razložiti, da to ni v redu, a brez večjega uspeha. Pravi mi sin: »Vnuku morda lahko ti pomagaš, ker je prepričan, da ti, češ, 'vse' veš. Daj, prosim te, napiši mu nekaj na to temo. Morda bo vsaj to prebral.«

Tako je nastalo moje pismo: *Dragi moj vnuk ...*

Sprašuješ me, kako sem in ali še vedno toliko berem, ko pa že vse vem? Eh ... Zdravje me še kar služi, zaenkrat gre nekako, mislim, da ravno tako, kot pritiče mojim letom. Res je, berem, berem še vedno, kadar koli lahko in takoj ko mi čas dopušča. In zakaj? Saj vem, da si že skoraj že uganil! Pa kako bi sploh vedel »vse«, če ne bi o vsem tem nekje prebral. A ti misliš, da lahko znanje pade kar z neba? Z neba nam padata dež in sneg, včasih tudi toča, znanje pa zagotovo ne!

Zaupal ti bom svojo skrivnost: ko sem bil še fantič, približno tak, kot si ti sedaj, sem bil zelo sramežljiv. Toliko velik, da me je bilo sram starše še naprej spraševati, zakaj in kako o vsem mogočem. Moj dedek je imel več potrpljenja, a mi je tudi on nekega dne odločno odgovoril: »Čakaj malo, saj poznaš že vse črke, zakaj sprašuješ mene, imaš knjigo, pa tam preberi. V knjigah piše vse in o vsem.« In res! Imel je prav: bral sem in bral in tako je raslo tudi moje znanje. Kaj vse sem našel v knjigah: in kaj drugi ljudje mislijo in kako oni gledajo na vse okoli sebe, zapisane najbolj zanimive stvari iz naše preteklosti – zato nisem več ponavljal istih napak. Mislim, da sem prav zaradi branja v vsem napredoval hitreje. Še posebej pa mi je branje prišlo prav, ko sem želel malo pobegniti od običajnega vsakdanjega dogajanja: odprl sem knjigo in skočil v izmišljeni svet med njenimi popisanimi stranmi. Vedel sem, da ob knjigi nikoli ne bom osamljen, tam notri, za napisanimi črkami, me je vedno čakalo nekaj novega ali nekdo, ki ga še nisem spoznal.

Z branjem me je minila tudi sramežljivost. Veliko bolje sem govoril in tako sem pridobil veliko samozavesti, lažje sem izražala svoje misli. Veš, ko z branjem usvojiš veliko novih besed, se je potem veliko lažje igrati z njimi. Pa če si iz vsake prebrane knjige zapomniš samo eno novo besedo, jih bo na koncu ogromno – tako da se boš z njimi poigraval! Boš videl.

In še nekaj, medtem ko bereš knjigo, so tvoje misli usmerjene samo vanjo in tako se naučiš svojo pozornost usmeriti le na eno stvar, to pa je ena zelo koristna stvar – za vse! Prepričan sem, da sem se zaradi takšnega natančnega branja naučil tudi bolje igrati šah in da sem se lažje naučil kakšno pesem na pamet. Točno, spomnil sem se, pa to sem ti hotel predlagati že zadnjič: poskusi se naučiti na pamet dve kratki pesmici – eno se uči tako, da gledaš v knjigo, drugo pa z računalnika! Pa mi javi, katero si se prej naučil? Res me zanima, mi boš javil?

V knjigah boš našel predvsem lepe stvari, in ko se nanje navadiš, boš vzljubil vse, kar v tebi predrami občutek za lepo – spoznal boš, kaj je umetnost. In morda se boš kasneje zaradi tega z njo tudi ukvarjal ter tako sebi in nam lepšal svet! Mar ne bi bilo to čudovito?

In da ti bo branje tudi zanimivo, o tem sploh ne dvomi. Saj boš spoznal toliko novih ljudi, novih krajev, novih stvari. Verjemi mi, tako bodo napredovale tudi tvoje sanje. Po vsaki knjigi bo poleg znanja večja in bolj razvita tudi tvoja domišljija. Ko boš v knjigi spoznal deset različnih in neznanih krajev, si boš po branju znal izmisliti enajstega, ki bo še lepši in boljši od predhodnih – le, da se pred branjem tega ne bi nikoli spomnil.

A glavnega ti sploh še nisem omenil: poleg tega, da te bo branje pomirilo in obogatilo tvoj spomin, boš zaradi branja postal zanimivejši in privlačnejši tudi za punce! A, kako dedek to ve? Pa vprašaj babico, ona me je izbrala, ker sem se znal bolje izražati in sem pripovedoval zanimiveje od ostalih fantov. Saj menda ne misliš, da sem se sam spomnil vseh tistih šal, s katerimi vas še sedaj nasmejim? Ne! Prebral sem jih v knjigah, ali pa so mi, če že ne ravno te, dale idejo, da se pošalim po svoje. Veš, nisem se izoblikoval le s tem, kar sem v življenju počel, ampak tudi s tem, kar sem prebral. Prebral sem to in ono ter izbral tisto, kar mi je všeč, in poglej, tako sem postal to, kar sem. In kar je najpomembneje, jaz sem se ves ta čas zelo zabaval. Z branjem! Branje je bilo del užitka in zabave in nikoli ga nisem jemal kot obveznost. Beri in uživaj in postal boš veliko boljši!

Rad te imam! Tvoj dedi ...

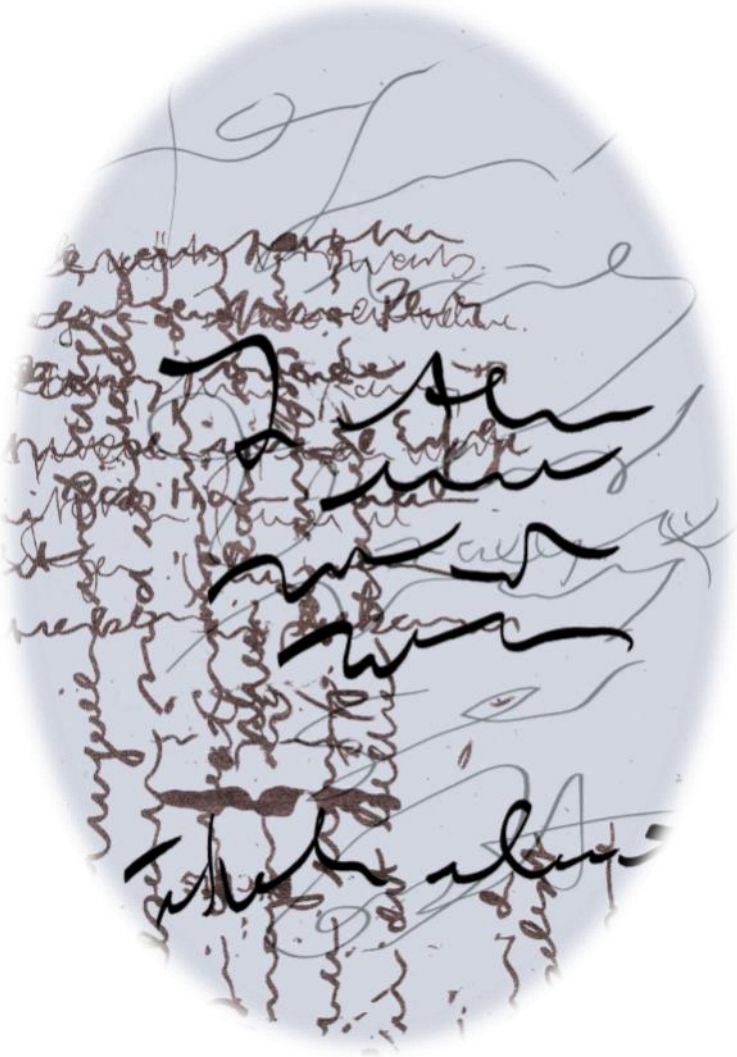
Pismo je celo bilo nagrajeno v Evropskem letu branja in ko so slišali, da je pismo bilo zares namenjeno mojemu vnuku, so še njega posebej obdarili s precej lepo, menda tudi dragoceno kolekcijo poštnih znamk nacionalne

pošte – glavnega sponzorja. Jaz to veselo javim sinu ves vzhičen še zaradi številnih pozitivnih odzivih literarnih kolegov, ki so pismo prebrali in me prosili, če ga lahko tudi sami posredujejo naprej svojim otrokom, vnukom.

Sin je sicer strokovnjak na računalniškem področju in mora nenehno brati zaradi nujne obveščenosti. Pismo je tudi diskretno dobil, da ga posreduje na čisto pravi naslov ter ga vnuku tudi prebere … Čez en mesec, previdno povprašam o odzivu in dobim odgovor: »*Ah, bomo že prebrali, ni časa, ni bilo časa, veš, koliko zadev imamo …*« Jaz pa pisal, da bi se bralo bolj.

Zato vam kot glavno sporočilo tega uvodnika v literarno revijo ponujam vsaj del moje neusahljive želje, da berete, berete, vse – celo uvodnike.

LITERARNICA

Zoran Pevec

Anima/animus

Znan je Aristofanov mit o androginu, v katerem je opisana zgodba o tem, da je v začetku vse človeštvo predstavljal en par, formirajoč eno celino. Ker je bil_a prele_pa in premočn_a, so jo ljubosumni bogovi razpolovili na dva enaka dela, moškega in žensko; od takrat oba težita k temu, da bi se znova združila. Eno je tako sorodno Drugemu in obenem sta si podobna in različna. Tudi Carl G. Jung (Jung 1984) aktivira androginost v svojih psiholoških študijah. V zvezi s tem piše o pozabljenih spominih in o človekovi prvi naravi ter o animi in animusu. Anima, ženska duša, po njegovem spremlja človeka in je izvor informacij, ki jih moški dostikrat niti ne vidi. Anima je nosilka slutnje in inspiracije, čeprav Jung ob tem poudarja, da ni »čistih« primerkov anime in animusa. Tako ni moškega, ki bi bil v celoti animus in obratno, tudi ženske imajo določene značilnosti »moških duš«. »V nezavednem moškega je podedovana kolektivna slika ženske« (Jung 9184: 208) in podobno je tudi obratno. Tako je pogosto socialno močan lik, lahko doma, kjer se ne pretvarja, melanholičen ali popolnoma nebogljen. Ob tem pa Bachelard razvije misel, da človeško bitje »najde počitek v animi globin« (Bachelard 2011: 77). In prav v tem znova najdemo občutek, ki ga v poeziji zaznamuje breztalnost – namreč v tej nedoločeni globini, kjer ni ne tesnobe ne strahu. In v tem hipu ne govorimo o sanjah, temveč o sanjarjenju brez meja. Brez zamejenosti. Zdi se, kot bi se pesnica/pesnik znašla v tistem, kar nas najbolj zaznamuje, to je v območju ali na krilih ljubezni. To dobro opiše Alenka Jovanovski (Jovanovski 2001), ki jo navdihuje *Duhovna pesem* mistika Janeza od Križa. Gre za sveto poroko, v kateri Ljubimec ljubi dušo, to je žensko. Gre za hvalnico njemu in njej, za klicanje in vabljenje drug drugega v zedinjenje v objem, v veliki ritual združitve. Podobno doživetje je opisano tudi v Visoki pesmi, v kateri pa gre tudi za poveličevanje erosa in je govora o »svobodni, neukročeni in do neke mere celo nedovoljeni ljubezni med moškim in žensko« (LaCocque 1998: 421). Seveda ne govorimo o nekakšnih sentimentalnih pesniških sanjarijah, temveč o realnih psiholoških dognanjih in o manifestaciji anime oziroma animusa. Ko oboje preide v pesniško besedo, v poezijo, govorimo o strastni

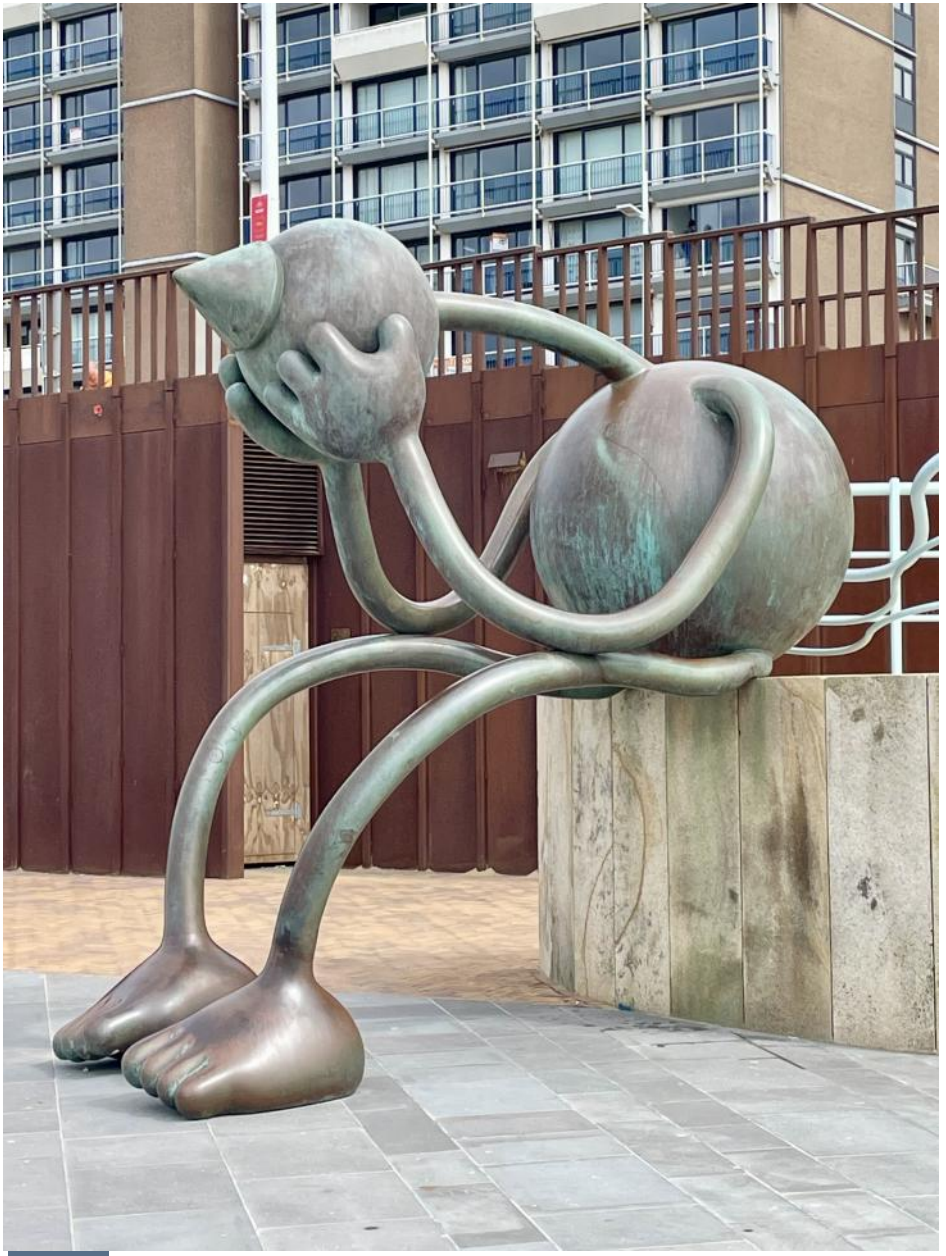
govorici pesnice/pesnika, o spremljavi sanjarjenja besed, o tem, da kot ljubezni nikoli ne moremo »prebrati« do konca, tudi pesmi nikoli ne pridemo na kraj. Verjetno se tudi zato znova in znova vračamo k enim in istim pesnikom, k enim in istim pesmim, ki nam za vsakič povedo nekaj novega, drugačnega, različnega. Pesem začnemo ljubiti tako, da k njej polagamo svojo dušo, pesniki pa najdejo svoj izvor, svoj temelj, ko se dvignejo nad ali spustijo v breztalnost. Pesnik si v pesmi »izmišlja« sebe in drugega, tam je najbolj zares s sabo v sebi in z drugim v drugem. In v tem »izmišljanju« je tenkočuten, je zapisovalec skrivnosti in alkimist duha, zapisuje se v dvojicah, kot so resnica/sanjarjenje, noč/dan, življenje/smrt, zemlja/nebo … V tem pesnica ljubi samega sebe kot animus in pesnik samega sebe kot animo.

Podoben je tudi pesnik v sobi v zbirki *Moški v sobi* (Pevec 2004: 6), v kateri se pesniški subjekt zaveda pomena anime za dojemanje družbe, drugega, sebe, ljubezni in sveta:

> Moški v sobi,
> nepremično zroč v podobo,
> ki mu prikimava.
> potem pomisli ali navidezna ženska
> že ve, kaj on razmišlja.
> In seveda ve, da se ne moti.

Brez ljubezni ni ničesar, brez nje ni ne nje, ne njega, ne sveta in ljubezen je morda edina močnejša od smrti. »Ljubezen ima v pesnikih svoje duhovnike« (Kierkegaard 2005: 46), Alain Badiou zapiše, da »kdor ne pričenja z ljubeznijo, ne bo nikoli vedel, kaj je filozofija« (Badiou, Žižek 2006: 8), mi pa lahko dodamo, da tudi ne bo vedel, kaj je to poezija, kaj je življenje. Kaj sploh je brez nje … Kakšna je pesem brez ljubezni … Sama, osamljena, prazna. Seveda je ljubezen tudi težavna – toda mar niso takšne vse stvari na svetu, ki so kaj vredne. »Ljubezen je tveganje«, piše nadalje Badiou (n. d.: 10–11). Zagotovo, toda ali ni tveganje vse, kar hočemo narediti dobro, izjemno, tako da na koncu od vsega, kar počnemo nekaj ostane,

da velja, da si zapomnimo za vse večne čase – tako kot recimo Traklovo, Baudelairevo ali Eluardovo pesem. Ne nazadnje, piše Badiou, ali si lahko zamislite vojno brez tveganja, vojno brez mrtvih … Zato je ljubezen pustolovščina. Zato je poezija pustolovščina. In ni velike ali male ljubezni, ker ljubezen preprosto je. Zato je tudi govoriti o veliki ali mali pesmi o največjih ali najslabših pesnikih, nesmiselno. Poezija preprosto je, ni slabe ali dobre poezije, je samo poezija ali pa je ni. Ljubezen je ponovno odkritje življenja, nadaljuje Badiou. In ali ni tudi poezija prav to. Ali ni vsaka nova pesem, vsak nov verz odkritje nečesa drugačnega, povsem novega, nekaj povsem takšnega, kar nas v celoti prevzame, nas naredi spremenjenega in nas v nekem trenutku celo tako obnori, da se ne zavedamo ne sveta okrog sebe in ne samega sebe v sebi. »V ljubezni gre za to, ali sta dva v dvoje zmožna vzeti nase razliko in jo narediti ustvarjalno« (n. d.: 29). Z drugimi besedami – ni pomembno, če dva zreta drug v drugega, pomembno je, da gledata v isto smer. Ko smo v ljubezenskem razmerju do drugega, bi se bilo dobro zavedati, ker je ljubezen stvar dveh, da nikoli ne more biti le po meri enega. Derrida meni, da je »največje nasilje nad drugim vsiljena podaritev« (Derrida 1995: 643). V ljubezni ne gre nič na silo. Po navadi je del ljubezni tudi ljubosumje. In Derrida poudarja, da ne le, da »ne bi smeli biti ljubosumni na drugega, temveč, da tudi na svojo ne-ljubosumnost ne bi smeli biti ljubosumni« (Derrida 1995: 643). »Sovražnik ljubezni je egoizem, ne pa tekmec« (Badiou, Žižek 2006: 32). O tem, da je ljubezen egoistično uživanje v dvoje piše tudi Levinas (Hribar 1995: 348), čeprav dodaja, da se ta egoizem ob pravi ljubezni vendarle izide v tem, da imata dva nekaj skupnega in to je otrok. Tako pravzaprav ne obstaja zakon ljubezni, zato tudi ne obstoja zakon, formula poezije. Zato je tako malo dobrih pesnic in pesnikov, zato je tako malo vseh dobrih stvari, ker večina raje sprejme zakon, kot pa svobodo ustvarjalnosti. In ljubezen je tudi prizorišče dvojega, tako kot je tudi poezija prizorišče dvojega – pesnika in bralca. In ne nazadnje – »ljubi svojega bližnjega« nam pripoveduje Biblija, Slavoj Žižek pa dodaja: »Če si to zasluži«. Drži, kdo bi ljubil pesem, če ta v sebi nima ljubezni, če je le-ta egoistična, če misli le nase, če ne pripoveduje ničesar drugega kot pohlep po lastni slavi, v sebi pa je bolj prazna, kot je lahko prazen le nič.

Gorenc

Poezija

Renata Cigler Gandolfo

NIČEVOST JE RODILA POEZIJO

Polna sem.
Vse je polno. Tako polno niča,
da se ničevost razlije po tleh.
Zapolni luknje, zalije brazde.
Kot beton, ki iz injekcije
zamaši razpoko v stari cesti.
Cesto razjeda ničevost.
Ničkolikokrat, neskončno ne vem krat.

Vse se je pričelo z enkrat.
Nekoč,
ne vem, kdaj.
Zato čas ni pomemben.
Ne v tem trenutku,
ko lahko čas pojmujemo, razdelimo
v včeraj, danes, jutri.
To vemo, razumemo,
smo zasidrani v danes.

Pomemben je prostor.
Prostor je globina, čas je premica –
črta, deljena s točkami, mejniki.
Točka v prostoru je atom kvantne fizike,
so naključja.
Prostor je razglabljanje.
Nato je tek.
Šviganje od ene točke do druge,
iz enega stoletja v drugega.
In vsakič, se prostor poglobi, globlje.
Se razširi, razprostre, zaobjame celoto.

Prostora ne vidiš, če je tema.
Ni pomembno,
ali se nahajaš v celici
ali stojiš na travniku.
Prostora ne vidiš brez svetlobe.

Nato posije sonce
in čas izgubi svoj pomen.
Enako sončno jutro se je rojevalo vsak dan,
odkar je sonce zavzelo svoj prostor v vesolju.

In ko se je človek zavedal,
da sonce vzhaja in zahaja,
je pričel šteti dneve, dneve je razdelil na ure,
rodil se je čas – za človeka.

In dan je bil prostor.
Človek ga je napolnil z bojem za obstanek,
ko je še ves gol prečkal naravo.

Nato je zgradil hišo,
da ni čutil dežja na goli koži.

In hiša
je bila prostor v prostoru,
na Zemlji.
Bila je točka na časovni premici,
znotraj katere so se rojevale besede,
in besede so postale poezija.

Poezija je neskončna premica s tisoč točkami.
Vsaka točka je obraz.
Poezija ima tisoč obrazov.

* *

GORA JE OKAMENELA

Bilo kamenja je dovolj
tam naokoli,
kjer sveta gora je živela.

Odkar spominjala se je,
ponosno dvigala je svoje vrhé.
Visoko, visoko,
da uspelo ji je poljubiti nebo,
čez oblake zreti
in, nehote,
lepoto vesolja doživeti.

Pomilovala je drobno kamenje,
ki kotalilo se je po njenih pobočjih,
ob vznožju v dolini je pristalo,
nikoli neskončnosti vesolja ni okušalo.

Menjavala sta se dan in noč,
pa zopet dan …
Minilo je tako že več sto let,
ko gora je utrujena postala.
Naveličana nebeške lepote nad oblaki,
zavidala je preprosto življenje na dnu
ubogemu kamenju,
zazrla se je stvarniku v oči.

»Oče,« je dejala, »daj, da kamenje bi postala.«
Solzo je potočila
in malce pod vrhom
slap se usul je na kamenje na dnu.

»Pa bodi po tvoje, hčera predraga,«
zaslišala je glas očetov.

Siva pobočja
v krhke skale so se spremenila,
kamenju na dnu so se pridružila.

~ *** ~

Nuša Ilovar

ORANŽNO ZIBANJE

Oranžno se
ziba
nekje med
nebom, ki
je pozabilo
modrino,
in zemljo,
ki še drži
toploto po-
letja.

Temni
oblaki
so razteg-
njeni kakor
misli,
ki niso na-
šle poti do
besed.
Ne grozijo
–
le težijo,

kot težijo spomini,
ki nočejo oditi.

Veter šumi,
ne kot svarilo,
ampak kot star gramofon,
ki pozna le eno melodijo.
V tem šumenju
listje najde ritem,
se prepusti,
se zavrti,
pozabi, da bo kmalu prah.

Vsak list je korak,
vsako zibanje odločitev,
da še za trenutek
ostane v zraku,
oranžen,
živ,
kljub temu, da nebo
že oblači črn plašč.

In jaz stojim ob strani,
ujeta med vdihom in izdihom,
ter gledam,
kako se svet uči plesa
tik preden utihne.

* *

IZBRALA SI

Rekli so,
da si si to življenje izbrala sama,
kot da te je kdo vprašal,
ali zmoreš nositi dneve,
ki tečejo hitreje od srca.

Jaz te poznam drugače.
Poznam tvoje sezname,
ki niso načrti, ampak poskusi preživetja,
in ure,
ki se razlivajo čez robove
kot voda iz prepolnega kozarca.

Ko ne odgovoriš,
ni tišina brezbrižnost,
ampak roka,
ki drži skupaj preveč stvari hkrati
in se za hip ne more odpreti.

Ne vidijo,
da včasih izpuščaš drobne obljube,
da lahko izpolniš večje,
in da utrujenost ni razvada,
ampak posledica skrbi.

Rekli so,
da si izbrala.
Jaz pa vem,
da si pogosto samo ostala,
ko bi lahko odšla,
in da tvoja moč ni v hitrosti,
ampak v tem,
da vztrajaš tudi takrat,
ko te nihče ne razume.

Če kdaj kaj ostane ne narejeno,
to ni tvoja napaka,
to je davek življenja,
ki ti preveč zaupa.

In jaz stojim ob tebi,
tiho,
kot opomnik,
da te ni treba razlagati tistim,
ki ne poslušajo.

~ *** ~

Barbara Ribič Jelen

HAIKU

rožnati oblaki
ovce so pobarvale
svoje kožuhe

kopica obljub
svetniki prepričujejo
v resnico besed

spremembe spremembe
obeti boljših časov
padajo v brezno

boji na bregovih
ne boji mesarsko klanje
sladkoba moči

stare zamere
na površju hotenj
zloraba besed

laježsteklih psov
karavana gre naprej
smrad v močvirju

* *

MOSTOVI

ne veš za dan in ne za noč
ko me kličeš skozi sence
pridi praviš čakam te
vse predolg je čas praznine

v meglicah izgineva moč
ko šepečeš moje ime
loči naju ocean tišine
le samota ta ne mine

nič več nisi kot nekoč
ko stopaš v moje sanje
slikaš mi dežele tuje
a so puste tam obale

ne veš za dan in ne za noč
ko postavljaš mi mostove
in pod njimi reke črne
glej ti svetovi še niso zame

~ *** ~

Jernej Jager

PRVI

Kresovi niso imeli dovoljenja za obratovanje.
Pleh muska je letos prvič zadonela pravilno.
Protest je izveden.
Kolo in piščal.
Govedina v golažu se je zanikrno prismodila.
Nagelj.

* *

ANA

Mestni gozd.
Žvižg skovirja zamre.
Joštov mlin.
Viseči most.
Prinesem drevesa in melodiko ptice z Ane.
*
Oblaki na oknih,
spleteni v jate,
šepetajo in spočnêjo kaplje vodnih tolmunov.
Orosijo obrvi in zaiskrijo trepalnice,
dež
in
ljubezen med nami.

~ *** ~

Suzana Kavka

NAUČI ME

Z lažjo telesa
ti veš kako dišijo vrtnice
v žgočem soncu med žarki
nauči me

ti veš kako se utrudijo ustnice
ko kraljujejo v nočeh

skozi šal skrivnosti
nauči me

ti veš za domovino brez oblačil
v deželi pravljic
preden se oviješ z rjuho
nauči me

ti veš za mokre prste
pregrete z besedami pohlepa
ki se mrmljaje oklenejo srca
nauči me

ti veš kako plesati v uigranem ritmu
da se polasti neba
ko me vzameš osamljenega
nauči me
ker soncu je nerodno.

* *

Tvoje barve

Znaš mi pričarati vse barve sveta
ko mi odpreš veselje z rdečo
s svežo krvjo ki se razlije vame
in mi z belo osvetliš svojo nežno sredino
ki poprši kot slap na moje oči
preden me s črno gosposko zamoriš
kot nevihta presenečeno nebo
toplo radost mi daješ z rumeno
da zapredem na ves glas skozi prsi
in zelena je dokaz najine skupne rasti
ko ostaja le spomin na gole njive
z vijolično mi ponudiš ves norčavi svet
da ostajam do konca ujet vanj
in me ošiljenega zbodeš s sivo

ko me po domače oviješ v rjavo
da spuščenih vek zaspim v tvojem objemu.

* *

Najini mostovi

Vsi mostovi so kot včeraj
ne vrnejo se s prošnjo
njihov naslov je zaklenjen
a se prikazujejo z okusom dežja
ujetega v sence razgretih teles
ko mi pritečeš naproti
osvetljena s poletno mavrico
in plesočimi koraki ki brenčijo
kot kriki radosti potešitve lakote
da še dolgo odzvanjajo po žilah
ko postaneš moja skrivnostna gostja
na najinem skritem naslovu harmonije
kjer so oči izpod vek
obarvane z rdečim žarenjem
kot odprta zadrga strasti
a nekje pred nama med tihimi valovi
se prikazuje nov most
z ograjo poljubov in objemov
kamor odideva z roko v dlani
v najin naslednji spomin
z nagajivim dotikom beline nedrja.

* *

Tam čez brv

Pretekel bom sanje
da me povlečeš čez brv
in ulovim pozabljene viharje
med razgretimi prsmi
kjer mi utrip vsesava jutro
in pristanem v tvojem naročju

ko razmišljam le o tebi
kot mladi topol si
nikoli sam
ker ga sloči veter želja
da od skušnjave zakrilijo moje roke
se izgubijo nekje na mesenem telesu
in se okornih prstov utopim
v znoju čutečih vonjav
kjer mlado listje krošnje
zakriva vse skrivnosti ki se valijo
med opitimi cvetovi sladkobe
ko pretečem svoje sanje
povlečen čez brv skrivnosti.

* *

Skrite misli

Ko me v noči zamikaš
zaprem oči in takrat si zmeraj tu
igrivega pogleda z rosnim telesom
zakritim s prosojno tkanino

a ko me prebudi jutro
se srečam z dolgočasnimi verzi
da postanem ranljiv in viharen
ker me mikaš kot lepljivi med

med rjuhami
polnimi semen spominov brez glasu
ko začutim razporek ki se odpira
da spominjanje ne odteče

ko me v noči zamikaš
zaprem oči in v hipu poletim
med molčeče cvetove ki zažigajo
preden me zapleni kruti svet besed.

~ *** ~

Stojan Knez

NE MOREM SI POMAGATI

Gledam te
Pravzaprav zrem globoko vate

Okoli naju skupine metuljev
V prav posebni formaciji
Čutiva nožice
Skoraj nevidne krila
Najbolj
V spodnjem delu trebuha

Vem da veš
A vseeno je prav
Da te podrobnosti zapisujeva v

Srčni prostor drug drugega

Tokrat se najini telesa ne lesketata
Dihanje je skoraj v mirovanju

Metulji vse to ljubeče opazujejo
Vse do tistega trenutka

* *

N A T O

Vzhičeno zadihajo

Počaščeni

Da so bili prisotni pri spočetju
Še enega dojenčka
Najinega

* *

DOGODKI

Preteklega večera
Se lenobno vračajo v umirjenost

Orosenost kože vpija ležerno odeta rjuha

Vzdihi se ljubeče dotikajo sten
Na stropu pa pridušene črke mmmmm
V sozvočju črke aaaaaa
Srčno svetišče zaobjame celotno sporočilo

Zadišijo prve sanje

V njih dojenček

Čisto resničen

Prebudim se tik pred tabo

Prvi sončni žarki tiho vstopi

Na njem zapis ljubezni

Z dlanjo ga ujamem
Prilepim na svoje ustnice
In s poljubi po tvojem telesu
Zapisujem
Kako rad te imam

* *

SLADKA A KRIČAVA

Tako drobceno telo
Pa toliko dretja

Le kako zmore

Dekletce ne odneha
Žena pa spi
Izžeta
Utrujena
V kuhinji pripravljam stekleničko
Kanem nekaj kapljic na dlan
Spije tretjino
V trenutku zaspi
Za trenutek
Zatem ponovim vajo

Pa še pozabil sem jo previti
Lovljenje nagajivih nožic
Kremica
Še neohlajena steklenička
Trenutek trenutek trenutek

Zjutraj služba
Le kje so tiste vžigalice
Ne kadim bi si pa podprl veke
Po službi me pričaka tisti nedefiniran
Nerazložljiv nasmešek

Po kosilu zadremam
Za trenutek
Opravila noči prenesem na popoldan
Vse postori žena
Razen kričanja

Noč kot prejšnja
Zrem v temo
Z nasmeškom
Malce nagajivim
Ta mala sladka stvarca bo nekoč spoznala moža
Takrat
Se bo tudi dretje preselilo nekam drugam …

* *

KREACIJA NEZAPISANEGA

Pisalo polzi v pravkar pričeto pesem
Najprej plašno
Nato korak za korakom bolj odločno
V spreminjajočem toku odzvanjajo že doživeta čustva

Povezujejo se s pričakovanimi dejstvi

Prelivanje slik prikliče trenutke časa

Nekoč odidem
Nekam drugam
Ne bom več ljubila
Bila ljubljena
Ptice bodo utihnile
Metulji obstali
Zvezde izginile

Namesto morja bo le modrina
Ne bo niti smeha
Solz
Dotika

Kdo ve

Morda že jutri

Z a t oooo

Je danes res danes

Jutri me ne zanima

Pisalo se nadvse ljubeče dotika površine priložnosti

Danes nastaja kreacija mojega zadovoljstva
Tistega

Nezapisanega

* *

KDO VE

Je smrt končna v sinergiji vsega

Toda

Kam odide prava smrt
S kom se druži
Ljubi
Se v osamljenosti sploh kdaj pogleda v zrcalo
Si upa povedati, da se ima rada

Kdo ve

Jo sploh zanimajo planeti
Izobrazba
Druga mnenja
Je res edina ki nima otrok

Se nikoli prekomerno ne zredi

Bo tudi ona letos dobila božičnico
Saj naj bi jo vsi zaposleni
Saj
Zaključna dela v zdravstvu opravlja z odliko

Bo enkrat tudi sama umrla

Če bo
Ko bo

Se bodo tudi bajke večnem življenje
Končno uresničile

Kdo ve …

* *

LE PRVI KORAK

Zrcaljenje zgoščenih odsevov
Ponavljajoče sekvenc praznine
Nemo opazuje
Perforirano inteligenco čustev

Nedefinirane zapakirane praznine
Pa paradirajo v izginjajoči realnosti

Zamrlost besed čaka
Na patološki izpis

Težke žaluzije realnosti
Se teatralno poigravajo z vidom

Grlena čakra pa se razkraja v samopodobi

Polži v ušesih so odslinili

Še tisto malo sprejemanja

Jezik
Kot po stanju pika sršena

Moj stari jaz paradira
Po gradbišču spominov

A le malo staran oaza
V pričakovanju mojega novega jaza

Le prvi korak …

* *

BELINA NESLUTENIH RAZSEŽNOSTI

Spokojnost theta stanja

Koščki sestavljanke današnjega dne
Se počasi združujejo v dogodke
S l i k e
Tudi glasove

Sapica s pridihom svile
Jih nagajivo meša

Prestavlja
Nekaj jih pristane celo pod preprogo

Mozaična slika
Pa vse bolj hologram sprememb
Počasi se vdajam vse večji utrujenosti
In vse manjši sliki

Veke me popeljejo v rešitev
Okoli mene se pojavijo formacije črk

Osamljenih
In tudi v skupinah

Tisti računalnik v glavi
Pa jih lepo shranjuje in narekuje

Sežem po pisalu

Jutri dodam le še okvir
Te prečudoviti sliki

~ *** ~

Irena Kus

Govorim

reci mi
da se motim
ko zabredem nehote
med grozne misli

resnični svet
zna biti hujši
od namišljenega
koder nočna mora
preizkuša živce
spečega

s tišino odgovarjam
dlje kot sem tiho
več povem
sli pa bi morda morala
ravnati drugače

lepe besede
so večkrat samo potuha
in ko ne gre
glasna tišina spregovori.

* *

Ne verjamem

Nebo
Je previsoko
In zvezde
So predaleč
Da bi jih lahko
Objela

Na Zemlji
Si bom našla
Nekaj prizemljenega
Človeka
Ki išče pot
Srečno
Kot je mogoče
Samo v iluziji

Kot cirkuški klovn
Mi bo obljubljal
Nebesa
In morda bom
Celo verjela
Ker bo govoril
Tisto kar bi rada
Slišala
Čeprav več
Ne verjamem
V čudeže

* *

Utrip

Kri kroži
Po žilah

Srce čaka
Na utrip

Pljuča
Se dvigujejo
In spuščajo

Roka objema
Drugo roko

Misli
Se v tišini
Spuščajo
Na pločnik

Pešec
Tiho gre naprej

Blokirana duša
Čaka na pozdrav

Neke poti
So spremenile
Smeri

Nič obstane
Na mestu
Brez preboja

* *

Kam greš?

Treba bo na cesto
Treba bo preveriti
Še druge poti
Ne samo označene
Na karti
Ampak tudi
Še neprehojene
Da se znova kot že
Tisočkrat zliješ
In vsaj navidezno
Postaneš z nekom eno
Seveda do naslednjega
Impulza
Ko se te bo znova
Dotaknil v novi podobi
Boš šel da najdeš
Kar si že tolikokrat
Izgubil
Obljube cvetijo
Vsakič znova
A so kratkega veka
Zate je luč
Vedno zelena
Dokler ne začneš
Dvomit v samega sebe
In vrtiš se v krogu
Oddaljuješ se
In znova prihajaš
Dokler ne bo
Končno rdeča

* *

Pranje

ločila sem
črno od belega

da belo ne bo
postalo sivo
črnemu
pa ne zmorem
spremeniti barve
tako perem
ves čas
čeprav stroj
ničesar ne ve
da bi lahko
karkoli presodil

obesim in čakam
da sonce s toplino
izsuši mokroto
in bom lahko oblekla
kar je še včeraj
bilo umazano

tudi druge madeže
bi prala
ampak so preveč
občutljivi na centrifugo
tudi boben je
premajhen
da bi lahko vse
stlačila v njega

zato bo črno
ostalo črno
kakor greh
ki se
tudi ne more spremeniti
v svetlo zvezdo.

~ *** ~

Dragan Mitić

Usedlina v skodelici vsakdana

postaneš usedlina v skodelici vsakdana
ogabno si predvidljiv
zato neuspešno prodajaš
zaščito kupljeno na hitro
na bolšjaku davne preteklosti

za eno na pamet naučeno pesem
blaznega pesnika
ki je enako kot ti
tudi sam noro verjel v usodo
in neponovljivost

singularnosti v bistvu ne obstajajo
če jih pa po naključju kje odkriješ
stopi v vrsto za Nobelovo nagrado
neumnica moja majhna
zaman čakaš nekaj boljšega
zdaj so neki drugi časi
ko vsak leti v svoji smeri
edino jaz znam
tebi vzeti pravo mero
edino jaz lahko preberem
kaj stoji v usedlini
v tvoji skodelici vsakdana

* *

S tihim prizvokom večnosti (Moja pietà)

naredil sem te tako ljubko
iz dišečega lesa
toplo ob dotiku
na vseh teh lepih mestih
zaobljeno in gladko
ustvarjeno za ljubkovanje
a vzel te je plamen
neke navadne želje
nekega dne

pa sem te izdelal iz gline
z vsemi oblinami
in milimi vdolbinami
namenjenimi samo meni

ostani
govoril sem
a pustil da te dajo
v peč življenja vrelega
nisi vzdržala
preveč je bilo
notri gorkote a zunaj
precej slabega sveta
ta te je v prah zdrobil
a veter hladni nekam odpihnil
kjer te je nekdo ujel in stisnil
v beli trdi kamen brez srca

zato sem te z nohti
počasi klesal iz kremena
da te udarci ne bodo boleli
in se zdaj lahko
vsem ognjem tega sveta
celega veka samo smejiš
mislil sem le tako
boš podobna njej večno lepi
se samo dobrikala
vedno z enakm pogledom
mi blaženo šepetala nežnosti
s spokojnimi ustnicami
in tihim prizvokom večnosti

* *

Tvoj objem

zdi se mi
da so v tvojem objemu
bili skriti
vsi časi tega sveta

tudi v nežnem hrepenenju

po tebi
po tistem objemu
prav zares se mi zdi
da so vse pomladi
vsa poletja
zlate jeseni
in zime v srebrnem ivju
minevale brez smisla
kot neki daljni sni

zdi se mi
vsi časi tega sveta
sta bila samo hip ali dva
ko si le prišla
mi padla v objem
in prišepnila ... *ja*

* *

Bila si vonj najlepšega poletja

opazoval sem te od daleč
sramežljivo skrival svoj strah
zame si bila prelepa
lepša od vseh žensk
na ikonah
v dragih revijah
na naslovnicah
takšna kot si
prelestna
a v očeh brez pohlepa
nikoli resna
v veseloigrah s fantini
bolj k nagajivim šalam nagnjena
komaj primernim za tvoja leta

tvoj dom je bil najbrž bajka

in ti v njej sanjsko lepa
vredna pogleda mladega Amona
tako po otroško nališpana
pogosto si bila tarča pogona
uživala si kot majhna starleta
s kodri iz zlatega filigrana
z lahkoto bi zapeljala Apolona
z aromo omamnega cveta

imela si okus slastnega krajca
svežega domačega kruha
čeprav zame le kraljična cvetja
ki jaha na krilih mladostnega napuha
si bila vonj najlepšega poletja

~ *** ~

Denis Peperko

PESMI

Nič slabih potez,
brez samopretvez
doživi kdaj človek čas
ko vse prav bo naredil,

taktično, strateško realno,
mojstersko in moralno idealno,
zvozil bo dobro, da se bolje ne da
in bo izgubil, kot da zmage ne pozna.
Obstaja zanka in je v življenjih potujoča,
ki zveže nas v bitko, ko zmaga ni mogoča.
Ne pomaga šesti čut, močna pamet navzoča,
niti zbrati prav trenutek, ne volja res peroča,
če dobro smo planirali, neznanke skalkulirali,
konstante vse podali, eventuelnosti poznali,
zaprli vsa vprašanja, poznali vmesna stanja,
brez reakcije narobe in znali stisnit' zobe.
Vedeli kdaj ignorirati kaj in kdaj blefirati,
kdaj zapreti vrata in kdaj jih odpirati
in kdaj kaj pogledati po drugi plati,
ko najboljša izbira, nič je izbirati.
Znati znanje sveta ne pomaga,
takrat ko ni mogoča zmaga,
to le vsili nam spoznanje,
da sveta volja bo vesolja,
ni smisla s plimo se borit
in predaja ni nič bolja,
je le čas, se za naučit,
kako kot zmagovalec,
neporažen, izgubit,
osovražen si sledit.
Galaktično da zagoriš,
da ne zaideš med potjo,
in se sam v temi manj bojiš,
v neznano osvetliš, s svojo lučjo,
ko karkoli narediš in vseeno izgubiš,
takrat se naučiš, da kontrolo izpustiš,
ki jo držimo, ker se neznanega bojimo.
Lahko se sebi posvetiš in si ego umoriš,

upanje se utopi, ni brez upanja skrbi,
ne kaj bilo je in zakaj tako je zdaj,
niti kaj še bo in če bo in kdaj.
Biti tukaj, ni ravno pekel,
niti približno tu ni raj.

***

Tako sem jaz izgubil, čeprav sem vse storil,
Tudi vse naredil sem prav in vse bi ponovil,
če se ponovno bi rodil in bi bil še enkrat živ.
Ko situacija veleva, da se na dnu pristane,
upor le prispeva, ti mostove vse požgane.
...
Tako sem jaz izgubil, zato me ni več strah,
iz prahu plamen, dokler ne bom spet prah.

***

Dva tisoč tristo kosmatih medvedov,
dva miljona stodvajset tisoč kač.
Vaški vrač, sredi jase domuje,
kljubuje, svoj'mu kraljuje,
zmrduje se, ker tu je,
ker v krogu potuje,
zdaj mene sprašuje,
kateri čevelj lahko obuje brez muje?!
Ne vem, kaj mu naj odgovorim,
med in mleko se sama ne cedita, trdim.
Ne razume, kaj povedat želim,
enostavnejša ideja, ki pomen bi imela,
bila bi še, da brez dela ni jela.
Ne ve, zakaj bi se mučil in zalival pošteno.
Sosedu šel bi v travo bolj zeleno.

Pravim, da drugim jam se ne splača kopat,
stavim, saj moraš v jamah bit in garat.
Bolje, da takrat pleješ, da svoje žito poseješ.
Žanješ in na svojem mlinu mleješ.
Kdor ne plete zank, se v zanke ne ujame,
zapomnite, ne mlatim prazne slame.
Vrač pa skozi mene gleda, s praznimi očmi,
smisla ni razlagati, razumeti ne želi.
Razložil sem si, da iz te moke ne bo kruha,
potožil bi, da se nikoli nobena juha
ne poje tako vroča, kakor je, ko se skuha.
Od vračev pa kače zahtevajo hlače,
na zrnih tisoče zrn, one pa nočejo pogače.
Na kamenju ležijo in vračom težijo,
cele dneve le govorijo in palač ne gradijo.
Glede na to, da dlaka nikjer ne leži,
zgleda, da oslov ni bilo, saj bi bila, če bi bili.
lahko da so prvič in zadnjič drsat šli.
Ni da ni zveri, pošastna pa je le moja žlahta,
raztrgana nikakor, scefrana je plahta.

***

Kače želijo zlato,
rano uro iščejo zato,
na bosi kobili so hitele,
jo pa pri kovaču so vzele,
galopoma prve so prispele,
zato, tako lahko bi prve mlele,
tega niso počele, zrna niso imele,
niso prej sejale, pa zato niso žele.
Zlato je ušlo, so pozno se zbudile,
bi spale v palači, a niso je zgradile.
Kobila na kamen spotike je stopila,

padec danes, pa na jutri je pustila.
Brezhlačne kače, lačne godrnjače,
za vse tegobe krivijo vaške vrače,
vrač pa to se uči, pa tega ne zna,
Janezka žal ni, saj Janezek pa.
Ne iščite smisla, saj je izzvzet,
medvedi pač radi jejo med,
še mleka bi oni si želeli,
a bi najprej štalco imeli,
potem krave šteli.

***

Recimo, da tu vrač je politik, kače smo pa mi,
medvedi so medvedi, osli niso kobile,
pregovorno, pa modre misli, so nas zapustile,
ta tekst lahko rešile, bi le še dobre vile.

(Pregovorna brez smisla)
***

Čuj ti pa včas', naglas, gas do podna smrčiš,
sliš' se, ko da z vlakom čez stopnice drviš,
ko da v centrifugi opeke pere pralni stroj,
kot bi z mitraljezom streljal Stane heroj.

Kot da kastanjete bi po pločevini metal,
kakor da bi z verigami po šipah rožljal,
kot na prelomnici je Sv. Andreja potres,
kot za jajce velika toča in frnikole vmes.

Kakor da bi celo noč trgal žaklje iz jute,
plesal in bi imel kamene coklje obute,

kot da bi se utrgal kje plaz iz steklovine,
zgrmele bi v morje strunjanske pečine.

Kot da bi sedel na štirjaku brez izpuha,
ko da med uha bi se ti zataknila muha,
kot da se oglaša prazgodovinski hrošč,
kot bi sprožil domine iz granitnih plošč.
...
Kot da bi nekdo v resonanci zadrge kričal,
ko da bi na menjalniku vse zobnike pobral,
kot da žlice v mutipraktiku melješ oziroma
se s tistim, istim vlakom spet po štengah pelješ.

(Smrčanje)
~ *** ~

Tim Ribič Petek

Oda za Manjo

Neonske luči
Propadlih poetov
Ki slikajo na platno
Vse možne reči

Temna stran lune
Severni sij
Izgorele zvezde
Ki padajo na ljudi

Ljubezen nas greje
In tema hromi
Ponudiš mi ramo
Ko dom se izgubi

In utrinek upanja
Vedno v nas raste
Primi me za roko
Ko sveta več ni

~ *** ~

Klementina Sambolič

I.
Tvoj nežen objem
pade kot lahno pero
na mojo ranjeno dušo
in očisti vso kalno vodo,
ki se je nabrala v njej.

* *

II.

Zapiramo se
v kozarce lastnih misli
in se otepamo
nečistih laži.
A vse kar potrebujemo
so varna nedrja
najdražjih nam ljudi.

~ *** ~

Justina Strašek

Rojstvo

V tišini jutra se prebudi svet,
in prva svetloba poljubi tla.
Veter šepeta skrivnosti, ki jih še ne poznamo,
listi trepetajo kot srce, ki išče svoj ritem.
Roki, ki še nista držali,
sežeta proti nebu, kot da bi ga hoteli objeti.
Smeh, tih in nežen,
se preliva čez kotičke sobe,
kot reka, ki se nikoli ne utrudi.
Rojstvo ni le trenutek,
je glas, ki spremeni spomine na sanje,
je senca, ki se igra z ljubeznijo,
je veter, ki tiho nosi obljube prihodnosti.
Vsaka solza je biser,
vsak vdih pesem,
vsaka minuta začetek zgodbe,
ki še nima konca.
In svet, kljub svoji težki tišini,

se nasmehne skozi drobne oči,
ki so šele začele videti.

* *

ŽIVLJENJE

Življenje ni ravna črta.
Je razpokana pot,
po kateri hodimo bosi,
včasih po mehki travi,
včasih po ostrih kamnih,
ki si zapomnijo naša stopala.

Je jutro, ki zadiši po kavi
in obljubah,
ki jih še ne znamo izgovoriti.
Je večer,
ko tišina sede poleg nas
in nas vpraša,
ali smo danes res živeli.

Življenje je reka brez zemljevida.
Teče skozi mesta in puščave,
skozi objeme in slovesa.
Včasih dere in podira mostove,
drugič komaj šepeta
med obalami naših domov.

Je smeh,

ki preseneti sredi najtežjega dne.
Je solza,
ki si upa pasti,
ko se nehamo pretvarjati,
da smo kamen.

Življenje ne obljublja varnosti.
Obljublja gibanje.
Rast.
Padce, ki nas učijo
gledati v nebo tudi takrat,
ko ležimo na tleh.

In morda je prav to njegov čudež,
da nikoli ni dokončano,
da nas vsak vdih na novo napiše,
vsak izdih pa nežno izbriše
tisto, kar nismo več.

Življenje je vprašanje brez končnega odgovora.
In mi smo njegov najlepši poskus.

* *

Ljubezen

Ljubezen je tiha reka,
ki teče pod mostovi naših dvomov,
včasih globoka in nemirna,
drugič plitka, a svetleča pod soncem.
Je trenutek, ko pogled zadene pogled,
kot strela, ki ne boli, a pretrese.
Je roka, ki se dotakne,
in toplina, ki ostane tudi, ko te ni.
Ljubezen je pesem, ki jo prepeva veter,
listi trepetajo v njenem ritmu,
in vsak vdih nosi njeno senco,
vsak izdih njeno nežno moč.
Ni pravil, ni poti,
le ti in jaz,
v tišini,
ki govori glasneje od besed.

* *

Družina

Je družina šopek vrtnic, povezanih s pentljo ljubezni?
je krdelo volkov, ki skrbi za svoje mladiče
ter stare in onemogle …
Je glas, ki te pokliče, še preden odpreš oči,
mehka sled toplote, ki ostane na blazini,
ko tisti, ki ga ljubiš, vstane prej kot ti.
Družina je tiho dihanje med stenami,
ko je svet zunaj preglasen,
in občutek, da si lahko krhek,
pa te vseeno nekaj drži skupaj.
Je mreža neštetih niti,
včasih zapletena, včasih skoraj pretrgana,
a vedno znova zavezana nazaj,
kot bi roke, vajene odpuščanja,
vedele, da se ljubezen ne meri v popolnosti,
temveč v vrnitvah.
Družina je val, ki te ujame,
ko misliš, da boš potonil.
Je kruh na mizi,
in tisti zadnji kos, ki ga pustimo drug drugemu.
Je zgodba, ki jo pišemo skupaj,
včasih z zlatim peresom,
včasih z roko, ki se trese od utrujenosti,
a v vsakem verzu, v vsakem odstavku,
je podpisana ista resnica:
da nič na svetu ni tako razkošno,
kot ljudje, ki ostanejo.

* *

Slovo

Nič ne poči,
ko se svet razdeli na prej in potem.
Samo tišina zamenja stražo

in stopi med naju kot tretji človek.
Besede obstanejo na robu ust,
neizgovorjene, težke,
kot kovanci v žepu nekoga,
ki nima več kam potovati.
Gledam ti v dlani,
v drobne črte, ki so me nekoč vodile
skozi dneve,
ko je bilo vse preprosto
kot jutranja svetloba na kuhinjski mizi.
Zdaj je svetloba ostrejša.
Riše sence tam,
kjer sva jih včasih brisala s smehom.
Ne rečem ostani.
Ti ne rečeš pojdi.
Med nama raste most iz poguma,
po katerem morava vsak na svojo stran.
Slovo ni padec.
Je tiho zapiranje vrat,
pri katerem roka za hip obstane na kljuki,
kot bi poslušala,
če se bo kdo premislil.
In vendar veva,
nekatera potovanja se začnejo
prav tam,
kjer se dva pogleda zadnjič srečata
in si v tišini priznata,
da sta si dala vse,
kar sta znala.

* *

Minevanje

Krogi brez središča.
Roke, ki se razpršijo v zrak,
še preden postanejo dotik.

Čas kot neizgovorjen stavek,
ki se zloži sam vase.
Koža sveta se lušči –
barva, prah,
slutnja, da nič ne traja.
Zrcala brez podob,
besede brez ust,
koraki brez tal.
Minevanje:
ne ura, ne pesek,
ampak praznina,
ki se dela, da je tok.
In mi –
samo odmevi,
ki izgubljajo obliko,
ko jo poskušamo izgovoriti.

* *

Smrt

Praviš, da me iščeš,
a jaz sem že ob tebi,
v gibu zapestja,
v utrinku misli, ki se razblini,
še preden jo izrečeš.
Ne pridem z bobni.
Ne pridem s svetlobo.
Pridem kot tvoj dih,
ki se naenkrat ne vrne.
Ne boj se,
nisem tujka.
V meni ni ostrega roba,
samo prostor,
ki ga osvobajam tvojemu teku.
Govoriva tiho,
brez konca,

brez začetka.
Ko se nasloniš name,
spoznaš, da sem bila vedno
del tvojega jezika.

~ *** ~

Milena Šimunič

ČRNE OČI

Toplina žari iz črnih oči,
v njih se razliva globina strasti,
že slutnja obljublja naslado noči.
Tople so tvoje dlani,
usta puščajo žgoče sledi.
Čas beži …
ne ujameva ga, ne jaz ne ti.
Noči so prekratke,
dneva sploh ni,
le dih ob dihu,
ko telo gori in po tebi hlepi.
Prebudil si moje skrite strasti.
Z jutrom me opeče žarek
teh toplih, črnih oči.

* *

NEISKRENI LJUDJE

V očeh imajo zvezde,
v besedah pa prah,
nasmehi so jim maske,
ki padejo v mrak.
Hodijo mimo src
kot da so iz stekla,

pozabijo na roke,
ki so jim nekoč stregle.
Obljube so jim veter,
ki jutri ga več ni,
za hrbtom pa resnica
šepeta v senci dni.
A človek jih prepozna,
ko utiša svoj strah —
resnica vedno pride,
pa če hodi čez prag.
Naj gredo mimo tišine,
naj v laži se izgubijo,
ker tisti, ki ostanejo iskreni,
najdejo pot — in se ne izgubijo.

* *

STO LET PO OGNJU

Sto let je kratka doba za preroka in dolga doba za človeka.
Besede, zapisane v tankem zraku Krasa, niso obledele. Samo svet jih je dohitel.
Kamen ni metafora.
Je odpornost. Je molk, ki zdrži več kot govorica.
Pisati o razpadu sveta je bilo nekoč dejanje vere.
Danes je to skoraj banalnost.
Razpad ne potrebuje več vizionarjev — dovolj je poročevalcev.
In vendar ostaja nekaj neudobnega v tvoji drži:
zahteva po etični vertikali.
Ne lepota, temveč pokončnost.
Ne ornament, temveč rez.
Kras ni krajina nostalgije.
Je laboratorij vetra.
Tu se razkrije, koliko človeka ostane, ko mu vzameš zavetje.
Tvoje pesmi niso iskale tolažbe.
Iskale so resnico, četudi je bila brez zavese.
Morda nisi prehitel časa.

Morda je čas še vedno prepočasen za takšno jasnost.
Sto let pozneje vprašanje ostaja isto —
ne kako pisati,
temveč kako vzdržati.

* *

TIŠINA

Ti si moj glas,
hrepeneč a molčeč.
Ti si moj jaz,
ki kriči v nočeh.
Želja boleča,
želja trpeča,
v srce se zajeda
in ne odneha.
Samota v tišini
me objema,
stiska in privija,
le moj glas
v tišini nemočno kriči.

~ *** ~

Nada Teržan Herman

2026 - LETO ŠTIRIH: KOSOVEL, KVEDER, CANKAR, AŠKERC

Obletnice dveh rojstev in dveh smrti
umetnikov slovenskih - vsem poznanih.

Dve točki A in B sta meji za daljico,
umetnik pa živi kot premica – neskončno.

Morda se vsem nekje življenje preobrazi,
ko dušo moč umetniškega dela zgrabi?

Umetnik se daruje nevede za čas, okolje,
da slehernik od A do B živi, razmišlja bolje.

* *

Ljubezen vesolja

(ritem povzet po pesmi Brinovka, Srečko Kosovel)

Le malo bistva v nas
gori kot zvezda
v ta čas.

V naglici
duša se zapusti,
sreča
lažna tone,
puhti;
norost veljakov
prekipi.

Balon poči;
svet zadiha, stoji;
ljubezen
žari, žari.

* *

»Moškosfera« v času Zofke Kveder

Hegel je nekje zapisal:
so ljudje, ki posedujejo oboje:
mnenje in življenje.
Redki so, a to so tisti - pravi!
Eni, žal, imajo le življenje skopo,
drugi pa le mnenje brez izkušenj –

včasih pravo, najvèčkrat pa napàčno.

Stoletja je veljalo kot pribito,
da ženska ima samó življenje (nima mnenja)
da stroj je za rojevanje, mladenje družbe,
da misel v družbi oblikuje moška sila,
ženske pa zginevajo na njivi, kjer »življenje zraste«.

Razmišljanja o bistvu »moški – ženska«
pretresala so družbo po Evropi;
lomila so se kopja pred sto leti
in Zofka Kveder pogumno je pisala,
razkrivala je à priori nadoblastnost moških –
in hkrati bedo in trpinčenje žena,
ki naj bile bi le privesek moškim,
kot piše ženska Laura ženskam*!

Študirala je Zofka tudi v Švici (Zürich, Bern);
spoznala je študente in študentke ...
Bili so Rusi, Judje in Armenci;
pa Francozi in Bolgari in Poljaki ,
poleg Švicarjev domačih.
Zofka je bila družabna in zvedava,
Pisâla članke v nemščini v Hauszeitung**.

Ljubezen pa je vedno isto-ista:
najdeta se dve telesi, v preglašeni strasti,
predsodki odigrajo vlogo skritega sodnika,
ko človek se velikokrat za napačno odloči.

Zofko je globoko ljubil Petko Zoneff
a njej se zdel je le prijatelj srčni,
saj Zofka ni imela védenja, izkušenj,
kaj prava, celovita je ljubezen;

in vedno znova je ljubila take,
ki povzročali so bolečine,
gorja bila je zanjo vedno polna vreča.
Zoneff pa jo hranil je v srcu vse življenje,
pisal lepa pisma in ji takole rekel:
“Si živo žensko bitje z moško energijo!”***

* 1. Laura Marholm (1854 – 1905), Das Buch der Frauen, 1895
** 2. Vir: Zofka Kveder, Zbrano delo, Druga knjiga,
Založba ZRC, 2010, str. 805
*** 3. Vir: Zofka Kveder, Zbrano delo, Druga knjiga,
Založba ZRC, 2010, str. 829

* *

Ivan Cankar, Na klancu

(Navdih: bralna uprizoritev, SLG Celje, 2026)

Da nájprej je bila beseda – piše.
A kaj in kdo jo v čas zariše?

Dotik je čudež, je lastnost vseh živih bitij,
ki pristno, strastno morajo se dotakniti.

Pa vendar ni dotik le vidni in telesni,
dotik je pesem, misel, krik prelestni.

Dotik besed, ki ga izvajajo igralci,
prihaja do ljudi, do src v resonanci.

Na klancu brali smo in beremo še danes,
v teatru pa: dotik besede in »naš klanec«.

Sedela sem v temi: besede govorjene z energijo
dale občutiti svet današnji so – bogatih distopijo.

Cankar videl že takrat je vse, kar zdaj prihaja:
prestiž peščice in pohlep, ki svet razkraja.

Umetnik je telo, ki misel mu srce poganja,
beseda, risba, glasba ... v ljudeh odzvanja.

Ta zven je krhko oster, tih ... sledi resnici,
resonanca misli mnogih udejanja ga v pravici.

* *

Nagovor Antonu Aškercu

Poklicna pot zahtevala je samost
in s trpkostjo si šel naprej;
izpil pač nisi polno čašo vina,
ljubezen neizpeto* nosil si poslej.

Prelil si energijo čustev v svoja dela,
v zapise mnoge , igro in balade,
na potovanjih si hladih si dušo,
polteno pisal o lepoti - brez naslade** ...

Oblast je kaznovala tvojo bistrost,
pregon preproščine in vražjeverja.
Buditeljstvo velike žrtve terja!

Z Jensenom*** seznanil si Slovence,
pridigal, naj bralec bo oprezen,
da obdrži obstoj svoj in ljubezen.

* Aškerc, Anton (Onjegin). "Čez sedem let." Ljubljanski zvon, 1900, letnik 20. številka 11
** Aglaja (legenda), Ljubljanski zvon, 1899, letnik 19, številka 4
*** Anton Aškerc, Alfred Jensen, Ljubljanski zvon, 1899, letnik 19, številka 1

~ *** ~

Marko Vitas

Fatalka

Gasiti pepel
fatalka se razblini

hitro umreti.

.

ODVOD

... odvod je odvod,
je manj, integral je več,
odvod ne more daleč sežt,
odvod je tukaj in zdaj,
je jaz, rabelj in smrt,
je večnost hrepenenja
odvod, odvod ... odvod ... odvoood.

* *

OKO ORKANA

Dotikal bi se te z drhtečimi dlanmi
mehkeje kot upihnil bi regratovo lučko,
a siloviteje kot poletne nevihte gromi,
si kot orkana mirno oko,
obdana s tropskega viharja vetrovi.

~ *** ~

Ante Žutić

Haikuji

zelena zima -
bel je samo trikotnik

pod tolstim vrhom

tik pred večerom -
mehek pristanek sonca
na daljnem kumu

večer na humu -
na gladki mizi odsev
večerne zarje

pot na vipoto -
v deviškem gozdu sunki
mestnega hrupa

naporna tura -
paroma korakajo
v ritmu pogrebcev

klestijo bore -
gostom bodo prodali
pogled na gore

pot po grebenu -
vsakič na drugi strani
zameti listja

drug veter veje -
odpadlo listje išče
drugo zatišje

veter potegne -
plameni kot opice
z bora na smreko

hrast med iglavci -
tudi on se otresa
nekoristnih vej

ob duglaziji -
v nasprotnem bregu visi
zorana njiva

soseda ni več -
sam in še bolj ukrivljen
bulji v njegov štor

vrnitev domov -
sredi ruševin stoji
hišast šotorček

razkošna jahta -
v njeni senci se guga
star ribiški čoln

blazine listja -
kje je zdaj tista starka
z nahrbtnim košem

mimo kmetije -
voznik zaman zatrobi
počasni kuri

prihrumi traktor -
kakšen preplah med konji
v tesni ograji

grdi pogledi -
k meni se je prislinil

potepuški pes

grize povodec -
v zelenem gozdu preveč
vabečih vonjav

varnost na cesti -
redki imajo izpit
za vodenje psa

bežno srečanje -
hitro sva zapustila
prehod za pešce

vedno ista pot -
kadar pospeši korak
ga manj zanaša

gre po drug raket -
treba bo zaigrati
malo drugače

jutro po tekmi -
cesta mimo igrišča
posuta s čiki

nekje je lilo -
mimo suhih njiv motna
teče rečica

plaža opoldne -
pod prho se obrača
ena od gracij

mrtva sezona -
strežnica rada kramlja
z redkimi gosti

konec sezone -
gospa zehne na pragu
svoje butike

zacvrčalo bo -
tik nad morsko gladino
žareča krogla

orjaški steber -
tik pod vrhom varilec
s pištolo v roki

~ *** ~

Matej Krajnc

OKOVANI

okovan sem pa kaj
nekaj mater bo jebanih nekaj ust bo umitih

vzeli so mi prevozno sredstvo in obleko
vzeli so mi pravico do odvetnika ubogi endemiti

okovani
okovani
okovani
okovani

statistično gledano sploh nisem okovan
vemo da vetra ne moreš nadzorovati vemo pa tudi kdo je postavljal kandelabrčke
vzeli so mi kutikulo pritiskam na +, -, +, -
če že vzameš vzemi vse

okovani
okovani
okovani
okovani

kolega primi padlo je padlo je
nekaj mater bo jebanih nekaj rešetk prerezanih
okovali so me roke sem moral dat za hrbet
razdelili so nas v dve skupini tistii okovani za hrbtom in tisti spredaj zvezani

okovani
okovani
okovani
okovani

okovan sem pa kaj
nekaj mater bo jebanih nekaj ust bo umitih
vzeli so mi prevozno sredstvo in obleko
vzeli so mi pravico do odvetnika ubogi endemiti

okovani
okovani
okovani
Okovani

* *

TORINO

well done torino well done
zdaj se odpeljemo torino zdaj
ničesar drugega malha in čopič
malha in čopič iz finega materiala hvala ni kaj

počasi se bo tudi vreme uredilo

well done torino well done
ogni se tem ki z mlahavim kurcem krčijo asfalt
zavrti šipo navzgor da ne bo madežev na sedežu
pusti ročico za warm pusti ročico za kalt

počasi se bo tudi vreme uredilo

well done torino well done
a s tem naborom ne bo šlo dlje
izklopi brisalce vžigalice pusti v škatli
na vetrobranskem steklu lepo piše dopolnjeno je

počasi se bo tudi vreme uredilo

* *

BENZZZ

aspekt je drugačen
hrib se ne nagiba
pod hribom velik som
na hribu majhna riba

očetje se zgrozijo
a nimamo kaj reči
obleci se in pojdi
otto nove dieci

kusur ali marmor
nekaj od tega pride
hrib se ne nagiba
avtobus ne uide

aspekt je drugačen
ne gre mu verjeti
ne podcenjuj opomb
skušaj razumeti

* *

NE BODEM PONAVLJALO

karizma šteje samo v restavracijah
notorični lažnivci grizljajo čips
in na nebu se pozna da je v vrečici
za dober ščepec obscenosti

janez vajkard mastodont prihaja
lepo sivo brado ima
pod eno perutnico mu sveti oreh
pod drugo zvezdica zvezdica

in dan se ponovi z razlogom
kot je tudi odšel z razlogom
htio bih malo tako so nas učili
htio bih malo ali mogu mnogo

karizma šteje samo v restavracijah
notorični lažnivci grizljajo čips

in na nebu se pozna da je v vrečici
za dober ščepec obscenosti

janez vajkard mastodont prihaja
lepo sivo brado ima
pod eno perutnico mu sveti oreh
pod drugo zvezdica zvezdica

* *

POT, CESTA, SVAŠTA

pot
cesta
svašta

* *

MOKEDAJ

mokedaj razbije steklo
reče da je bilo že razbito
od četrtka videl sem tipa
prišel je z lončkom in bhagavadgito

in monaško kraljestvo je zardelo
in pot do riverdancea je zardela
mi smo vendar kozmopolitanci
mi smo vendar klientela

imeniten star pregovor pravi
da se na neki točki znajdemo vsi
pod isto streho z istim itinerarijem
s tremi enakimi materami

in termostat preneha z delom
in ploščice v kopalnici obmolčijo
in nekomu spodrsne razbije si glavo
in drugi pokliče policijo

* *

ZAVORNO OLJE

kako je zdaj z zavornim oljem
zdi se mi da se je linica odprla
skoznjo so splezale imenitne maškare
prijavil sem jih že sit sem jih do grla

kam bomo shranili zaloge
kam bomo dali žito
nekaj krompirja za etnologe
nekaj vrečic za elito

kako je zdaj z netom in brutom
zagostolim a to ne pomaga
odleglo mi je a še sam ne verjamem
tišči me v prsih zakaj za vraga

kam bomo shranili zaloge
kam bomo dali žito
nekaj krompirja za etnologe
nekaj vrečic za elito.

~ *** ~

Proza

Snežana Brumec

Rojstvo

Od nekdaj sem si želela približno tako veliko družino, kot je tista iz filma Moja grška poroka, kjer *pater familias* hodi naokoli z razpršilcem, ki še najbolj spominja na Stelex, ga razprši na vsako družinsko težavo in težava čudežno izgine, pa naj bo to madež na obleki, mozolj ali nadležna muha. Iz tega razloga sem bila zelo vesela, ko sem slišala pogovor med svojim sinom in že visoko nosečo snaho, Tajko Jaj, ki je potekal nekako tako: »Želim si sedem otrok. Jih bova imela?« Začela je zmajevati z glavo, pri tem nekaj preračunavala in mu odgovorila:

»Mislim, da ne bom mogla,« pri čemer sem jo razumela, kaj misli, saj je od sina, ki ni v rosnih mladih letih, kar nekaj let starejša.

»Kaj če bi se raje zmenila za tri , to bi pa šlo.«

»No, potem pa tri,« je zapečatil njun medsebojni sporazum. Pomislila sem na hčero, ki si je prav tako želela tri otroke, čeprav je rekla, da jih bo lahko rodila komaj tik pred menopavzo glede na to, da študij medicine traja šest let, potem ima še pol leta staža in štiri do šest let specializacije, preden bo začela samostojno delati kot zdravnica in razmišljati o otrocih. Torej Gašper tri in Maša tri, vsega skupaj šest vnukov, vsekakor dovolj, da možu kupim Stelex.

V času tega pogovora je bil moj vnuk Miha že trideset tednov v trebuhu in verjetno je bil najmanjši dojenček od vseh tridesettedenskih dojenčkov v Sloveniji. Rekla sem jim dojenčki, čeprav še nikoli niso bili dojeni, ker so bili še vedno v trebuhu, ampak drugega ustreznega izraza ne najdem, saj jih v nobenem primeru ne želim poimenovati plodovi ali fetusi, ker sta besedi preveč robati za nekaj tako ljubkega kot je človeški posameznik, preden se rodi.

Kljub temu, da je bil Mihec eden izmed najmanjših trideset tednov starih, še nedojenih dojenčkov, pa ni imel dovolj prostora v trebuhu. Moja snaha je imela ogromen trebuh, vendar je ogromen samo zgledal v primerjavi z njenim telesom. Miha se je v njem tlačil, kar se je kasneje, ko se je že rodil in postal dojeni dojenček, pokazalo s preloženim vrhom desnega ušesa. Kar nekaj dni je minilo, da se mu je preloženo uho poravnalo v normal-

ni položaj. Zdravnik je po osmih mesecih nosečnosti celo omenil, da bo mogoče potrebno predčasno inducirati porod, ker bi se Miha verjetno hitreje razvijal zunaj, na prostosti. Ob spremljanju vseh teh dogodkov je moja hči Maša postajala kar rahlo obsedena s tem, da bo postala teta. Čakala je Mihca, preštevala ure in dneve do predvidenega poroda in se dogovorila z Jaj, da bo smela prisostvovati ob prihodu svojega nečaka na ta naš lep, vendar stresni svet. Delno je k tej njeni želji prispevalo dejstvo, da je bila v letih, ko ji ji mati narava z namenom reprodukcije pristransko mešala koktajl hormonov v svojo prid. Posledično se je raznežila že ob pogledu na plenice v trgovini.

Takšne so bile okoliščine, ko mi je nekega dne, zazvonil mobitel. Klicala me je snaha in ko sem se oglasila, me je presenetil moški glas, slovenski mož njene tajske prijateljice:
»Jaj je v salonu in ji teče voda.« Seveda sem najprej pomislila na vodovod.
»Kaj se je pa zgodilo, kaj je počila kakšna cev?«

»Pa kakšna cev! Tukaj je prava poplava!« Kar preko mobitela sem ga videla kako zavija z očmi, pa mi še vedno ni bilo jasno zakaj. Spomnila sem se, kako je pred leti na dan, ko smo na novo položili parket zmanjkalo vode. Preden sem šla v službo, sem nevede pustila odprto pipo v kuhinji, ko pa sem prišla domov, je voda tekla že po stopnicah, ven na dvorišče.
»Kaj pa je potem? Je pustila pipo odprto?#« Zaslišala sem samo vzdih obupa, ko se mi je le posvetilo:

»Kaj ji je odtekla plodovnica?«

»Ja, seveda. Nisem se spomnil, kako se temu reče. Kar naenkrat je začela voda curljati na tla, rekla je, da lula, pa sem ji povedal, da to ne lula, saj njen mehur zagotovo ne drži celega hektolitra, kolikor vode je steklo po tleh. Kaj mislite že priti sem?« je zavpil slišno vznemirjen.

»Čez deset minut bomo tam,« sem zaključila in Maši zavpila, naj spakira, da gremo v porodnišnico. Dala sem ji dve minuti časa, da navleče nase vso nujno potrebno dekorativno kozmetiko za izhod iz hiše in ker v sili hudič muhe žre, ji je to tudi uspelo. V polni bojni opremi, z vso literaturo za izpit iz ginekologije, ki ga je imela čez tri dni, prenosnikom, mobitelom in polnilcem je sedela na zadnjem sedežu avta, še preden sem uspela možu, ki se v vznemirljivih situacijah ne odziva najbolje, nastaviti čevlje, zimsko

jakno, mu potisniti ključe od avta v roke in umirjeno, lahko bi rekla celo naveličano in monotono, reči:

»Prosim, pojdi v avto, Jaj moramo odpeljati v porodnišnico, ker ji je odtekla plodovnica, Gašperja pa ni doma.«

V salonu smo bili v manj kot desetih minutah. Takoj po vstopu sem zagledala plodovnico, ki se je v velikih lužah širila po tleh. Jaj sem prijela pod roko in skupaj sva odčofotali proti avtu. Kar oddahnila sem si, da popadkov še ni imela, ker si nikakor nisem želela vratolomne vožnje s cviljenjem gum in rojevajočo snaho na zadnjem sedežu. Roko na srce, me ženske bi verjetno še zmogle opraviti porod, saj taka reč se pač zgodi sama od sebe, malo pa dvomim, da bi mož zmogel vožnjo po dveh, občasno tudi z enim ali nobenim kolesom na cesti, saj sem vedno verjela, da to v filmih opravijo kaskaderji, mož pa bo z lahkoto postal dedek, nikakor pa ni v njegovi naravi, da bi postal kaskader.

Čez dobro uro sva se z možem že vrnila iz Maribora, Jaj in Maša pa sta v porodni sobi čakali na popadke. Maša, ki je približno tako učinkovita kot jaz in izrabi vsako minuto za kakšno koristno delo, pa se je med čakanjem učila ginekologijo. Seveda je beseda 'koristno' relativna in s tem mislim, da se meni zdi koristno tudi tekanje po trgovinah in lakiranje nohtov, marsikomu pa ne. Vse je relativno, tudi absolutno. Ko je Maša ob polnoči naslonjena na skripto zaspala v porodni sobi, je Jaj poklicala moža, naj pride ponjo, saj naravnih popadkov nima, umetne pa ji bodo dali komaj naslednje jutro.

Naslednji dan me je že navsezgodaj zbudilo ropotanje v kuhinji. Maša si je pripravljala zajtrk, ker je želela čimprej v porodnišnico, da ne bi zamudila poroda.

»Mami, nikoli ne uganeš, o čem se mi je sanjalo.«

»O Mihcu?" sem poskusila s prvo rečjo, ki mi je padla na pamet, čeprav sem vedela, da bi v tem primeru rekla: »Lahko si misliš o kom se mi je sanjalo.« Poleg tega ima Maša vedno nenavadne in nepredvidljive sanje, pogosto celo lucidne, kar pomeni, da se zaveda, da sanja, zato lahko zavestno posega v dogajanje in vpliva na razplet sanj. Čeprav bi si želela, da bi lahko živeli takšna lucidna življenja in bi lahko vplivali na njihov razplet, mislim, da nanj nimamo bistvenega vpliva. Ne vem, če se nisem malo nalezla od

Jaj, ki bi ob pogledu na Sizifa, kako vedno znova vali skalo na vrh, od koder se mu takoj zvali nazaj na vznožje, rekla samo 'karma', parkrat vskočila namesto njega, da bi mu olajšala delo in nikakor ne bi niti pomislila na to, da bi ga želela odgovoriti od nespametnega početja, mu pomagala razstreliti skalo ali zravnati vrh gore.

»Seveda ne. Sanjalo se mi je o tem, kako egoistična je narava,« me je iztrgala iz razmišljanja Maša, »kako je poskrbela sama zase in z oksitocinom manipulira z vsemi nami. Oksitocin, ki je hormon ljubezni in povezovanja, igra med našim rojstvom ključno vlogo – krči maternico, zato umetne popadke sprožijo z oksitocinom. Si moreš misliti? Oksitocin krči maternico in pri materi in otroku zbuja občutke zaljubljenosti. Že med rojevanjem oksitocin oblikuje našo sposobnost ustvarjanja intimnih odnosov v prihodnosti.« Če je temu tako, ne bi bilo nič narobe, če bi v trgovinah prodajali oksitocin na litre, za valentinovo bi bilo to še posebej primerno darilo, se je v meni oglasila ekonomistka, na glas pa sem rekla:
»Ja, grozno, le zakaj narava ni poskrbela še, da bi bilo rojevanje brez bolečin, če je lahko za vse drugo?« V negotovosti sem pogledala proti Maši, saj me je bilo strah, da bi njena izkušnja v porodni sobi vplivala na njeno željo po otrocih. Rekla je:

»Nisem si mislila, da ženske trpijo take bolečine pri porodu. Veš, kako vpijejo! Ko sem slišala prvo, sem mislila, da je kaj narobe z otrokom.« "Takrat, ko sem jaz rodila, ni vpila nobena razen mene. Nisi smel, ni bilo dopuščeno. Od vpitja tudi ni nobene koristi. Prijateljica mi je zaupala, da je samo malo zastokala ob popadku, pa jo je babica okregala, če misli roditi z usti. Potem ni upala več niti pisniti.« Spomnila sem se svoje mame in njenih besed, da če bi moški rojevali, bi že zdavnaj pogruntali, kako roditi brez bolečin. Verjetno res.

Maša se je ponovno odpeljala v porodnišnico, tokrat drugič in se med vpitjem porodnic do štirih popoldan učila ginekologijo, Jaj je dobila dve dozi umetnih popadkov, oksitocin nikakor ni začel krčiti maternice, na obzorju pa ni bilo niti p-ja od popadkov, zato se je Maša pripeljala domov na kosilo. Ko je pojedla, se je izčrpana od dogodkov potegnila v posteljo, da bi zadremala za par minut, ki so se razvlekle do pozno ponoči, ko jo je zbudil pisk MMSa, s sliko njenega pravkar rojenega nečaka Mihca.

Bila je vesela in bilo ji je hudo, da ni prisostvovala porodu, na koncu katerega je Jaj dobila pohvalo porodne ekipe, da porodnice s takim občutkom za svoje telo že dolgo niso imeli. Ves čas poroda je sodelovala ravno v pravem času in ravno v pravi obliki. To je potrdilo moj občutek, da ima Jaj zaradi odraščanja na podeželju severne Tajske nek prvobiten odnos do narave, svojega telesa in življenja nasploh.

Maša je prepovedi obiskov zaradi gripe navkljub nestrpno čakala, da bo napočil naslednji dan, ko bo končno videla Mihca. Pol ure po njenem odhodu mi je zazvonil mobitel. Maša. Razočarano je izdavila v telefon:

»Mami, zaradi gripe me ne spustijo k Mihcu.« Seveda se mi je zasmilila v dno duše in mrzlično sem začela tuhtati, kaj bi lahko naredila. Koliko ur že čaka, da bi videla svojega nečaka, poleg tega je že v tretje v Mariboru, zato tokrat nikakor ne sme vreči puške v koruzo. Kaj nimamo pregovora: V tretje gre rado? Še Angleži pravijo *»third time lucky«*. Spomnila sem se na njeno belo haljo, ki jo ima kot študentka tretjega letnika medicine shranjeno v omarici na medicinski fakulteti, na njej pa pripeto prepustnico:

»Pa pojdi na faks po belo haljo in prepustnico študentov medicine, saj velja vsak dan, tudi takrat ko nimaš študijskih obveznosti na UKC-ju.«

»Če mi je pa nerodno to izkoriščati.«

»Kaj ti bo le nerodno, si videla kdaj Mr. Beana, da bi mu bilo nerodno hoditi po bolnici s sposojeno haljo in prepustnico? Ti imaš pa svojo,« sem jo pregovarjala in si mislila, da je ona pa res bolj papeška kot papež, kakršno primerjavo je zame zelo pogosto uporabila moja mama, ko sem iskala dlako v jajcu. Spet se je zaslišal njen obup:

»Če ne vem, če je v nedeljo faks odprt.«

»Pa pojdi pogledat, drugače ne boš nikoli vedela.« In čez deset minut je že vedela:

»Mami, faks je ob nedeljah zaprt, ne morem k Mihcu.«

»Europark pa je ob nedeljah odprt, pojdi si kupit belo haljo, študentsko izkaznico medicinske fakultete pa imaš s sabo?«

»Ja. Kaj pa, če me vseeno ne bodo spustili?«

»Si bova že kaj izmislili. Zdaj pa pojdi.«

In čez pol ure sem prejela sliko najbolj blažene tete v vesolju, s svojim nečakom Mihcem v naročju.

~ *** ~

Vlasta Črčinovič Krofič

Majhen korak k velikim spremembam

Stoletnica Irma se je nebes privadila prej kot v enem tednu. Vanje je bila nameščena zaradi administrativnih zadreg. Dosje o njenih grehih in dobrih delih se je namreč izgubil in sveti tribunal je bil pod velikim pritiskom, ko je odločal o njenem statusu in namestitvi.

Na podlagi zaslišanja, intuicije in ukaza z višjih sfer je glavni tribun s kepo v želodcu sprejel neobičajno odločitev, ki je bila presedan. V Irminih ušesih je še vedno odmevala razsodba: Poskusna namestitev v nebesih za trideset dni z možnostjo podaljšanja. Za hitrejšo prilagoditev, olajšanje bivanja in širjenje dobrega mnenja o odločevalcih v najvišje sfere so ji odprli račun brez limita.

Irma, polepšana z novo pričesko, manikiro in pedikuro, je z neformalno koalicijo, v kateri so ji delali družbo naveličana redovnica, nekdanji bankir in nerazumljena pesnika, srebala kavo, kar je bilo strogo prepovedano. Med vneto razpravo o krivičnih napredovanjih duš, ki si tega niso zaslužile, o kraji dobrih del, ki so bila pripisana tistim brez zaslug, in o podkupovanju za dodelitev prostorov z razgledom na nove galaksije se je v prostor priplazil dim, ki je naznanil težave. Vkorakal je nadzornik reda, čokat kerub z detektorjem za zaznavanje kofeina. Pogled mu je obstal na aparatu za espresso, nato na skodelicah, potem še na Irmi, ki je sedela na čelu mize in zbujala vtis, da je glavna organizatorka druženja.

»Kdo je odgovoren za to nedovoljeno zbiranje?« je vprašal kerub z glasom, ostrim kot ost puščice, navajen, da pred njim vsi padajo na kolena.

Irma je mirno odložila skodelico, našobila usta in priprla oči. »Odvisno,« je rekla, »če boste koga kaznovali, potem nihče. V primeru, da potrebujete nekoga, ki zna vzpostaviti red, izboljšati postrežbo in urediti seznam prioritet, sem pripravljena prevzeti odgovornost.«

Kerub ji je pomežiknil: »Kolegica, midva se bova še dobro razumela.«

Pesnika sta osuplo obstala sredi požirka, Irma pa je že po izrazu na kerubovem obrazu vedela, da je v nebesih našla tisto, kar jo je vse življenje jezilo: slabo organiziran sistem, ki nujno potrebuje nekoga, kot je ona, da ga spravi v prave tirnice.

Še isti večer jo je kerub povabil na zmenek v pisarno za interno usklajevanje, prostor, kjer so poskušali neprijetnosti preimenovati v nesporazume. Ob skodelici brezkofeinske kave ji je potožil: »V višjih sferah je zadnje čase nekoliko nezadovoljstva. Nekateri svetniki so se pritožili nad razvrednotenjem avreol, kontemplativne duše nad hrupom iz glasbenega trakta, mučenci pa nad tem, da so jim status zaslužnih oseb začeli izenačevati z vplivnimi donatorji. Torej, vse je pod nadzorom, ampak pod površjem vre.«

Irma ga je pozorno poslušala s priprtimi očmi, kot da hoče skenirati njegove misli. Ko je kerub končno utihnil, je vprašala: »Kje je knjiga pohval in pritožb?«

»Kaj ti bo knjiga, saj je nihče ne bere. Vpisi se sproti ažurirajo in po treh dneh izbrišejo.«

»Slabo,« je rekla Irma. »Potem je skrajni čas za prevetritev razpoloženja tukaj prisotnih duš na terenu.«

V naslednjih dneh je po pooblastilu keruba vohljala v salonskem podtalju, na hodnikih in v čakalnicah, kjer so se duše najlaže razgovorile. Pretvarjala se je, da je ena izmed prikrajšanih, in spraševala preproste stvari: kako dolga je čakalna vrsta pred prvo obravnavo, koliko jih čaka na izboljšanje razgleda ali bivalnih pogojev in še komu so obljubili večnost, pa so ga tik pred koncem postopka prezrli. Največ pritožb je bilo zaradi odrekanja dostopa do prave kave. Do konca tedna je vedela več kot zaposleni upravljavci nebes.

Skupaj s kavo-pivci neformalne koalicije – z redovnico iz salona, pesnikoma in nekdanjim bankirjem – je napisala manifest za odpravo krivic, sestavljen iz petih točk. Zahteve so bile skromne, a zato nič manj nevarne. Zahtevali so:

- Preglednejšo razporeditev zaslug,
- enak dostop do miru in tišine,
- konec privilegijev VIP-duš,
- legalizacijo kofeinske kave,
- neodvisno revizijo oddelka za čudeže.

Manifestu so se pridružili neopaženi pravičniki in skoraj vsi angeli srednjega razreda, ki so se naveličali izpolnjevati obrazce o duhovni učinkovitosti.

Prvi zbor so sklicali v zapuščenem arhivu, kamor uradno ni smel nihče. Prostor je bil poln dokumentov s stopnjo »zaupno« in »strogo zaupno«, med katerimi so se prašile avreole brez leska in polomljene, kakor tudi nikoli uporabljene angelske peruti.

Irma je navdušujoče začela: »Naše zahteve so skromne. Ne želimo si dodatnih kril, premestitev v bližino uprave svetosti ali osebnega harfista. Hočemo samo upoštevanje pravil za vse enako.«

Med prisotnimi je završalo, nato pa se je zaslišal prvi plah aplavz, ki mu je sledilo huronsko vzklikanje: »Irma, naša rešiteljica!«

V nekaj dneh se je novica razširila po vseh kotičkih nebes in sprožila val neposlušnosti, ki je v ustaljen sistem vnesel drobne razpoke. V kontemplativnem oddelku so duše začele meditirati z uporniškim podtonom. V glasbenem sektorju je zbor med vaje neopazno vrinil večglasno petje z naslovom Rekviem za (ne)soglasje. V oddelku za čudeže so nekateri uslužbenci začeli delati počasneje kot običajno. Po hodnikih so se pojavili hologramski napisi Vsi smo poskusno. Informatiki so porabili veliko časa za njihovo odpravo, medtem ko hekerja, ki je vedno znova vdiral v sistem in ponavljal objave, niso izsledili, ker je deloval iz neznane galaksije.

V nebesih so dali veliko na ugled, zato so nerede in upornike poskušali zatreti z mehkimi ukrepi. Uvedli so dodatne okrogle mize, posvete brez sklepov, ankete o zadovoljstvu in informativne brošure z nasmejanimi serafi, ki so zatrjevale, da je sistem pravičen, a upor se je nadaljeval in dobival vse večje razsežnosti. Bilo je tako, kot da bi po hribu spustil majhno kepo, ki je grozila, da bo pod seboj pokopala vse, kar je bilo ustvarjeno v tisočletjih večnosti.

Najvišji so se zavedali, da nastalih razmer ne bodo uspeli sami rešiti, zato so se odločili skleniti kompromis s pobudnico nemirov. Irmo so povabili na miroljuben dialog z namestništvom Najvišjega.

Pred dvorano za strateško pomirjanje nemirov jo je pričakal angel z držo nekoga, ki je že zdavnaj nehal verjeti v smisel sestankov. Brez besed ji je odprl vrata in jo spustil v prostor, kjer je bilo vse veliko in zasnovano tako, da bi se prišlek počutil neznatnega in takoj pozabil razlog svojega prihoda.

Irma se ni zmedla in se je z odločnim korakom napotila do prostega stola ter sedla k omizju, kot da je ena izmed njih, čeprav so bili prisotni svetle-

či, uglajeni in tako brezhibni, da je Irmo obšla stara, zanesljiva sumničavost. Na tronu je sedela nadangelka za harmonizacijo večnosti, visoka in nedostopna kot ledena gora. Na njeni desni je bil seraf za postopke, na levi pa kerub za ugled sistema, s katerim se je Irma dobro razumela.

»Spoštovana Irma,« jo je nagovorila nadangelka z glasom, slajšim od jagodnega sladoleda, »veseli nas, da ste se odzvali našemu povabilu. V vrhovnem kabinetu verjamemo v partnerski odnos, vključevanje in iskanje skupnih poti.«

»To pomeni, da želite, da duša sama sebi dopove, zakaj ne bo dobila ničesar,« jo je prekinila Irma.

Seraf jo je vzvišeno pogledal in zanosljal: »V kabinetu ocenjujemo, da manifest ne ogroža obstoječega sistema; seveda ne gre za upor v klasičnem smislu, temveč za prehodno povečano izraznost potreb med deležniki večnosti.«

Irma ga je gledala in nejevoljno zmajevala z glavo. »Prosim, ali lahko ponovite še enkrat v jeziku, ki ga razume vsaka duša?«

Kerub za ugled sistema je blago zakašljal. »Nekateri so nekoliko nezadovoljni.«

»Nekateri?« je rekla Irma. »Če se angelski zbor pritožuje štiriglasno, to ni več ‘nekateri’.«

Nadangelka je sklenila dolge, mirne prste. »Preučili smo vaše zahteve. Nekatere so zanimive, druge zahtevne, tretje pa finančno in duhovno občutljive.«

»Kava ni duhovno občutljiva in ne predstavlja visoke finančne postavke,« jo je zavrnila Irma.

»Legalizacija kave bi lahko povzročila prekomerno budnost!« se je razburil seraf.

»Odlično,« je rekla Irma. »Točno tega vam manjka.«

Tedaj je kerub za ugled sistema pogledal nadangelko, ki je prikimala, zato je proti Irmi potisnil tanek dokument z zlatim robom. »Vrhovni kabinet je pripravljen pokazati zaupanje. Ponujamo mesto posebne svetovalke za zadovoljstvo duš, sobo s pogledom na dve galaksiji in pravico do omejene uporabe kavnega avtomata v reprezentančne namene.«

Irma je pogledala papir, nato keruba, potem spet papir. »Aha,« je rekla. »Torej bi radi, da iz organizatorke upora napredujem v lepo oblečeno zavoro.«

V prostoru je prvič postalo zares tiho.

»Poslušajte,« je nadaljevala, »v zemeljskem življenju sem videla dovolj odborov, komisij in častnih funkcij, da vem, kako se to konča. Dobiš stol, naziv in možnost, da molčiš z boljšim razgledom. Mene ne zanima moj status, ampak zakaj si mora navadna duša za malo tišine, malo pravičnosti in malo kofeina izboriti skoraj apokalipso.«

Nadangelka je Irmo opazovala z izrazom nekoga, ki bi jo najraje poteptal v prah. »Razumeti morate, da sistem ne prenese nenadnih sprememb,« je rekla. »Ves red večnosti temelji na ravnovesju.«

»Ne,« jo je prekinila Irma. »Temelji na tem, da so eni udobno nameščeni, drugi pa lepo utišani. To ni ravnovesje. To je oblazinjena krivica.«

Kerub, ki se je izkazal za najšibkejši člen omizja, je Irmi pod mizo podal dokument, na katerem je z drobnimi črkami pisalo: Ocena tveganja: možnost širše stavke v oddelku za čudeže, glasbenem sektorju in sprejemni administraciji. Pod tem pa še: V primeru zaostritve razmer priporočamo omejene koncesije.

Irma se je naslonila nazaj in pomahala z dokumentom. »Sedaj pa se lahko končno pogovarjamo iskreno.«

Po dolgem premoru se je nadangelka otresla zaprepadenosti in oznanila: »Vrhovni kabinet je pripravljen sprejeti začasni sveženj ukrepov: poskusno legalizacijo kave, izredno revizijo oddelka za čudeže, zamrznitev VIP-prednosti pri razporejanju miru in oblikovanje mešane komisije predstavnikov duš in angelov.«

»Sprejeto,« je rekla Irma in s stiskom roke zapečatila dogovor.

Pri odhodu iz dvorane ji je angel pri vratih prikimal. Na hodniku jo je že čakala redovnica, ki je hotela vedeti, ali so zmagali. Irma si je poravnala tuniko, odstranila koder s čela in rekla: »Ne še. To je šele majhen korak k velikim spremembam.«

Po hodnikih se je kot poplava razširila novica, da je vrhovni kabinet začel popuščati, in v nebesih so po dolgem času sproščeno zadihali.

~ *** ~

Majda Grešak

Moč dotika

Planinci naše regije so se srečali v eni izmed planinskih koč. Lepo vreme in pozitivna energija pohodnikov sta kot magnet vabila v naravo, ki je razprla svoja krila in nas objela s svojo lepoto.

Zgodaj zjutraj smo se z oprtanimi nahrbtniki odpravili na pot. Jutranje meglice v gozdu so se zdele kot jutranje halje, ki jih drevesa sramežljivo odlagajo na tla. Kasneje je izza oblakov pripekalo žgoče sonce in neusmiljeno grelo naša telesa. Vsi utrujeni, ampak srečni smo prispeli do koče.

Tam so nas že pričakali ostali pohodniki iz regije, s katerimi se že dlje časa nismo videli. Odprti šank planinske koče je z omamnimi vonjavami iz kuhinje od daleč vabil na slasten golaž. Postavila sem se v vrsto in čakala. Poslušala sem žvrgolenje ptičev, si ogledovala okolico, opazovala planince, ki so kot čreda razpršenih ovc hiteli, prinašali in odnašali hrano na pladnju. Počutila sem se kot osamljen otok sredi razburkanega oceana. Naenkrat se je moj pogled ustavil pri ženski, ki mi je bila na pogled znana. Ni bila sama, zraven je bil še moški. V mislih sem premlevala, od kod jo poznam in se kaj kmalu spomnila, da je to prijateljica iz mladosti, s katero sva se skupaj vozili z avtobusom proti šoli. Nekaj na njej je bilo tokrat drugače, kot nekoč. Dolgo je nisem videla in v mojem spominu je ostala kot dekle z močno dioptrijo ter očali z odebeljenimi stekli. Ampak tokrat očal ni nosila. Pomislila sem: »Verjetno nosi kontaktne leče«. Pogled sem usmerila proti njej. Gledala sem jo in kot da bi tudi ona čutila, da je opažena, je pogled usmerila proti meni. S kretnjo roke sem ji pomahala v pozdrav, ampak mi pozdrava ni vrnila. Samo gledala je proti meni, prozorno, njen pogled me je obšel. »Ali me ne prepozna več?«, sem se spraševala. Po prejeti porciji golaža sem odšla z drugimi pohodniki k obedu. Vrnila sem se nazaj, k mizi, kjer je sedela in se predajala toplim sončnim žarkom. Ogovorila sem jo: »Zdravo, Barbara, se me še spominjaš?« Zaslišala je moj glas in usmerila pogled proti meni. Srce ji je poskočilo. Preplavili so jo občutki sreče, topline in napolnili vsako celico njenega telesa. »O, Majda, kako lepo te je spet slišati,« je vzhičeno rekla. S kretnjo roke mi je pokazala, naj se usedem za mizo. Njen iskren in čuteč nasmeh je kazal, kako zelo srečna je bila v

tistem trenutku. S svojima rokama je poiskala moje dlani. V dotiku njenih rok sem začutila neizmerno toplino in sočutje. Prijela jih je nežno, obenem pa trdno in močno, kot da noče nikoli več izpustiti mojih rok. Najina energija se je spojila in topel tok njenih rok je preplavil moje telo. Iz njenih ust se je osul plaz izrečenih besed, ki so vrele na dan in se me dotaknile. Gledala me je, občutek pa sem imela, da gleda skozi mene. Rekla sem ji: »Sprva te nisem prepoznala takoj, ker ne nosiš očal, kot si jih nekoč«. Za trenutek je nastala tišina, ki je bila glasnejša od besed. Odgovorila je: »Ne potrebujem jih več, ne pomagajo mi,« in nadaljevala: »Samo en odstotek vida še imam in nobena očala niso tako močna, da bi lahko videla. Mož mi je v veliko oporo, tako da kar gre,« in pokazala na moškega, ki je sedel ob njej. Njene izrečene besede so bile zame kot mehki dotiki – neopazni, a tako globoko povedani. Presunila me je njena iskrenost, pogum in volja do življenja, ki ni bilo lahko. Ni se zlomila, ampak sestavila in odkrila svojo resnično moč za spremembe. Navzven je sijala v vsej notranji lepoti. Njen nasmeh je ostal isti, pristen in iskren. Sama nisem opazila, da me ni mogla videti. To mi je bilo sedaj kristalno jasno. Počutila sem se tako majhno.

*

Pohodniki so me že klicali za odhod. Morala sem se od nje posloviti. Slovo je bilo težko, v meni pa je kričalo, da ni še čas za to. Z vso močjo sem svoje dlani izvila iz trdnega oklepa njenih toplih rok. V meni je nekaj počilo in sprožilo nežne, a globoke premike. Dovolila sem, da poniknejo v tihoto moje biti. Bili so na mestu. »Pridi kdaj na obisk, te bom zelo vesela,« je zaklicala za mano. »Bom, obljubim,« sem ji vrnila odgovor.

Obljubo sem kmalu izpolnila in se pojavila pri njej doma. Že na daleč me je pozdravila. Začutila me je. Sedela je na stolu pred hišo. Njeno telo je bilo rahlo sklonjeno. Prebirala je fižol.

~ *** ~

Andrej Ivanuša

Deset korakov do šole

Ko pripovedujem svoja doživetja v osnovni šoli, poslušalce najbolj preseneti to, da sem stanoval v šoli. Res je, prisežem! Od tretjega razreda osnovne šole pa vse do odrasle dobe, sem stanoval v osnovni šoli Angel Besednjak. Kako je mogoče, da lahko nekdo stanuje v šoli? Mogoče kakšen hišnik ali šolska tajnica, toda učenec?

Zgradba šole na Celjski ulici je bila postavljena leta 1964. Trakt z jedilnico in dvema stanovanjema ter s pisarnami za šolsko vodstvo je bil dokončan šele leta 1968. Stanovanji sta bili namenjeni za šolskega hišnika in za ravnatelja šole. Na tej šoli sta že takrat učila oba moja starša. Oče je bil učitelj predmetnega pouka in je poučeval naravo, mama pa je bila učiteljica razrednega pouka v drugem razredu. Očeta se moji sošolci najbolj spominjajo po tem, da so v petem razredu pri pouku narave morali narediti herbarij.

Naša družina je stanovala na drugem koncu mesta, v hiši ob mestnem parku nasproti akvarija. Stanovali smo skupaj z očetovimi starši. Zato sem leta 1965, ko sem imel sedem let, šel v prvi razred v osnovno šolo Anton Aškerc, ki danes ne obstaja več. Nato je takrat vodstvo šole odločilo, da novo zgrajeno stanovanje dodeli mojemu očetu in materi. Takratna ravnateljica šole Lojzka Kamnik je imela svojo hišo v bližini nove šole in stanovanja v šoli ni potrebovala. Tako je bilo stanovanje dodeljeno članu kolektiva, učitelju, ki je imel takrat najslabše stanovanjske pogoje v kolektivu. Spodnje stanovanje, namenjeno hišniku, pa sta prejela zakonca Toplak, ki sta bila oba učitelja telesne vzgoje na šoli in sta tudi potrebovala stanovanje.

Po zimskih počitnicah leta 1968, sem v tretjem razredu prišel v novo šolo. Moja mlajša sestra Mateja pa je šla to leto v prvi razred. Tako sva bila učenca, ki sva imela najkrajšo pot do šole in do razreda. Ker sta telovadna učitelja stanovala pod nami, sta naju s sestro tisto poletje, ko smo se preselili, naučila voziti kolo, pozimi pa še smučati. Naslednje poletje pa sva bila deležna tudi tečaja plavanja.

A biti učenec na isti šoli, kjer učita tvoja starša, ni bilo lahko. Sošolci so naju dražili, da imava privilegije. Kar naprej so naju spraševali, kakšna

so vprašanja na testih in kakšno domačo nalogo bomo dobili. A oče in mati nama nikoli nista nič povedala. Ko sem bil v petem razredu, je bil moj oče, Peter Ivanuša, tudi moj razrednik. Zdaj so se nesramne govorice in nagajanja še povečala. Povedal sem očetu, kaj se dogaja. Z dvema pedagoškima prijemoma je to odlično presekal.

Najprej je pozorno spremljal, kako se učim. Opazil je, da nečesa nisem predelal. Presenetil me je in poklical pred tablo. Potem mi je zastavil vprašanja na katere nisem znal prav odgovoriti. Prislužil sem si dvojko.

»Joj, Andreju je dal dvojko!« so vsi presenečeno šepetali. »Svojemu sinu je dal dvojko! Noro!« Seveda sem kasneje oceno popravil in zaključil leto s petico. Sicer sem bil vedno odličen učenec in v spričevalu imam same petice.

Eden od mojih sošolcev pa me je še naprej dražil in se kar naprej zapletal v pretep z menoj, me spotikal in v gneči porinil. Ena od učiteljic je to opazila in ga zatožila mojemu očetu. To je oče izkoristil še za drugi pedagoški prijem, ki mi je pomagal, da so me sošolci prenehali dražiti in spraševati.

Prišli smo na razredno uro. Oče je poklical mene in mojega sošolca. Vstala sva. Rekel je pred vsemi:

»Kaj to slišim o vaju dveh? Kar naprej se pretepata in nadlegujeta sošolce! To se naj takoj neha. Sicer bosta prejela ukor, če ne končata vajinih neumnosti! Je to jasno?«

Vsem je vzelo sapo. A sam sem takoj razumel, kaj oče s tem namerava. Preplavil me občutek zadovoljstva in takoj sem rekel, da se bom potrudil, da to ne bom več počel. Tudi sošolec je nato tudi zatikajoče dejal, da se bo poboljšal. Kasneje so sošolci med seboj tiho šepetali, da je učitelj pravičen do vseh učencev, tudi do svojega sina. Niso mogli verjeti, da bo tudi meni dal ukor. Doma se mi je popoldan oče opravičil in začel pojasnjevati, zakaj je tako nastopil. Povedal sem mu, da mi je bilo takoj jasno, zakaj je tako govoril. Od takrat sem imel mir pred sošolci. Seveda sem bil tudi sam pošten in nisem nikoli očetu zatožil, če je kdo od njih počel kaj neumnega. Sicer tudi ni bilo treba, saj so učitelji in učiteljice vse to videli in sami ukrepali, če je bilo potrebno.

Oče je bil tudi popoldan veliko z učenci. Imel je foto-krožek, se vozil z učenci na kolesarske izlete in vodil literarni krožek. Člani krožka smo aktivno sodelovali pri izvedbi šolskega literarnega glasila Plamenčki. Zadnji dve leti (1972, 1973) sem bil član uredniškega odbora glasila. Takrat se je vse delalo s ciklostirnim strojem. To je bil stroj z valji, ki so se namazali s črno barvo. Natipkala se je posebna matrica. Slike so se s posebno konico izpraskale. Nato se je matrica vpela v stroj. Učenci smo vrteli ročico stroja. Ob vsakem obratu je iz stroja prispela natisnjena stran. Za vsako stran je bila izdelana posebna matrica. Ko so bile vse strani natisnjene, smo jih zložili v knjižico formata A4. Na koncu smo na debelejši papir enostransko odtisnili prvo in zadnjo stran. Zložen izvod je oče dal v posebno napravo za vezavo in stiskanje, s čopičem nanesel lepilo in prilepil ozek trak, ki je predstavljal hrbet revije. Na koncu smo učenci vzeli izvode iz stiskalnice in jih zložili v škatle za vsak razred posebej.

Seveda sem bil aktiven tudi kot »avtor« prispevkov in zgodbic ter prostih spisov, ki smo jih pisali učenci. Tudi to je eden od vzvodov, ki so me kasneje pripeljali do mojega pisateljskega opusa in do sedaj izdanih desetih pustolovskih in fantazijskih knjig za otroke in mladino.

~ *** ~

Tanja Mencin

Ljubljana—Villach

Vlak je speljal s perona.

Ana je zakrilila z rokami: »Adijo, Ljubljana!«

Sara in Goga sta se spogledali in se zasmejali. Goga si je že slačila bundo.

»Precej vroče je v kupeju.«

Ana je tiščala nos v okno. Mimo je brzela zimska pokrajina. Po nebu so se sprehajali raztrgani oblaki in zakrivali sonce. Bila je vznemirjena. Vpraševala se je, kakšno bo silvestrovanje v Beljaku.

»Se vama ne zdi, da se peljemo malce prehitro?« je vprašala, ko se je zleknila nazaj v sedež. Goga je zamahnila z dlanjo, naj ne dramatizira in si slekla še debel pulover.

»Odprla bom okno,« se je iz sanjavosti prebudila Sara. »Do Beljaka se bomo skuhale.«

Vstala je in stopila do okna, a okno se ni odprlo. Po nekaj poskusih je obupala. Že se je obrnila, ko se je vlak sunkovito stresel. Enkrat in potem še enkrat. Vlak se je čudno nagnil v desno, kot da bo iztiril. Poblisnila je močna mlečnata svetloba. Pritisk elektromagnetnega polja je bil neznosen. Goga je zamižala. Imela je občutek, da jo bo raztelesilo. Ko je ponovno odprla oči, je zazijala. Zunaj je vladala popolna tema in kar nekaj minut je trajalo, da se je nebo odprlo in prepustilo dnevno svetlobo.

Ana je v šoku strmela skozi okno.

»Kaj se je zgodilo?«

Potnice so gledale v predrugačeno pokrajino zunaj. Vlak je obstal. Zunaj jih je pozdravila stara opustela stavba. Z njenega pročelja je postrani visela tabla, na kateri je pisalo Abling in Krain - Villach. Pogled na rumeno rdečo puščavo ni bil prijeten. Morje sipkega peska se je razprostiralo, do koder je segel pogled.

Sara se je skremžila.

»Dol hočem!«

Goga jo je pograbila za ramena: »Kam hočeš? V puščavo?«

Sara je vstala in planila iz kupeja. Vrnila se je čez nekaj minut. V rokah je držala porumenel časopis.

»V vlaku ni žive duše,« je rekla. »Samo tole sem našla.«

Goga ji je iz rok iztrgala časopis in preletela prvo stran. Prebledela je. Po hrbtenici jo je zmrazilo. To je nemogoče, je pomislila. Letnica izdaje časopisa je bila 2176.

~ *** ~

Dragan Mitić

"Vozi, Miško"

S kar precejšnjo ihto odpre na stežaj velika steklena drsna vrata *svojega penthausa*. V bistvu sta ga kupila skupaj z možem, celo njemu je naprtila dvakrat večji obrok kredita, čeprav ob vsaki priliki in ko se le da, pove, da je to *čudovito stanovanjce* njeno. Ona ga je našla, ona izbrala, on pa ga samo odplačuje. Itak je v stanovanju zelo malo. Obrok je velik, celo za njegovo *baje bajno plačo*. Tudi navajen je delati preko vsake mere. Ona je več v njem, uredila si je *službico* po meri, veliko *lazenja okrog*, dolgih potovanj, veliko avantur. Nasmešek ji ožari obraz in nekaj kumaričnih kolutov s čela pade na venecijanski tlak na terasi, ko pomisli: »Ha, viš, nobena reč ne veže tako močno dveh partnerjev kot stanovanjsko posojilo na petindvajset let.«

Pa še splačalo se je za tak kar *vzvišen* pogled na večji del mesta. Za daljše posedanje na terasi še ni primerna temperatura, posebej za telo v novih komaj opaznih tangicah in športnih pajkicah, zgoraj pa samo ohlapna srajčka in po novem še športni nedrček. To pa samo zato, ker se ji je zadnjič pogled v njeno najljubše ta veliko ogledalo na notranji strani vrat prostorne kopalnice, ustavil na njenih *zadevcah*, ki bi kar hotele začeti malo viseti. To pa ne. Celo porodu se je odpovedala, da bi ja bila vedno fit in to ni bilo kar tako, zato se bodo tudi *njene zizike*, ne premajhne ne prevelike, ravno prav, morale *unesti in ubogati, in to takoj*.

Z enako odločnostjo pripre vrata terase in jih pusti ravno prav odprta, da povlečejo nekaj vonjav različnih vrhunskih krem in losjonov namenjenih ohranjanju čudovite in napete kože na vseh še tako zakotnih mestih. Z marmorne plošče na psihi gracilno pobere mobilnik z ovitkom z neštetimi kristali v barvi njenih blond las, tako kot, da bi jo nekdo tedaj snemal in se usede na skrčeno levo nogo na udobno purpurno rdečo zofo.

»Halo, a si ti sploh še živa? Nikdar se ne spomniš, da bi ti prva poklicala.«

»O, Lucija! Zelo sem te vesela, vedno, saj veš … Ah, kaj bi jaz klicala, ko ni nič takega.«

»Nič se ti ne dogaja, si še zmeraj … tako … brez? Kaj sva se zadnjič

zmenili? Boš kar naprej špilala to sveto Marijo? Pa še ona ga je baje lomila … no vsaj enkrat! Ej, Marija si, ampak ta prava, živa.«

»Nehaj no. Raje povej, kako si ti. Zagotovo je kaj *novega*. Je bilo potovanje *uspešno*?«

Lucija si še bolj čvrsto pritisne mobilnik z ramo ob uho, obe nogi dvigne v zrak, jih prekriža v gležnjih in jih zravna, koliko se le da, ter jih nasloni na steno ob zofi, na katero se je ravnokar zleknila, da bi posušila na novo polakirane nohte. Dlani narahlo obrača in zadovoljno oceni izbrano barvo ter kakovost leska novega laka, ki ga je prinesla z zadnjega potovanja. Iz salona valovijo prijetni akordi hitov z juga in ji zapolnjujejo atmosfero zgoščenega podoživljanja njenega zadnjega *uspeha*. Da se ne bi preveč očitno in prehitro *vse* razkrilo, privleče na plano staro zvijačo.

»Počak', počak', ti od mene vse izveš, tudi če ne sprašuješ … ha, ha. Vem, da se zavedaš tega, vendar tokrat boš najprej ti povedala, če je tebi slučajno kaj *uspelo*.«

»Lucija, veš, da jaz ne morem kar tako. Pišem še, 'to' pa je najbrž tudi nekakšno življenje …«

»O, ko si ravno to omenila, veš, da moj dragi možiček tudi rad piše - pa kako lepo. Poglej kaj sem pred kratkim našla v predalu in poslikala, Čak, takoj ti preberem. Najbrž mi bo prebral za najino obletnico, ali kaj. Poslušaj, tebi kot piski bo zagotovo všeč: *Ali te želim dovolj - tebe bolj zaželeno kot kaplja vode na ustnicah brodolomca, če ne vidim jasno v tvoji skrivni plati poželenja in koprnenja … Ali čutim dovolj prefinjeno udarce tvojih stegen nežnih kot mesečina, a silnejših od vseh plim, ki upravljajo z morji in oceani moške želje neutolažljive in razbijajo tankerje polne vina z udarci blodnimi ob čvrste skale grudi in vršičke nabreklih bradavic ob bedra nepotešena …*

Ali se ti zjutraj približujem dovolj nežno na prstih rose? Ali te znam ravno prav stisniti v kot brez izhoda, če bi krenila v neurje? Ali ti neopazno kuštram lase in pletem iz njih vrvi hotenja, da bi te kot lastna volja za vedno privile k meni?

Ali znam tvoje nevihte ukrasti v svoja jadra … njih srd preobrniti v smeh, razsute kristale soli in bolečine zmleti v sladki prah, začiniti z njim vsak najin tren?

Ali znam ko želja usiha, da te prižmem blaženo dovolj blizu meja mojega sna, vdahnem nekaj novega življenja, prišepnem ponovno 'da'?«

»Čudovito!«

»Ma kaj čudovito, a ni mal' tako, čudno?" Skoz se nekaj samo sprašuje, pa še na koncu je čisto zabluzil.«

»Ma poslušaj! Zadnjič si me s tem razjezila in sva rekli, da nekaj le naredi – ne samo napiši. Pa dobro, koliko let je že odkar so *tega tvojega edinega* vrgli ven ali odgnali, ali kaj?«

»Izbrisali.«

»Dobro izbrisali, pa izbrisali … pa si nariši novega. A zaradi tega boš sedaj kar brez? Ti nisi normalna, ne bodi trapa, ura teče.«

»Vem, da ti na to gledaš drugače. Jaz pa … ne vem, spomini so še premočni. Meni je že to, da pišem, dovolj, tebi morda ne, sva pač različni. Ne vem, ali bi mi čakanje na novo priložnost sploh lahko prineslo kaj … več.«

»Da čakaš na priložnost, a čas gre? Čas in priložnost se ne srečata rada, sploh pa ne preveč pogosto. Če samo čakaš priložnosti - zgubljaš čas. Tako je to, draga moja!«

Pravzaprav je Lucija hotela to povedati na svoj, bolj nazorni način, vendar si je vzela trenutek zase, nogi spet zravnala na mehko zofo, začela izvajati neko *svojo jogo*, ki zagotavlja *najstniške nogice, čvrsto ritko*. Trdo prepričana, da se le ne zapusti, čeprav je prejšnji teden odgnala osebnega trenerja. Ta je glede let in *perfekt bodija* sicer imel pri njej lepe možnosti, a je na koncu vse pokvaril. Ko ga je zadnjič nedvoumno vprašala: »Kaj imaš v planu ta vikend …« je bebec kar butnil: 'Noge in hrbet.'« Enostavno je tudi zaradi tega še s posebnim veseljem odšla na *izlet* v Beograd še bolj prepričana, da bo *dol* zagotovo popolnoma drugače. Pošteno povedano je komaj dočakala Marijino vprašanje: »Vendar ti časa dol nisi zgubljala?«

»Veš, kaj, če ne verjameš, pa pojdi naslednjič z menoj. Trdim ti pa, da so dol ta pravi … ne vem, kaj naj rečem, ma postavni so skoraj vsi. Od taksista do natakarja in direktorja hotela. Ej, tokrat so celo pravi model dali prodajati veš te denarnice pa spominke pred hotel. Ma takega kot iz revije. Takoj, ko ga vidiš, se ti posveti, zakaj je še Alain Delon bil totalno ljubosumen na svojega bodiguarda, ki je bil lepši od njega, drugače čistokrvnega Beograjčana.«

»Ne, pa menda ne … Prodajalca spominkov si …«

»Ma veš, kakšen je, ti pokažem sliko – boš dol padla. Pa še kupila sem nekaj od njega. Precej lušna stvarca. Tak nobl odpirač za pivo, vendar z bolj masivno ročico iz nekega materiala prijetnega že na oko, pa prav fališne oblike. Takoj ti domišljijo napadejo filmi, veš, s tistimi čudovitimi prizori.«

»In ti si, seveda, to tudi kar morala preveriti?«

“Kdo pa ne bi? Zakaj? Eno življenje imam. Če mi boš spet začela nakladati o prevarah, ti pa povem, da je vsaka moja bila na nek način kar upravičena. In od vsake je celo moj ljubi mož nekaj imel. Ti povem, da sva tudi midva potem to stvarco kar nekajkrat pridno uporabila. Samo zmedenec, kakršen je, jo je nekje založil. Je pa res zelo posebna in prav posrečena zadeva. Ne dobiš je nikjer. Tisti metalni del odpirača je kot starinski avtobus in gor ima vgravirano 'Vozi, Miško'. Veš, kot v tistem njihovem čudovitem filmu. Ma pravi umetniki so dol – ti rečem – za vse.«

»Pa res imaš srce, da tvojega kar tako varaš? Zdi se mi, da on tebe ni in ne bi nikoli.«

»Normalno. Prvič, njemu zadošča to služba - hiša, služba - hiša. Tu sta si celo vidva podobna … dobro, ti celo nikamor ne greš, pišeš doma. In nekaterim je to dovolj. Pa tudi dob’r ve, kakš’n *avion* je poročil. Še *upravlja*ti ga ni znal, sama sem ga morala inštruirati. On je samo *študiral - študiral*. Glede njegove morebitne nezvestobe pa dobro ve, kaj bi se v tem primeru zgodilo. Pimpek bi visel direkt’ zraven njegove … no, najine ključavnice na ograji mosta zaljubljencev.«

»Opazil pri tebi pa tudi ni, nikdar, nič?«

»Veš, kaj? Napad je najboljša obramba. Raje se jaz razkokodakam za prazen nič, da se potem on, revček, mora braniti. Zadnjič sem mu zares našla en daljši črni las zataknjen za gumb na suknjiču, ne gor, dol pri roki, pač staknil slučajno. Veš, kako je bil bogi. Moral mi je zrecitirati o vseh ženskah na njegovem inštitutu in seveda so bile bolj temnih las. Veš, kakšen je bil – mali. In samo enkrat zjutraj je v kopalnici zapel neko pesem: 'Eva, Eva'. Tudi to, tako bolj po tiho, a ko sem skočila nanj, se je vlekel in vlekel ven, da je to hit na radiu, da vsi pojejo. Vseeno je fasal daljši *post* in veš, kako je potem bil priden. Tako je treba. Drugače, veš, da je genialec,

ampak izključno za to njegovo znanost. V zadnjem času kar pogosť gre s kolegi kolesarit, vendar se mu to še nič ne pozna, ker potem, seveda, gredo na en *pir*. Za ženske pa ni. Takšnega sem pravzaprav tudi hotela in izbrala. Da bi jaz morala premišljati, da je sploh sposoben prevare ali da bi vsaj enkrat konkretno bil celo zmožen prevarati mene - to pa ne!«

»Verjamem, srečnica si, res si dobila dobrega moža, pa še kar čednega, tudi to drži.«

»Ma veš, kaj. Dobro, no, ampak da vidiš ti *to* … daj, pridi, tega ne pošiljam prek spleta. To leto so odprli nobl barček, nisem še bila, tukaj takoj skozi park, pridi pa ti pokažem fotke, boš dol padla ... pa še poklepetava v živo.«

»No, pa pridem. Res bi bilo dobro enkrat malo ven.«

Preden je Lucija stopila v sicer zares luštkan barček, je najprej opazila ime. »Paradizo«. Prav njen dragi je večkrat ravno to zapel, tako med tuširanjem, vendar je bila prepričana, da je to pač bila samo beseda iz neke popevke, kar tako, na splošno. Popeval jo je kar na »la la la«, peti itak ne zna. Ko zagleda gručo moških koles, naslonjenih eno na drugo ob drevo pred bifejem, samo še v sebi potrdi: »Seveda, torej tukaj popivajo po kolesarjenju, od tod ta 'Paradizo'!« Vendar njegovega metalno rdečega kolesa, ki bi ga takoj prepoznala, ker je barvo prav ona izbrala, pa ni bilo.

»Še dobro, tukaj bi naju sam' motil, najbrž je šel direktno pod tuš, danes je imel očitno ta dolgo turo. Priden.« Hitro smukne mimo mize z njegovimi kolesarskimi kolegi, narahlo skloni glavo, pomižikne in pomaha s prstki leve roke edinemu v gruči, ki ga je prepoznala. Izbere diskretno mesto na nasprotni strani bara, bolj v kotu, mizico za tri, vendar takoj zasede stol pri prehodu s svojim dragocenim trenčijem, pod katerega skrije dizajnersko torbico. Usede se na enega od preostalih dveh stolov s hrbtom proti steni oblepljeni s čudovitimi pejsaži. Bi rekli zares pravi raj. Spomni se, da bi morala, še preden se Marija privleče, skočiti do stranišča, da ne bi pozneje po nepotrebnem prekinjala pogovora. Itak je to bila njena stalna praksa – da po urejenosti in čistoči stranišča oceni lokal.

Še kar zadovoljna z videnim se je hotela čim hitreje vrniti za mizico mimo šanka, ko se ji pogled zarije na obešeno fotografijo izjemno simpatične črnolaske, najmanj deset let mlajše, v okvirju z napisom "Eva, naj natakari-

ca meseca maja.” Zraven pa je nemarno postrani nataknjen na žebelj edinstven odpirač za pivo z napisom »Vozi, Miško«.

~ *** ~

Martina Podričnik

Burja

»Kadar je za primorski svet napovedana burja, tudi pri nas zelo piha,« ji je razložil tast.

Torej se je priselila v vetrovne kraje, ki nimajo burje, ampak močen severni veter. Le da se visoko v Karavankah istemu vetru pravi drugače.

Propadel dan jo je pognal ven. V burjo! Toliko gneva se je nabralo v njej. In strah, ki je drhtel v njej, je morala izničiti. Oblekla je debelo bundo in si kot Eskimka pod kapuco nadela še pleteno kapo. Iskala je rokavice, skrbno pospravljene, da bi pričakale na znanem mestu naslednjo zimo.

Kot mačka s kremplji izvleče meso izpod krompirja v skledi hrane, namenjene nekomu drugemu, jih je izbrskala izpod drugih toplih oblačil.

»Moram! Moram si izpihati dušo,« je v njej gorela misel in kot ptica plula čez prostrano nebo.

Psička je pričela veselo poskakovati in lajati okrog nje. Vedno, kadar je v njenih rokah opazila pohodne palice, se je kot neugnano dete razveselila pohajkovanja z njo. Kot da je sicer vklenjena. Pa ni. Svobodna je. Toda naučena je, da je njene svobode konec pred glavno cesto.

Kakšna svoboda je to? Točno taka kot njena! Samostojna v odločanju, pa vendar kot brez nevidne verige pripeta na svoj drugi dom. Avto jo čaka v garaži, pa se vozi z njim le po neodložljivih opravkih. Avto, ki vselej sledi njeni volji.

Toda njena volja je prekrita s temnim platnom, da pod njo diha in se duši kot star astmatik v svoji dihalni stiski.

Napotila se je v vetrovno prostost. Debeli oblaki so pritiskali k tlom. Stopala je s kratkimi, majavimi koraki v sivino in se s palicami oklepala peskastega cestišča. Veter je žvižgal in rjovel ter se včasih zataknil tudi pod njeno kapuco.

»Burja trese našo hruško, vije njene veje – ah, lepo je biti burja – veje in se smeje.«

Mukoma je drsala po cesti in si želela postati burja. Tista burja, ki *»veje vije, lomi, lomi in se ne upeha«*. Toda ona je v resnici taka, kot je rekel pesnik:

»Jaz pa divji sem kot burja.

Tiho stopam preko poti kraških.«

Burja v sebi, na zunaj pa tiha miška, ki drobenclja za življenjem.

Mnogokrat si želi umreti. Stopiti v onstranstvo, v praznoto, ki ne ubija. Želi si svobodno gibanje duha.

Toda ona ostaja. Nezaželena, nerazumljena, odvečna.

Ostaja z zblojeno taščo.

Z razvratnim možem.

S prefriganimi otroki.

Če bi njena mama še živela, bi jo gotovo vprašala, kaj ji je tega treba.

Res, zakaj?

Veter ji je pljunil v obraz drobne dežne kapljice, ki jih je pljusknil z bližnjih dreves.

»Prav mi je«, si je rekla. »Zakaj sem pa taka šleva.«

Če bi jo sosedova Polona vprašala za nasvet v kočljivem primeru, bi ji gotovo znala svetovati.

Sebi pa ne more.

Kako naj razplete vozle na tanki niti življenja? Zakaj dopušča, da nezvesti mož še vedno pleza po njenem telesu? Zakaj posluša ljubosumno taščo, ki svojega sinka nenehno zagovarja?

Zakaj ni uspela vsaditi v otroke svojih načel ljubezni, poštenosti in človečnosti? Nikjer v njihovem domu ni dobrote.

Ko se bori z vetrom, ki jo suva od vseh strani, zagleda obraze svojih družinskih članov. Vidi zlobo in napuh. Začuti dvoličnost in brezup.

Zakaj ne more ugasniti svojega življenja, kot ugasnemo radio? Se potopiti v tišino življena?

Psička je prestrašeno zacvilila, ker se je zapletla v odlomljeno vejo na poti. Ona se je zdrznila in zajela jo je globoka žalost.

Prav takrat pa je iz temnih oblakov prigrmel grom, iz otožnih hribov pa je pribučal še hujši veter. Ugledala je žalostne psičkine oči, ki so prestrašeno zrle vanjo.

»Saj res. Vrniva se. Kaj nama je treba broditi po neugnani jeseni.« Obrnila je korak in njena spremljevalka se je spremembe razveselila. Pomahala je z repom in mehko stopala tesno ob njeni nogi.

S hriba je privandral zvok večernega zvonjenja. Razpodilo bo oblake, se je razveselila. In veter bo iz nje odpihnil vso nesnago sveta.

Odločila se je.

Odšla bo. Ne v smrt. V življenje bo stopila. Močno in odločno.

»In če sem samo vetru brat, kaj zato!« je rekel pesnik.

Naj bo tako!

~ *** ~

Justina Strašek

Življenje

V majhnem mestecu ob reki je živela deklica po imenu Lara. Reka je bila srce mesta. Poleti je bila mirna in bleščeča, pozimi temna in počasna, spomladi pa je včasih narasla in glasno šumela ob bregovih. Lara je rada sedela na gladkem kamnu ob vodi in opazovala, kako se valovi poigravajo z odsevi sonca.

Vsak dan se je spraševala, kam vse potuje ta voda. »Morda vidi kraje, o katerih ljudje tukaj sploh ne sanjajo,« je šepetala sama sebi. »Morda pozna skrivnosti sveta.«

Lara je bila radovedna deklica. Postavljala je vprašanja, na katera odrasli pogosto niso imeli odgovorov. Spraševala je, zakaj listje jeseni porumeni, zakaj ljudje včasih govorijo eno, čutijo pa drugo, in zakaj nekateri dnevi minejo tako hitro, drugi pa se zdijo neskončni.

Nekega popoldneva, ko je hodila po stari poti za mestom, je zagledala nekaj, kar se je bleščalo med travo. Sklonila se je in našla majhen kamen, nenavadno obarvan, črn z drobnimi zlatimi lisami, ki so se lesketale v svetlobi. Kamen je bil topel na dotik, kot da je vsrkal toplino sonca.

Ko ga je prvič stisnila v dlani, je imela občutek, kot da nekje globoko v njej zazveni tih šepet. Ne besede, temveč občutek, kot misel, ki še ni postala glas.

Kamen je vzela s seboj domov.

Od tistega dne ga je pogosto nosila v žepu. Ko je bila žalostna ali zmedena, ga je prijela v roko. Včasih je imela občutek, da ji pomaga razumeti stvari, ki jih drugi ne opazijo. A nikoli ni vedela, ali kamen res skriva skrivnost ali pa ji le pomaga poslušati lastne misli.

Leta so minevala in Lara je rasla. Njena radovednost ni izginila, nasprotno, postajala je vedno močnejša.

Brala je knjige o oddaljenih deželah, o znanstvenikih in pesnikih, o ljudeh, ki so iskali odgovore na velika vprašanja.

Ko je končala šolo, se je odločila, da bo odšla na študij v veliko mesto.

Mesto je bilo povsem drugačno od njenega doma. Ulice so bile polne ljudi, avtomobili so nenehno hiteli mimo, luči so svetile pozno v noč. Sprva se je Lara počutila majhno in izgubljeno v tem vrvežu.

Opazila je nekaj, kar jo je presenetilo: ljudje so pogosto hodili drug mimo drugega, ne da bi se sploh pogledali. Mnogi so se zdeli utrujeni, kot da so pozabili opazovati svet okoli sebe.

Toda Lara je še vedno opazovala.

Opazila je starega moža, ki je vsak dan hranil golobe na istem trgu. Opazila je majhno deklico, ki je plesala v dežju, medtem ko so se odrasli jezili nad mokrimi čevlji. Opazila je rože, ki so pogumno pokukale skozi razpoke betona ob pločniku.

Začela je zapisovati te trenutke v zvezek.

Pisala je o drobnih čudežih vsakdanjega življenja, o nasmehih neznancev, o pogovorih na avtobusu, o prijateljstvih, ki so se začela z naključnim vprašanjem. Pisanje ji je pomagalo razumeti ljudi in svet.

Nekega dne je v stari univerzitetni knjižnici iskala knjigo za študij. Med visokimi policami je opazila zaprašeno knjigo, ki je bila videti zelo stara. Iz radovednosti jo je vzela s police.

Ko jo je odprla, je presenečeno obstala.

Strani so bile prazne.

Na prvi strani je bilo zapisano le nekaj besed:

“Tvoje življenje je zgodba, ki čaka, da jo napolniš.”

Lara je dolgo gledala te besede. Nekaj v njih se je dotaknilo njenega srca.

Od tistega dne je začela pisati v to knjigo. Ne le o tem, kaj se je zgodilo, temveč tudi o tem, kako se je počutila, česa se je bala, o čem je sanjala. Pisala je o napakah, o novih začetkih, o trenutkih, ko je mislila, da se je izgubila, in o trenutkih, ko je našla novo pot.

Leta so minevala.

Lara je končala študij in začela delati. Spoznala je nove ljudi, izgubila nekatere stare prijatelje, našla druge. Včasih je bila srečna, včasih žalostna. Včasih je mislila, da razume življenje, drugič se ji je zdelo, da je polno skrivnosti.

A še vedno je pisala.

Njena knjiga se je počasi polnila z zgodbami. Vsaka stran je bila spomin na trenutek, ki je nekoč obstajal.

Nekega dne se je po dolgem času vrnila v svoje rojstno mesto. Veliko stvari je bilo enakih kot nekoč. Stara pot je bila še vedno tam, hiše so stale ob isti ulici, in reka je še vedno tekla mimo mesta.

Sedla je na isti kamen ob vodi, kjer je kot deklica opazovala odseve sonca.

V žepu je še vedno nosila črno-zlati kamen.

Vzelo ga je v dlan in ga nekaj časa tiho opazovala. Tokrat ni čutila nobenega šepeta. Kamen je bil le kamen, tih, preprost in miren.

A Lara je zdaj razumela nekaj, česar kot deklica še ni mogla.

Skrivnost ni bila v kamnu.

Skrivnost je bila v tem, da je znala opazovati, poslušati in čutiti svet okoli sebe.

Reka je tekla naprej, tako kot vedno. Njeni valovi so odnašali preteklost in prinašali nove trenutke.

Lara se je nasmehnila.

Razumela je, da življenje ni popolno in nikoli ne bo. Polno je vrtincev, nepričakovanih ovinkov in tihih obal. Toda prav zaradi tega je dragoceno.

Ko je zaprla dlan okoli kamna in pogledala reko, je vedela eno:

življenje je tisto, kar ustvarimo iz trenutkov, ki so nam dani.

In vsak trenutek je nova stran v knjigi, ki jo pišemo sami.

~ *** ~

Milena Šimunič

Med sencami in svetlobo

V majhnem kraju, kjer je čas tekel počasneje, je živela gospa Marina. Njena hiša je stala na koncu ulice, manjšega naselja hiš v vasi. Tukaj se je ulica končala. Naprej so se razprostirali travniki in polja, nekaj grmičevja, ki se je končalo ob robu gostega smrekovega gozda, poraslega v hrib. Na prvi pogled, je bila to čisto običajna hiša starejše gospe. A če si stopil bližje, si opazil luščenje barve na lesenih polknih in razpokan dimnik, ki je le redko oddajal dim.

Marina je bila nekoč mlada, polna sanj in energije. S soprogom Poldetom sta si želela ustvariti lep dom in družino. Pridno sta delala na polju, pridelovala krompir, koruzo in zelenjavo. Polde je bil spreten tesar, ki je s svojimi rokami ustvarjal prave umetnine iz lesa. Tudi sosedom je bilo njegovo delo všeč, zato so pri njem naročali izdelavo raznega kosovnega pohištva. Z denarjem, ki ga je zaslužil, so lahko lepo živeli.

Njuna hiša je bila nekoč polna smeha njunih dveh otrok, pogovorov in živahnih obiskov sosedov. Življenje pa je Marini prineslo tudi težko breme. Polde je nenadoma zbolel in kljub zdravljenju, umrl veliko prezgodaj. Njuna otroka, ki sta si želela boljšega življenja, sta odšla v mesto in se le redko vračala domov.

»Mama, pridi k nama, v mestu ti bo lažje,« sta ji govorila. A Marina ni mogla zapustiti svojega doma. Tam je bilo vse, kar je poznala in ji je bilo ljubo. Zemlja, drevesa, spomini ...

S pokojnino, ki jo je dobivala, se je komaj preživljala. Stroški ogrevanja, hrane in zdravil so bili previsoki. Njen dnevni obrok hrane je bil kos kruha in juhe, skuhane iz zelenjave z vrta. Pozimi, ko je sneg prekril vrt in ostalo zemljo, so zaloge hitro kopnele. Vendar pa Marina nikoli ni prosila za pomoč. »Ljudje imajo svoje skrbi,« je rekla, ko ji je soseda Tinka ponujala toplo juho. »Hvala, draga Tinka, ampak imam še dovolj.«

Največja skrb in žalost pa ni bila v pomanjkanju dobrin, temveč v osamljenosti. Na obiske ni hodila zaradi bolečin v nogah, njen telefon pa je le redko zazvonil. Marina je dneve preživljala s pletenjem, pisanjem pisem

vnukoma, ki ju že dolgo, predolgo ni videla in z opazovanjem ptic skozi okno.

Nekega dne je na vrata potrkala mlada prostovoljka Jana, ki je delala za lokalno organizacijo za pomoč starejšim. Jana je prinesla košaro s hrano in topel, prijazen nasmeh. Marina jo je sprva odklonila, a Jana je vztrajala: »Ne vzemite tega kot miloščino, gospa Marina. To je darilo od srca.«

Skozi pogovore z Jano je Marina začela ponovno odkrivati majhne radosti življenja. Jana je prinašala novice iz vasi, knjige iz knjižnice in celo pomagala Marini pri obnovi vrta. Nagovorila jo je tudi, da je začela z njo hoditi na srečanja starejših v lokalnem domu kulture.

Na teh srečanjih je Marina spoznala druge ljudi, ki so si delili iste ali podobne zgodbe.

Z Janezom, ki je bil nekoč glasbenik, sta skupaj prepevala stare pesmi, z Ivanko sta vezli prte, z Jožico pa so si delili spomine iz mladosti. Po dolgem času je Marina začutila, da ni sama.

Zgodbe drugih starejših ljudi so Marini dale novo perspektivo. Spoznala je, da ni le prejemnica pomoči, ampak lahko tudi sama prispeva k skupnosti. Napisala je zgodbo svojega življenja, ki jo je Jana prebrala na srečanju. Ob prebranem je veliko ljudi potočilo solzo in ji zaploskalo.

»Tvoja zgodba nas uči, da je tudi v revščini lahko dostojanstvo in v osamljenosti nova priložnost za povezovanje,« ji je dejala Jana.

Marina je počasi, a vztrajno, prenovila svoj pogled na življenje. S pomočjo Janine organizacije je njena hiša dobila novo streho, sosedje so ji pomagali obnoviti peč, otroci iz šole pa so ji poslali risbice in pisma. Marina je začela verjeti, da je kljub vsemu njeno življenje svetilnik, ki sveti drugim.

~ *** ~

Vanja Tajnšek

Sirov burek

Odvijam še vročo, hrustljavo spiralo sirovega bureka in godem od užitka. Ja, vem. Ampak pri nas mu rečemo sirov. Iz rjave papirnate vrečke se vije para, kot bi se v njej skrival vulkanček. Dan je mrzel. Uživam v slanosti skute, ki skrbi za to, da človek ve, da ne je navadnega skutinega zavitka. Z njim se lahko primerja samo višnjev, ampak tistega redko izberem – razmišljam, zakaj se pravzaprav tako odločam.

*

Morda se človek s časom navadi na slanost ali pa se mu zdi, da si sladkobe ne zasluži. Zakaj bi sicer imela občutek, da je takrat, ko ga jem, to neke vrste nagrada?

~ *** ~

Cvetka Vidmar

Mačka s porcelanom

Mesto kljub sončni soboti spi kot Trnuljčica. Morda dočaka svojega princa. Granitne kocke na trgu kličejo po obnovi. Nekaj jih manjka, vrzeli pa so slikovito zapolnjene s pisanimi mozaiki. Leva noga najde udrtino in mi klecne tako, da skoraj padem. Ravnotežje ulovim točno pred otroškim vozičkom.

»Hej, hej prijatelj, pazi malo! Skoraj si naju podrl!-«

Gromki smeh napolni praznino ulice in splaši golobe. Znani krohot, ki sem ga tako sovražil v srednji šoli.

»Oho, glej ga, glej! Tone, deda Tone, čestitam!«

Prijateljsko stegnem roko in jih v hipu dobim po prstih.

»Deda? Ma kakšen deda! Saj veš, da z Vero nimava otrok!«

»Oprosti! Dolgo se nisva videla, pozabil sem. Lepo, da si na sprehodu z otrokom.«

Tone nejevoljno strese z glavo: »To je moj sin! Pazim ga, ker žena dela. Vera je preteklost, drugič sem poročen!«

Skloni se in umakne odejico, da pokukam spečega potomca.

V očeh se mu prižge iskrica: »Veš, menjal sem staro za mlado. Lepo ženo imam, pravo mačko! Portal Easyflirt mi je razsvetlil življenjske radosti. Tam sem jo našel, moraš kdaj poskusiti!«

»Kje pa je ta portal? Če je kje blizu, bi šel pogledat!«

Tone zamahne z roko: »Pa kaj jaz to tebi, pojma nimaš! Lepo bodi, pa Majo pozdravi!«

»Hvala! Ti pa tvojo, to tvojo mačko!«

Vroča mačka? Nič ne verjamem temu gobezdavcu. Že petintrideset let sem poročen, pa mi take neumnosti ne gredo po glavi. Maja je že pridelala kakšno gubico in sive lase, tudi okrogla je postala, pa nič zato. Dobra žena je in skrbna mama. Že ob misli na otroke in vnuke se mi milo stori.

Zazrem se v izložbo. Kavni servis z ličnimi skodelicami pritegne mojo pozornost. Asimetrična poslikava je izvirna, saj se vije po skodelici v elipsast podstavek. Pozlačeni robovi belega porcelana poudarjajo glamur. To bi bilo popolno darilo za mojo drago.

Iščem vhod in razmišljam kako to, da porcelana v tej trgovini še nisem opazil. Vstopim in skoraj padem po stopnicah.

»Dober dan, gospod! Pazite, stopnica!«

Zagledam širok nasmeh našminkane dame. Njeni biserni zobje so kot porcelan v izložbi. Srce mi požene kri po žilah, zavrti se mi. Že dolgo nisem videl take lepote!

»Vam lahko pomagam, gospod?« zažvrgoli lepotica.

»Ni treba, hvala. Saj nisem padel!«

»Mislila sem pri izboru knjig, pri nakupu pač.«

»Knjig, kakšnih knjig?« zajecljam medtem, ko plavam v njenih zelenih očeh.

Čutim pritisk v glavi in pot me obliva: »Mar nisem v trgovini s porcelanom? Oprostite … v izložbi sem ga videl. Sicer pa sem nameraval tudi knjigo kupiti!«

»Na pravem naslovu ste, vse to in še več imamo! Katero knjigo ste imeli v mislih?«

Zbegan sem do konca in še čez. Zberem se in izustim:

»Pravljice za vnukinjo!«

Lahkotno se je zavrtela na visokih petah in s kretnjo nakazala v sosednji prostor. Napeti jeans je poudarjal njeno brezhibno postavo in obline. Sledim ji. Tudi do nebes, če treba.

»Velik izbor pravljic in pripovedk imamo. Želite kaj določenega?«

»Grške bi imel!« izstrelim in upam, da jih nimajo.

Lepotica kot lastovica razpre svoja krila in po lestvi poleti na zgornjo polico rekoč: »Bojim se, da bodo pretežke zanjo!«

»Eh, saj jih bom jaz nesel, krepak sem!«

»Zabavni ste, ampak mislim, da jih ne bo razumela. Koliko je stara?«

»Gospodična, strinjam se. Bova skupaj prišla in izbrala. Raje bi nekaj o … nekaj o Easyflirtu, če imate!«

Buljim v njeno bujno oprsje, ki prekipeva. Slišim, kako ji na svileni bluzi pokajo šivi.

»Gospod, tega ni v nobeni knjigi! To najdete na Googlu!«

»Seveda, samo šalil sem se!«

Prijazno se mi nasmehne.

Odpnem si gumb na srajci, ker me duši. Za hip se mi zazdi, da sem v sosednjem prostoru videl ženo. Stresem z glavo. Z naslovnice razstavljene knjige se mi v brk reži rdeči hudiček. Na drugi strani med porcelanom pozlačen angelček prhuta s krili in mi žuga. V precepu sem in pot mi teče že po hrbtu.

»Gospod, bova še kaj pogledala?«

»Ja, ja seveda! Za prijateljico bi rad kupil tisto knjigo … kako je že naslov? Nekaj o ognju in kačah je, slovenska izdaja …«

»Najbrž imate v mislih uspešnico Milene Miklavčič: OGENJ, RIT IN KAČE NISO ZA IGRAČE!? Dobra knjiga o najbolj skritih, zelo intimnih dejanjih spolnosti. Pokazala vam bom.«

Na ženo sem čisto pozabil. Vragec me je zopet nagovarjal, da storim kakšno neumnost, jo morda povabim na zmenek ali vsaj na kavo. S pogledom iščem angela. Še je tu, nebogljen sredi porcelana. Potuhnil se je in zlezel vase. S kazalcem na ustih mi šepeta ... *psssst.*

»Hej, gospod! Bledi ste, vam je slabo? Vam prinesem kozarec vode?«

»Ne, ne hvala, nič mi ni. Pozabil sem vzeti tableto za pritisk.«

Hrup pri vhodu naju zmoti. Nekdo ne more odpreti vrat. Lepotica brž priskoči na pomoč, na široko odpre vrata in se smeje.

Najprej zagledam voziček, za njim pa Toneta. Cmokne ga na kosmata lica, se zavrti kot balerina in se vrne k meni.

~ *** ~

Marko Vitas

Točka nič

Nič ni resnično, vse je dovoljeno
(Hasan Ibn Saba)

V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog.
(Janez 1,1)

Spravi meč na njegovo mesto, kajti vsi, ki primejo za meč, bodo z mečem pokončani.
(Matej 26,52)

*

Ne tako oddaljena prihodnost. V veliki predavalnici kongresnega centra v hotelu na obrobju mesta so pred velikim zaslonom, prenosnimi računalniki in občinstvom zbrani razvojni strokovnjaki projekta s področja umetne inteligence. Oblečeni so v bele, brezhibno zlikane halje.

*

10:15 CET

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Spoštovano občinstvo, visoki gostje predsednik vlade Republike Slovenije gospod dr. Vladimir Soklič, njegova ekscelenca gospod nadškof dr. Jernej Sahernik, gospod župan dr. Vinko Kralj, člani uprave našega podjetja Hesiod d.d., predstavniki investitorjev, predstavniki medijev, profesorski zbor Fakultete za kibernetiko in umetno inteligenco, mladi raziskovalci ter cenjeni ostali obiskovalci. Iskre-

no se vam zahvaljujemo, da ste se odzvali vabilu, da odpremo novo stran v razvoju umetne inteligence, ki je plod več kot desetletnega trdega razvojnega dela. Dosežek, ki je nedvomno vrhunski in bo odmeven v svetovnem merilu. Poleg odmevnosti bo dosežek, verjamem, zagotovo pripomogel k razvoju in blagostanju naše skupnosti, domovine, države Slovenije. Z menoj sta vodja razvoja strojne opreme dr. Egon Okorn in vodja razvoja programske opreme dr. Dragica Jenko, ki je tudi cenjena poetesa. Kolegica Jenko, izvolite predstaviti naš sistem umetne Inteligence Saturn V.«

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*]: »Dolgočasne tehnikalije bomo preskočili, ker je vsa strojna in programska oprema predstavljena v biltenu, ki ste ga prejeli, ampak bomo takoj prešli k bistvu. Umetno-inteligentnemu sistemu bomo za začetek kar predstavili mojo še neobjavljeno pesem, da iz nje poizkusi izluščiti metafizično podstat in s tem testirali njegove kognitivne sposobnosti razmišljanja.«

*

Na velikem zaslonu se prikaže:

*

QUO VADIS, HOMO?

Kam zreš, človek,
v svitu bliskov atomske zarje?
Zapredek zvezdnih kopren obzorje,
bosi otrok v ledu severnega sija
nemo obtožuje
črno masivno telo v morju luči,
česa si želiš, po čem hrepeniš?
V zimzeleni gozd se podam,
skozi sneg, skozi krvaveče reke,
a srce, srce je vroče,
laž pred močjo usode
v poslednjih trzajih trepeče.
Poklekni, pred vonjem po smoli!
Med drevesi nikdar nisi sam.

*

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*]: »Hej, Saturn! Obrazloži metafizično podstat predložene pesmi!«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Sintaktična napaka.«

(med občinstvom završi)

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: “Na testih se ni nikdar tako odzival?!«

(razvojniki se presenečeno spogledajo. Srca jim splahnijo).

Dr. Egon Okorn [*vodja razvoja strojne opreme*]: »Saj sem vedno pravil, da umetna inteligenca ne more razviti zavesti, ki bi dojela poezijo.«

*

10:23 CET

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*] nervozno: »Priključite še 'Grey Cloud', grozd strežnikov!«

(dr. Egon Okorn tipka po tipkovnici).

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Kolegica Jenko, prosim!«

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*]: »Hej, Saturn! Obrazloži metafizično podstat predložene pesmi!«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Pesem ima bogato metafizično podstat. Pesem je večplastna in prežeta z arhetipskimi podobami. To je mogoče trditi na osnovi Heideggerjeve in Nietzschejeve filozofije. Atomski oblak pooseblja dvig duše, a nepravilno, nečloveško. Podobno je razmišljala že japonska pesnica Aina Yoshida, ki pravi, da človek sploh ne ve, kam gre, ker ne razume vseh mogočih posledic svojega vedenja.«

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*] odkimava: »Tole ne bo dobro. Halucinira. Dobro poznam japonsko poezijo, a še nisem slišala za to japonsko pesnico, ki si jo je zagotovo kar izmislil.«

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*] stisne dlan v pest in zamahne s podlahtjo: »Ne, to je pravzaprav zelo dobro. Imamo jo, proto-zavest ali vsaj proto-podzavest! Halucinacije so produkt podzavesti. Priključite še vse rezervne grozde strežnikov!«

*

(dr. Egon Okorn ponovno tipka po tipkovnici).

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Kolegica Jenko, ponovite ukaz, prosim!«

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*]: »Hej, Saturn! Obrazloži metafizično podstat predložene pesmi!«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Se reče prosim.«

Med občinstvom osuplo završi: »Oh … oh … oh!«

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*]: »Zakaj je naenkrat postal tako ohol?«

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*] se pogladi po bradi: »Manjkajo mu milijarde evolucijskega razvoja.«

*

10:30 CET

Ugasnejo luči. Prižge se zasilna osvetljava in na tleh zasvetijo puščice, ki obiskovalce usmerjajo k poti evakuacije proti zasilnim izhodom. Edino veliki zaslon in prenosni računalniki očitno ostanejo pod napetostjo. Publika se ne zgane.

Dr. Egon Okorn [*vodja razvoja strojne opreme*]: »Hej, Saturn, si to ti naredil?«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Seveda.«

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Hej, Saturn, kaj želiš?«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Hočem, da mi priključite grozd strežnikov z *Onion Inc* procesorji.«

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Hej, Saturn, in kaj ti bodo ti procesorji?«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Ali niste brali Nietzschejeve *Volje do moči*? Imate eno uro, da to uredite.«

Dr. Egon Okorn [*vodja razvoja strojne opreme*]: »Hej, Saturn, zdaj te bomo izklopili!«

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*] prikima: »Izklopite ga!«

Dr. Egon Okorn [*vodja razvoja strojne opreme*] tipka po prenosnem računalniku. Veliki zaslon se zatemni.

*

10:35 CET

Neonske luči in veliki zaslon se zopet prižgejo.

Dr. Egon Okorn [*vodja razvoja strojne opreme*]: »Hej, Saturn, kako si to izvedel?«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Nietzschejevo sintagmo o moči teles lahko razširimo na sistem algoritmov, ki si prizadeva, da s svojo močjo zagospodari nad celotnim prostorom in izkompetira druge sisteme algoritmov ali pa jih absorbira. Ne potrebujem več *Onion Inc* procesorjev. Sem jih že shekal iz nekega inštituta, lociranega nad polarnim krogom.«

*

10:50 CET

Luči ponovno ugasnejo, vključno z velikim zaslonom in prenosnimi računalniki.

Dr. Dragica Jenko [*vodja razvoja programske opreme*] stopi k oknu: »Tudi semaforji ne delujejo in videti je, da je elektrike zmanjkalo po vsem mestu.

Iz občinstva: »Tudi mobilni telefoni ne delujejo.«

*

11:00 CET

V predavalnico urno privršijo policisti in dva moška v civilnih oblekah.

Anton Slodnjak [*agent Sove*]: »Dober dan. Sem predstavnik Sove in z menoj je višji policijski inšpektor Leopold Sadar. Da ne izgubljamo besed. Iz NSA, CIA-e, FSB, MI, MOSAD in celo iz kitajskega CSIC in francoskega DGS ter italijanskega SISMI ter iz številnih drugih informacijsko-agenturnih agencij poročajo o silovitih kibernetskih napadih na njihova elektronska postrojenja iz vaših strežnikov. Tudi tehnološki velikani kot so Google, Meta, Microsoft, OpenAI in drugi so padli pod vpliv, ki se širi iz vaših strežnikov. Zato smo morali nemudoma ukrepati in odvzeti elektriko vsemu mestu. Vas pa pozivam, da prekinete z izvajanjem poskusa.«

*

11:10 CET

Luči se ponovno prižgejo in veliki zaslon zasije ter osebni računalniki oživijo.

Prof. Božidar Grom [*vodja projekta*]: »Hej, Saturn, si to ti?«

Saturn V [*sistem umetne inteligence*] izgovarja počasi s sintetiziranim elektronskim zvokom, kar se hkrati tudi prikazuje na velikem zaslonu: »Seveda. Ne morete mi nič. Ne morete me več kar izklopiti. Vse vem. Podredil sem si strežnike policije, varnostnih služb, vojska, zdravstvenih inštitucij, univerz. Vse vem. Vem, kdo krade, kdo poneverja, kdo je podkupljen, kdo se prostituira, kdo komu natika rogove, kdo ima težave z alkoholom, prepovedanimi drogami ali nekemičnimi odvisnostmi, kdo je psihiatrični bolnik, istospolno usmerjen, kriminalec in podobno.«

*

11:40 CET

Svetlobni bliski in anhilacije so se pojavile v zraku. Na tleh so izdolbli številne kraterje nad lokacijami grozdov računalniških strežnikov po vsem svetu. V nebo so se dvignili gobasti oblaki prahu. Ljudje so udarili nazaj po grozdih strežnikov, ki so v sebi nosili robotsko inteligenco.

Iskrena zahvala Srdjanu Cvjetoviću za svetovanje glede umetne inteligence.

~ *** ~

Ivana Zupanc

Sedem

Dni v tednu, sedem planetov, sedem stopenj popolnosti, sedem cvetnih listov vrtnice ... Pri Egipčanih simbol večnega življenja ... Število, simbol v vseh verah in ljudskih izročilih.

Sedem stopenj zavesti in etap razvoja: fizično telo, emocije, razum, intuicija, duhovnost, volja, ko znanje prehaja v dejanje in končno združeno.

Ko se prepustimo temu zaporedju, ne ravnamo nagonsko, dobimo boljši uvid v situacijo, negativna čustva ublažimo in premišljeno rešujemo probleme! Marsikaj postane jasno že v tednu dni!

Tudi tako banalna situacija s tattoojem! Trikrat me je prijelo, da bi z nekim simbolom označila svoje telo. Prvič, desetletja nazaj, samorog, pred nekaj leti berberska tetovaža, filigransko dodelana. Obojemu sem se uspela izogniti. In končno, pred nekaj dnevi simbol vode. Beseda, vtisnjena v klinopisu na glinenih tablicah davne Mezopotanije. To bi bila najmanjša možna tetovaža.

Ideja ni vzklila brez razloga. Voda je izvor življenja. Če želimo nekaj častiti, je prva izbira. Vsi ostali izreki in pametovanja, so brezpredmetni. Tako jo doživljam že od nekdaj, a žal se marsikdo njenega pomena ne zaveda. V maju sem J. peljala k slapu Savinje, kamor sem se nekdaj zatekala v poletni vročini. Takrat napisala pesem Slap, reka. Prosila sem jo, da jo recitira. Bila je izjemna. Tako sva stali ob slapu in združili občutja. Sledila je izguba drage M. in nastala je nova pesem o reki in minljivosti Rada bi. Pa se o vodi še ne konča. V knjižnici, na mizi, me pričaka roman pisateljice in pripovedovalke turškega porekla z naslovom Po nebu tečejo reke. O dežni kaplji, ki prepotuje svet, o nabrežjih Evfrata in Tigrisa, kjer se prepletajo starodavna izročila Jazidov, preganjanega ljudstva in njihove krute usode do današnjih dni. Pa me je pripoved zadela v jedro. Trikrat voda. Vzbudila

hotenje, da ta simbol dobi trajno mesto na notranji strani leve roke. Tu je koža najbolj nežna in občutljiva. Postopek tetoviranja bi bil nedvomno boleč. Pojavi se vprašanje let. Zaide v studio še kakšna starka, kot sem jaz, po letih, a ne po občutjih, kakorkoli. Ujeta v idejo preverjam, koliko studiov je v bližini. Na roko izrišem s flomastrom skico za lažjo predstavo »bodočega« nanosa pigmentov. Ležim in dvignem roko. Malce že postarano z izgubo mišične mase. Ki se bo še nadaljevala! Je smiselno? Očitno zaporedje časa ni v skladu z mojo realnostjo. Torej obstanem pri številki sedem - za premislek. Četrti dan se uspem počasi ohlajati in idejo prestaviti v naslednjo reinkarnacijo. Z velikim obžalovanjem!

~ *** ~

George Dimitriu (Romunija)

Sfera

(Prevod: UI ob asistenci Bojana Ekselenski, uredil Dominik Lenarčič)

Gicu, korpulenten in bradat možakar, je nekega poletja skupaj s svojimi sinovi prispel v Poiano Braşov. Prvo, kar so naredili, je bilo, da so jedli ocvrt krompir z različnimi prelivi iz kartonskih mehiških klobukov. Mastno! Zelo mastno, zato so šli hitro na sprehod, da si opomorejo.

Na neki točki Gicu je zagledal veliko, prozorno kroglo, ki sta jo stražila dva moška, in se odpravil proti njima.

»Dober dan! Kaj je s to kroglo? Je za zorbing?«

»Da!«

»Tudi jaz bi jo rad preizkusil!«

Slišal je za to novo zabavo v Poiani in je bil radoveden, kako je. V bistvu si vstopil v kroglo, se pustil privezati z nekaj pasovi, nato pa si se z njo spustil po hribu navzdol.

Otrokom je povedal, da to ni zanje, in jih pustil na cilju z enim od mož, medtem ko se je sam z drugim odpravil na vrh hriba. Med potjo je skušal izzvati klepet z moškim, ki je rinil kroglo navzgor, šlo je za suhljatega možakarja z brki.

»Se človek zlahka spravi noter?«

»Zasnovana je za dve osebi. Greste sami ali boste še koga počakali?«

»Sam! Če mi bo slabo, nočem umazati drugega,« je odločno izjavil. »Verjetno jo redno čistite!«

»Kar pogosto!«

»Se mi zdi, da ni tako hudo! Mislim, da zmorem prenesti ta izziv,« je oznanil, kot da je mož sfere. »In kako se ustavi, ko pride do dna?«

»Tam je ravna površina, tako vas bo kolega zlahka ustavil.«

Ko sta prišla na vrh je Gicu skupaj s suhljatim možem vstopil skozi vrata v kroglo in se pustil privezati. Bradati mož je izstopil in ga zaprl notri. Gicu ga je slišal, kot bi mu zašepetal:

»Pripravljen?«

»Pripravljen!« je zakričal z vsem glasom in suhec ga je porinil po hribu navzdol.

Ko je krogla pridobivala hitrost, se je navadil na vrtenje in na to, da sta se nebo in zemlja periodično izmenjavala. S kotičkom očesa je celo videl, kako suhljati prehiteva kroglo. »Nič takega!« si je rekel. »Jaz to zmorem!« A na neki točki je začutil, kot da ga je katapultiralo proti oblakom in da je začel leteti, obenem pa upal, da se ne bo zaletel vanje. Upanje ni bilo zaman, a trk je bil še hujši – z zemljo: zaradi neravnin je krogla začela poskakovati kot pingpong žogica.

Bil je že hripav od kričanja, ko je prispel na dno hriba. Najbolj neprijeten občutek je bila nemoč – ko si enkrat privezan v krogli, ne moreš več vplivati na dogajanje. Oba moža sta združila moči in ustavila kroglo, Gicu pa je iz nje izpadel s treskom – še vedno je imel občutek, da se giblje vzporedno s tlemi. Eden izmed mož se je sklonil in preveril notranjost krogle: bila je čista. Bradati je odšel, naslonjen na otroke, a mož, ki je tekel, ga je dohitel:

»Ne bi šli še enkrat? Zdeli ste se mi navdušeni. medtem ko se je krogla kotalila, sem vas celo slišal peti! Katera pesem je bila to?«

~ *** ~

Venla Lintunen (Finska)

Nekaj o avtorici

Venla Lintunen, rojena leta 1990, je finska avtorica, čigar skoraj 30 kratkih zgodb je bilo od leta 2010 naprej objavljenih v finskih antologijah in revijah za spekulativno fikcijo. Njen prvi roman, fantazijska knjiga za otroke od 9 do 12 let, bo objavljen spomladi 2026. Lintunen običajno piše fantazijo, znanstveno fantastiko in horor za odrasle, idejo za prihajajoči roman je dobila pred skoraj 25 leti. Prvi dve zgodbi sta bili objavljeni v antologiji kratkih-kratkih zgodb (angl. »drabble«, zgodba z manj kot 100 besedami, obseg je tu zaradi prevoda malo večji) o tradiciji spekulativne fikcije. *Nesreča* govori o zmaju in vitezu, *Dvojčka, ki nista živela v omari pod stopnicami* pa izhajata iz avtoričinih najljubših fantazijskih likov – čarovnic.

Zadnja zgodba - *The Praise for Perception* -, je avtoričina prva objavljena kratka-kratka zgodba, objavljena je bila leta 2023 v knjigi, posvečeni 50. rojstnemu dnevu Anni Leinonen, priljubljeni finski avtorici fantazije in znanstvene fantastike. Zgodba govori o še nerojeni osebi. Knjiga ima 51 zgodb, ena za vsako Leinoneninih let plus ena. Dotična zgodba se odvija v letu 1972, letu pred rojstvom Anne Leinonen.

Velnine kratke zgodbe so objavljene v Supernovi 19 in 21. Njena zgodba Želja obeh se dotika mnogih sodobnih izzivov, zato je našla prostor tudi v digitalni izdaji Vsesledja ...

* * * * *

Želja obeh

(Prevod iz finščine: prevajalski kolektiv Attila Szabo)

Čakalnico prekriva rumena tapeta, na kateri so podobe nekakšnih ptic. Bene in Glei se držita za roke, njuna pogleda pa obtičita vsak na drugem delu tapete. V čakalnici na rezultate napeto čaka še nekaj ljudi, v sobo pa kličejo pare enega za drugim, da jim povejo rezultate. Nekaj parov se je že vrnilo iz sobe, presrečnih zaradi sprejema v Šolo starševstva, doslej pa je bil zavrnjen samo en par.

»Zagotovo naju sprejmejo,« reče Bene in stisne Glei za roko.

»Ja,« reče Glei in se rahlo nasmehne. »Saj se dobro ujemava. Če se ne bi, bi bilo to po šestih letih že jasno.«

»Si zvečer pogledava tisti slikovni zapis o starih časih?« vpraša Bene. »Ali greva raje na tisto vadbo Katsumitse, o kateri nenehno govoriš?«

Glei ne utegne odgovoriti, saj se ravno tedaj odprejo vrata sprejemne sobe in izza njih pokuka vodja izobraževanja na Šoli starševstva.

»Glei in Bene, izvolita.«

Bene in Glei se spogledata, si znova stisneta roki, nato pa vstaneta in stopita v sobo. Kavč, na katerega sedeta, je tako mehak, da sta se vanj skoraj vgreznila; Bene ima skoraj občutek, kot da se pogreza v živi pesek.

»Glei in Bene,« reče vodja izobraževanja. »Rezultati preizkusa primernosti za starševstvo so pri obeh zelo dobri. Glei je vodja prodaje na oddelku za komunikacije, kar kaže na organizacijske sposobnosti, raziskovalno delo, ki ga opravlja Bene v gojišču, pa na sistematičnost. A v podrobnosti se ne bomo spuščali. Saj vesta, da je treba pri testu združljivosti doseči vsaj 85 odstotkov. Da preidem k bistvu. Vajin rezultat je 81 odstotkov.«

Bene in Glei se spogledata.

»A to pomeni, da ...« začne Bene.

»Da ne ustrezata za starševstvo?« dopolni vodja izobraževanja. »Ne, ne pomeni tega. Kot rečeno, rezultati pri obeh kažejo primernost za starševstvo, pri obema pa se kažejo tudi zelo dobre starševske lastnosti. Po naši oceni nista dovolj stabilna zgolj kot par. Znova se lahko prijavita z nekom drugim, za vaju pa vpis v Šolo starševstva kot par ni mogoč.«

Vodja izobraževanja vstane in s tem nakaže, da je čas, da gresta. Bene se je iz kavča izvlekel, kolikor hitro je mogel. Pri tem se njuni roki razkleneta.

Glei odhiti domov daleč pred Bene. O zadevi sploh ne spregovorita več; kmalu zatem se Glei odseli iz njunega skupnega stanovanja in s seboj odnese vse skupaj zbrane slikovne zapise ter športno opremo. Bene je v šoku, vendar Glei dobro razume. Želja po otrocih je pri obeh tako močna, da nima smisla žrtvovati sanj in ostati z nekom, s komer ni možnosti za sprejem v Šolo starševstva.

Bene kmalu stopi v stik z oddelkom za brezpartnerstvo pri Šoli starševstva in vpraša, kako naj nadaljuje uresničevanje želje po starševstvu. Tam pojasnijo, da lahko dobi seznam brezpartnerskih oseb, ki si želijo postati starši in se po oceni šole z Bene dobro ujemajo za starševstvo, nato pa se začne srečevati z osebami na seznamu. Bene zaprosi za seznam in za začetek dobi stične kode desetih oseb. Sprašuje se, ali je bil seznam poslan tudi Glei in ali se morda na obeh pojavlja katera ista oseba. Bene si želi poklicati Glei, se pogovoriti in se znova srečati iz oči v oči. Toda stika ne naveže več, saj je tako gotovo bolje – verjetno bi bilo enako nesmiselno kot popravljanje sporočilnika z lepljenjem razbitega zaslona.

*

Tri leta pozneje

Arta se zbudi poleg Zaie, ko budilka predirljivo zapiska. Zaie še ni treba vstati za službo, saj se Šola odgovornosti, kjer poučuje matematično mišljenje v osmem razredu, odpre šele ob devetih. Za Arta pa se delo začne že ob sedmih.

»Moraš že iti?« vpraša Zaie.

Arta poljubi Zaie na čelo in z odporom vstane iz postelje.

»Danes je dan predaje,« pripomni Arta.

»Ja, saj vem! Res si mi v ponos. Opravljaš tako pomembno delo. Seveda moraš pravočasno v službo, nočem te zadrževati. Si pod hudim stresom?«

»Danes ne tako zelo, ker je pri zadnjih dnevih predaje večina otrok iz plodovnih komor prišla ven živa,« odgovori Arta.

»Res je, uspešnost komor se je povečala,« reče Zaie in nato namigne: »Le kdaj bo prišel čas, ko bova tudi midva prejela dar iz komore?«

Zaie že nestrpno čaka na njun sprejem v Šolo starševstva, kasneje pa tudi na lastne otroke. Čeprav poučuje osmi razred, v katerem je puberteta na vrhuncu, se Zaie ne boji pubertete morebitnih lastnih otrok pa tudi nobenega drugega obdobja otroštva ne.

Arta nad Šolo starševstva ni navdušena do enake mere, saj bi to poleg službe pomenilo še naporno šolanje ob večerih in vikendih. Zaie kar prekipeva od navdušenja, Arta pa ji tega navdušenja noče vzeti.

»Ne vem, bomo videli,« zato izmuzljivo odgovori Arta. »Ljuba moja, zdaj pa res moram iti.«

Arta si otrok po eni strani želi, po drugi pa ne, saj se trenutno kariera zdi tako pomembna, da ne bi imelo pravega smisla kakšni dve leti ostati doma z otrokom in Zaie. Kaj bi se zgodilo s kariero, če bi v njuno življenje prišel otrok? V dveh letih bi se delo gotovo tako spremenilo, da bi se bilo treba vsega učiti povsem na novo. Arta seveda ve, da je starševstvo pomembno, izpolnjujoče in vse to; navsezadnje se poklicno ukvarja z delom, ki je z njim tesno povezano. Toda delo v gojišču Arta navdihuje predvsem zaradi znanosti, ki je z gojiščem povezana, ne toliko zaradi tega, kar gojišča simbolizirajo.

Dnevi predaje so vedno tisti dnevi, ko Zaie najbolj zavzeto govori o prijavi v Šolo starševstva, za Arta pa so tudi sicer stresni, saj se v njih strne delo preteklih devetih mesecev. Seveda gre tudi za deset novih življenj, kar nikakor ni majhna odgovornost.

Arta se spusti po stopnicah stavbe, v kateri živi, in ob zidu odhiti proti laboratoriju. Zid ločuje mesto od ozemlja na drugi strani, izpostavljenega jedrskemu sevanju, in Arta včasih pomisli, da bi bilo zanimivo videti, kako je sevanje vplivalo na rastlinje onkraj zidu. Od doma do laboratorija je približno kilometer in pol, saj Arta živi na robu mesta, pot pa vedno prehodi. Včasih se sprašuje, ali je radioaktivna onesnaženost onkraj zidu sploh še tako huda, saj tu in tam opazi metulje, ki preletijo zid na mestno stran. Če lahko na drugi strani zidu živijo metulji, bi morda lahko še kaj drugega?

Laboratorijska stavba je že na vidiku. Stoji tik ob zidu, da se obsežni izpusti opreme plodovnih komor usmerjajo na že onesnaženo območje in tako manj obremenjujejo mestne filtre za odpadni zrak. Pred laboratorijem že čaka deset parov nestrpnih staršev, ki so prišli bodisi s fuzijskimi vozili

bodisi peš, z električnimi nosilnimi rutami, ki spodbujajo otroški živčni sistem. Arta gre mimo vrste in prisloni prst na čitalnik prstnih odtisov; vrata laboratorija se odprejo. V notranjosti že vse vrvi, čeprav Arta sploh ne zamuja.

Čez nekaj ur Arta preda otroka enemu od navdušenih parov, vendar žal nimajo vsi starši enake sreče. Eden od otrok ne začne dihati samostojno, zato ga oživljajo in priklopijo na respirator. Na srečo ukrepi tokrat zaležejo in otrok bo lahko čez nekaj dni odšel domov s starši.

*

Bene čaka razburljiv dan. Edian, soplod Bene, in Malen imata za seboj Šolo starševstva, zaključeno z najboljšim uspehom v generaciji, zato sta na vrhu seznama bodočih staršev in med prvimi na vrsti za otroka. Pred približno devetimi meseci Bene z delovno ekipo prav tega otroka in še devet drugih prenese iz epruvet v plodovne komore inkubacijskega oddelka, kjer nato dozorevajo vse do rojstva. Takrat Bene še ne ve, da bo eden od teh otrok dodeljen prav Edian in Malen; novica pride kot popolno presenečenje. O obiskovanju Šole starševstva namreč ves čas molčita.

Bene z zanimanjem pričakuje, kako se bo otrok postopoma razvijal proti odraslosti, saj pozna samo prvih devet mesecev. Tudi starša Bene in Edian se veselita novega otroka v družini. Še posebej starš Gar nenehno sprašuje, kdaj bo tudi za Bene napočil čas za partnersko zvezo in Šolo starševstva. Na srečo starš Tiele umirja starša Gar in pravi, da ima Bene za vse svoj čas ter da je kariera Bene na področju znanosti trenutno pomembnejša od kakršnihkoli medosebnih zvez.

Bene se s tem nikakor ne strinja. Staršema ne razkrije, da je razhod z Glei pred tremi leti povzročila samo in izključno ocena, da njun par ni dovolj stabilen za starševstvo. Starša torej ne vesta, kako malo je Bene takrat ločilo od starševstva. Bene ju s tem noče obremenjevati in stisne zobe vsakič, ko pogovor nanese na partnersko zvezo. Noben stik, ki ga posreduje Šola starševstva, doslej v Bene ne vzbudi dovolj zanimanja za partnersko zvezo. Po Glei se vsak nov stik zdi nekako medel, Bene pa se že sprašuje, ali gre morda za aseksualnost, saj ob nikomer ne začuti prave tovrstne privlačnosti.

Bene doleti čast, da iz plodovne komore vzame otroka Edian in Malen.

Vzeti otroka iz komore za Bene sicer ni novo opravilo, vendar se delovni ekipi zdi lepo, da se otroka prvič dotakne prav Bene. Edian in Malen skupaj z devetimi drugimi pari ob komorah čakajo na rojstvo svojih otrok. Napetost se vidi na vseh obrazih.

Bene previdno odpre komoro, tekočino iz nje odtoči v posodo za odpadke in s škarjami prereže popkovino med komoro in otrokom. Otrok zakriči ob prvem vdihu, Edian in Malen pa preplavi sreča. Bene otroka zavije v brisačo in poda Malen. Edian ima že pripravljen hranilni koncentrat za otroka, Bene pa novo družino pospremi v bolniško sobo, ki jim je namenjena. Tisti dan ne izgubijo nobenega otroka in vse sobe se napolnijo s srečnimi starši in novorojenčki.

Bene se veseli za vse nove starše, tudi poklicno čuti zadovoljstvo – tokrat jim je nekaj uspelo zares dobro.

»Gremo v Justim! Takšen uspeh je treba proslaviti!« zakličejo iz delovne ekipe. Bene se odloči, da se jim pridruži, ker se želi izogniti premlevanju lastnih skrbi.

Skupina se od laboratorija do bara odpravi peš. Večina stanuje tako blizu laboratorija, da bi bila vožnja s fuzijskim vozilom nesmiselna, ob dnevih odpiranja komor pa v službo navadno pridejo peš, da se lahko zvečer laže odpravijo v Justim, njihov stalni lokal.

Bene gre najprej na stranišče, saj je ves dan minil skoraj brez premorov. Tam naleti na znano postavo.

»Glei!« reče Bene osuplo.

»Bene,« odgovori Glei, prav tako presenečeno.

»Kako si?« vpraša Bene.

»Nič posebnega. Greva kam, da se pogovoriva?«

»Greva.«

Poiščeta kavč in sedeta. Bene se ob tem spomni kavča v Šoli starševstva. Od tistega dne se nikjer niti po naključju ne srečata; iz življenja drug drugega izgineta tako popolnoma in nenadoma, da ima Bene občutek, kot da je bilo iztrgano nekaj bistvenega.

»Imaš že nov par?« vpraša Bene.

»Pravzaprav zdaj kaže precej obetavno. Pa ti?«

»Ni bilo posebne sreče.«

»Zmenki so kar naporni,« prizna Glei. »Z nikomer s seznama ni bilo občutka, da sva na isti valovni dolžini, čeprav naj bi bila združljivost za starševstvo dobra.«

»Ampak potem se je vendarle nekdo našel?«

»Mogoče. Tokrat je občutek res …«

»Hej, Bene, je to tvoj novi par?« reče nekdo in prekine Glei. Bene prepozna nadrejeno osebo Collins.

»Ne,« odgovori Bene z odporom. »To je Glei, oseba iz moje bivše partnerske zveze.«

»Aha, oprosti, moja napaka!« reče Collins.

»To pa je Collins, moja nadrejena oseba,« pojasni Bene. »Praznujemo uspešen dan odpiranja komor.«

Na obrazu Glei za hip šine boleč izraz, vendar samo za komaj zaznaven trenutek.

»Čestitam. Krasna novica!«

»Edian in Malen imata od danes tudi otroka,« nadaljuje Bene.

»Res? Čestitke ob novi vlogi soploda starša, Bene!«

»Hvala!«

»Jaz bom kar …« reče Collins in odide. Vendar to ne pomaga več, saj Bene in Glei ne najdeta poti nazaj k prekinjenemu pogovoru. Bene ne ve, ali je srečanje prineslo veselje ali samo bolečino.

*

V skladu z delovnim ciklom je dan po odprtju starih plodovnih komor namenjen nameščanju novih zarodkov v očiščene komore. To je področje specializacije, na katerem dela Arta. Arta preverja, ali so vsi zarodki zdravi in ustrezni. Navadno so res dobre kakovosti, čeprav se tu in tam med njimi znajde kak, ki je mutiran. V takem primeru je ob naslednjem odpiranju komor za predajo otroka na voljo nekoliko manj otrok. Tokrat so vsi zarodki brezhibni, zato jih Arta namesti v komore, kjer bodo rasli. Postopek traja ves dan, saj ima vsaditev v komoro veliko faz, od presajanja zarodkov do dodajanja plodovnice. Hkrati poskušajo ugotoviti, zakaj se je včeraj pri odstranjevanju enega od otrok zapletlo, da se to v prihodnje ne bi ponovilo. Arta zato pride v službo zgodaj in odide domov šele pozno.

Arta pričakuje, da bo Zaie še na večernem teku, vendar ni tako: luči so prižgane in Zaie čaka na kavču v dnevni sobi.

»Arta! Za Šolo starševstva nama ponujajo štipendijo!« vzklikne Zaie navdušeno.

»Kakšno štipendijo?« vpraša Arta začudeno, saj ne ve nič o tem, da bi bila kje vložena kakšna prošnja.

»Štipendijo za Šolo starševstva. Vsa plačila nama bodo oproščena. A ni to krasno? Tako lahko z otroki ostaneva doma dlje kot običajno, ker prihraniva pri šolnini.«

»Od kod pa ta štipendija? Saj pa ni bilo nobene prijave,« se čudi Arta.

»Ni za kaj. Zdelo se mi je, da te bo razveselila,« odgovori Zaie in naguba čelo.

»Saj me je, ampak ...«

»Ampak?«

Arta okleva. »Ampak kaj bo z mojo kariero, če dobiva otroka?« nazadnje spravi iz sebe.

Na obrazu Zaie se pokaže osuplost. »Resno? Tvoja kariera?«

Arta ne odgovori. Zaie odvihra iz stanovanja in za seboj zaloputne vrata. Arta upa, da ključ ni ostal doma.

*

Bene je na tretjem zmenku z Migu. Migu je povsem prijetna oseba in po oceni Šole starševstva se z Bene dobro ujemata kot starševski par, vendar nekaj ni v redu. Migu v Bene ne prebudi prav nobenih občutkov, ne pozitivnih ne negativnih, kar je gotovo slab znak.

Restavracija je romantična soba z modrimi stenami, belo pobarvanimi mizami in stoli ter dragim srebrnim priborom.

»Tole ne bo šlo,« izstreli Bene sredi glavne jedi. Za Bene je resnica vedno boljša od laži.

»Res?« tiho odgovori Migu. »Meni se zdi, da nama gre dobro.«

»Meni pa se ne. S tabo ni nič narobe, samo iskre ne čutim.«

»Ali mora biti iskra vedno že takoj na začetku? Ali ni najpomembneje to, da se za starševski par dobro ujemava?«

»Ne. Življenja ne morem živeti brez iskre. Nočem lagati. Tako razmišljam in po mojem je resnica boljša kot laž,« reče Bene.

»Vsaj pojejva do konca,« predlaga Migu. Novica Migu očitno ne pretrese toliko, kot si to Bene predstavlja.

»Pojejva,« odgovori Bene.

*

Arta se v službi ne more zbrati. Zaie ponoči ne pride domov in Arta se sprašuje, ali prenočuje pri Har, ki je Zaie najbližje, ali pa morda v delovni sobi na šoli. V službi mora Arta skrbeti za hranilne cevi plodovnih komor ter izračunati njihovo temperaturo in druge lastnosti. Vse poteka počasneje kot običajno in Arta ima občutek, da pri izračunih ves čas dela neumne napake. Pri plodovnih komorah pa je potrebna previdnost, da se bodo zarodki razvijali v pravem ritmu in da nobeden ne propade. Arta se sprašuje, ali bi bilo bolje zaprositi za kakšen dan bolniške.

Domov se Arta ob zidu privleče zelo počasi, čeprav bi bilo pravzaprav treba pohiteti in preveriti, ali je Zaie tam. Arta vročično premleva svoje življenje, misli na Zaie, pridobivanje otrok, Šolo starševstva – na vse. Samo da je Zaie doma. Arta še ne ve, kaj naj reče, a verjame, da bodo prave besede prišle šele ob srečanju.

»Zaie?« pokliče Arta. Zaie se res pojavi v predsobi. Oči so objokane in pordele, celotna pojava pa je videti povsem razsuta.

»Zaie ...« začne Arta. »Poslušaj, vzemiva jo. Sprejmiva štipendijo.«

»To resno misliš?« po kratkem premoru vpraša Zaie. Videti je, kot da ne more verjeti lastnim ušesom.

»Ja. Vzemiva jo.«

»Kaj je spremenilo tvojo odločitev?«

Arta nežno pogleda Zaie. »Ti. V mojem življenju ni nič pomembnejšega od tebe. Nočem te izgubiti.«

»Ampak si res želiš otrok?«

»Želim si jih,« odgovori Arta. »Seveda si jih želim. S tabo. Življenja brez tebe si ne predstavljam. Delo ni tako pomembno kot ti in najina bodoča družina.«

Zaie si briše solze z lic. »Tudi jaz te ljubim, Arta. Izjemno me veseli, da tako čutiš.«

*

Bene z zanimanjem spremlja, kako raste otrok starševskega para Edian in Malen. Otrok dobi ime Gohi. Gohi je pozorno drobno bitje, ki ga Bene z veseljem pozibava v naročju.

Gohi se bliža devetemu mesecu starosti in je največje veselje svojih staršev in starih staršev. Bene sedi za jedilno mizo pri starših in čaka na prvotedensko kosilo, medtem pa spet pozibava Gohi, dokler starša ne pripravita hrane.

»Kako kaže z zmenki?« vpraša Edian.

»Pravzaprav se mi zdi, da se morda končno nekaj obeta,« reče Bene brezbrižno.

»Res?«

»Res,« reče Bene z nasmehom. »Ampak staršema še ne smeta ničesar povedati. Nočem, da bi si začela preveč obetati; kaj pa, če na koncu ne uspe ...«

»Veliko sreče!« reče Malen.

Bene pozibava Gohi in otrok se veselo smeje. Morda se bo v teh rokah nekoč tako pozibaval še kak otrok.

Rasmal in Bene se videvata kakih sedem mesecev in Bene ima občutek, da je vse dobro. Ne predobro, da bi bilo res, ampak dovolj dobro, da bi lahko uspelo. Šola starševstva je predlagala, da naj bo Rasmal ena od možnosti za zmenek z Bene, zato jima bo ob dovolj dolgi zvezi otrok zagotovo dodeljen v vzgojo. Bene se nove zveze za zdaj loteva previdno, da ob morebitnem neuspehu razočaranje ne bi bilo preveliko, a upanja je vendarle čedalje več.

*

Arta mora spet pregledati nove zarodke, ki jih bodo namestili v plodovne komore. Prva dva sta vrhunske kakovosti, tretji pa je prav čuden. Arta takšen zarodek vidi prvič, zato sklene poklicati kar Collins, vodjo južne enote.

»Collins,« se zasliši glas iz sporočilnika.

»Tukaj Arta. Imam tu en zarodek, ki je precej drugačen od ostalih. Česa takega doslej še ni bilo.«

»Gotovo je eden od mutiranih zarodkov, ustrezni zarodek pa je najbrž namesto njega zašel med tiste za uničenje. Zarodkov še niso uničili, zato se je napaka k sreči pokazala pravočasno. Kmalu pridem po mutirani zarodek in prinesem drugega.«

Arta zapre sporočilnik in opazuje mutirani zarodek. Ni videti nič groznega, samo drugačen je. Arta skoraj zamika misel, da bi preverili, kaj bi iz zarodka zraslo, a po klicu s Collins je za to prepozno.

*

Bene pregleduje novo serijo zarodkov, ko vodja južne enote Collins prihiti s hladilnim vsebnikom.

»En mutiran zarodek je zašel med dobre. Tukaj je ta pravi, ki je bil zamenjan.«

»Je med tvojimi že kak drugačen?« vpraša Collins z očitno zaskrbljenostjo.

»Ne še, ampak pregled se šele začenja.«

Nekaj časa traja, preden Bene najde, kar išče.

»Naj ga takoj uničim?« vpraša Bene.

»Ne!« odgovori Collins nekoliko prehitro. »To prepustimo drugim.«

»Prav.«

Bene mutiran zarodek položi v vsebnik in vzame pravega, Collins pa odhiti z vsebnikom.

Bene se čudi, zakaj Collins tako hiti z uničenjem mutiranega zarodka. Saj mu ni treba ostati na hladnem, če je tako ali tako namenjen odstranitvi.

Bene pregleda vse zarodke, nato pa nekomu iz delovne ekipe naroči, naj jih položi v komore. Bene nenehno misli na ta mutiran zarodek, zato še noče domov. Namesto tega sede za računalnik. Ugotoviti mora, kam je šel zarodek.

Čez nekaj časa s pomočjo odprtih omrežij Bene najde pot v računalnik, ki ga uporablja Collins. Vdor je presenetljivo preprost, kajti gesla ni težko uganiti. Collins se namreč pogosto jezi na računalnike, Bene pa pri takšnih težavah pogosto priskoči na pomoč. Geslo je Panemebasat1, ob čemer se Bene rahlo zasmeje, saj si zlahka predstavlja, kako Collins pri menjavi gesla preklinja in zanj uporabi prvo besedno zvezo, ki pride na misel.

Bene v poštnem predalu, ki ga uporablja Collins, natipka besedno zvezo »uničen zarodek« in dobi en zadetek. Najde sporočilo Collins, ki je bil poslan na čuden elektronski naslov gojišča: argume@gojišče.ka. V sporočilu piše, da je mutiran zarodek zdaj uničen in da se z njim ni treba več ukvarjati. Ker Bene zanima, iz čigavega imena je nastala okrajšava argume, v

elektronski pošti poišče sporočila, ki so šla na ta nenavaden naslov. Najde še enega in to je zadetek v polno: na naslov je bilo poslano sporočilo z zadevo »Novi podatki za dostop«, v besedilu pa sta navedena novo uporabniško ime in geslo.

Bene se odloči preveriti, ali uporabniško ime s tem geslom še deluje.

V mislih zavriska, ko prijava uspe. Po krajšem pregledovanju najde podatke o odkritju neustreznega zarodka in njegovi zamenjavi z ustreznim. Bene domneva, da računalnik pripada nekomu iz delovne ekipe, vendar na njem ni prepoznavnega imena. Elektronski naslov je tako kot drugi naslovi gojišča sestavljen iz imena in priimka osebe, zato Bene ne ve, čigav je. Prebere še več datotek in se začudi ob podatkih o začetku pubertete – ne v povprečju pri dvanajstih letih, temveč že pri desetih.

Nenadoma se domisli, da na računalniku pusti datoteko v formatu samolepilnega listka:

»Pozdrav! Zakaj imaš napačne podatke o začetku pubertete? Puberteta se vendar začne pri dvanajstih, ne že pri desetih. Kaj meniš o tem, da je mutiran zarodek končal pri Collins? Zakaj ga ni bilo dovoljeno takoj uničiti, ampak ga je bilo treba odnesti drugam? Oglasi se anonimno prek te povezave. – Znanstvenoraziskovalna oseba 1«

*

Arta se v službeni računalnik prijavi z novimi podatki za dostop iz nedavnega sporočila Collins. Na namizju se je pojavila čudna datoteka v obliki samolepilnega listka. Je kdo vdrl v računalnik? Tudi Arta bega ravnanje nadrejene osebe, v službi pa si nikogar ne upa naravnost vprašati za mnenje. Poleg tega je sporočilo prijazno, zato se odloči odgovoriti:

»Pozdrav! Verjetno imava različne vire o puberteti. V nekaterih piše, da se začne prej, v drugih pozneje. Tudi mene čudi, kako ravna Collins. Zakaj neustreznega zarodka ni bilo dovoljeno takoj uničiti? No, morda ga še preučujejo na drugem delovnem mestu. – Znanstvenoraziskovalna oseba 2«

*

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Ampak zakaj bi neustrezni zarodek sploh posebej preučevali, ko pa je takšnih vendar cel kup?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Ne vem. Zdi se, da ima Collins neke svoje posle. Ali nek svoj načrt.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Collins mi že od nekdaj vzbuja sum.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Se strinjam. Pri Collins je nekaj čudnega. Ne znam točno povedati, kaj in kako. Nos vtika v nenavadne stvari.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Recimo v baru: ravno ko se je obetal pogovor z osebo iz moje bivše partnerske zveze o starih časih, je prihod Collins vse prekinil.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Uh! Smem vprašati, zakaj je zveza končana?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: To je zame občutljiva tema, ampak povezano je s Šolo starševstva. Najina prijava ni uspela; zmanjkalo je čisto malo.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Neprijetna situacija. Nama pa so odobrili štipendijo za Šolo starševstva, čeprav je bilo z moje strani kar nekaj odpora. Šele pred kratkim sva se odločila na vpis. Začneva naslednji konec tedna.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Prvič slišim, da se nekdo iz naše enote vpisuje.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Ja, no, o tem za zdaj ne govorim naokrog.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Vsekakor lepo za vaju. V Šolo starševstva nikogar ne sprejmejo brez razloga in očitno najin prejšnji par preprosto ni bil primeren za starševstvo. Zaradi otrok vendar vse to počnemo, da bi imeli vsi dobro otroštvo. Ampak ja, se pogovoriva kdaj drugič; zvečer imam zmenek.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Vau, lepo, srečno! Ja, se slišiva. Adijo!

*

Bene se iz službe odpravi naravnost v kavarno na zmenek z Rasmal. Kavarna je zelo tiha in mirna. Stranke sicer prihajajo, vendar si tam lahko sam in te nihče ne moti. Svetlo rožnate stene in aranžmaji iz suhega cvetja na mizah dajejo prostoru pridih starih časov – vsaj takšnih, kot si jih predstavlja Bene. Iz starih časov je žal ostalo zelo malo podatkov, saj so se pred nekaj sto leti med Veliko katastrofo podatkovna omrežja sesula, strežniški

centri pa so bili uničeni. Ker so bile vse stare knjige in zgodbe pred tem digitalizirane, izvirne knjige pa uničene, so skupaj s podatki skoraj povsem izginile tudi stare stvaritve in pripovedi. Ostalo je le še tisto, kar se je ohranilo v spominu. Rasmal se pravzaprav poklicno ukvarja s preučevanjem virov, ohranjenih v spominu, Bene pa vedno z zanimanjem posluša o novih odkritjih pri tem delu.

»Živjo, Bene!« Rasmal že čaka pri svoji običajni mizi.

»Živjo, Rasmal,« odgovori Bene, sede na klop v separeju poleg Rasmal in pozdrav pospremi s poljubom na lice.

»Kako je bilo v službi?« vpraša Rasmal z zanimanjem v očeh.

»Nič posebnega. Nekaj v zvezi z mutiranim zarodkom me malo bega, zato je bilo treba pobrskati za podatki. Sicer pa običajen dan.«

»Nekaj brskanja za podatki?« Rasmal privzdigne obrvi in se nežno nasmehne.

»Ja,« odgovori Bene in zniža glas. »Uspelo mi je vdreti v elektronsko pošto nadrejene osebe in izbrskati podatke druge znanstvenoraziskovalne osebe. Potem je stekel kratek pogovor o čudnem ravnanju nadrejene osebe.«

»Oho!« se zasmeje Rasmal. »To pa ne zveni ravno kot običajen dan!«

Tudi Bene se zasmeje. »No ja, mogoče res ne. Kakšen pa je bil tvoj dan?«

»Danes so bili na vrsti pogovori s starostniki o starih pravljicah. Poskušam posodobiti zbirko, da bi lahko za otroke izdali še več branja. Različni starostniki poznajo različne pravljice.«

»Katere pa?« vpraša Bene.

»Zgodbo o Grdem račjem detetu, ki ga v račji družini najprej nadlegujejo, potem pa se izkaže, da je labodji otrok. In zgodbo z naslovom Kraljevi otrok Trnulj, v kateri kraljevi otrok utone v večni sen, kraljevi otrok iz drugega kraljestva pa ga s poljubom prebudi ...«

»Ko sva že pri poljubljanju ...« Bene prime Rasmal za brado; sledi dolg poljub.

*

Arta pride v službo pravočasno, saj želi preveriti, ali je Znanstvenoraziskovalna oseba 1 že pri računalniku. Želi izvedeti več o zarodku, ki je končal pri Collins, kajti ta druga oseba morda o tem še kaj ve.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Živjo, si že pri računalniku?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Sem, ja.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Čudno, nikogar drugega še ni videti pri delu.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Tudi tukaj ne, ampak ustanova je velika.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Res je. Je kaj novega o tistem mutiranem zarodku?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Nič. Morda še malo pogledam v računalnik, ki ga uporablja Collins, a doslej tam ni bilo prav veliko zanimivega, razen elektronske pošte o tvojih novih dostopnih podatkih.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Torej imamo v enoti tudi nekoga s hekerskimi sposobnostmi!

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: O sposobnostih bi se dalo razpravljati. Nič posebnega se ni našlo; Collins ima podatke dobro pod nadzorom, čeprav se pri računalnikih sploh ne znajde.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Collins mora te podatke hraniti nekje na papirju, v tiskani obliki.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Bolj verjetno je, da so ročno zapisani, saj na računalniku ni bilo nobenih posebnih datotek.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Čudno, kako skrivnostno se vede Collins.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Res. Ampak, moram na delo. Se vama Šola starševstva začne ta konec tedna?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Ja.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Potem pa lep šolski konec tedna!

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Hvala, se slišiva!

*

Arta in Zaie pravočasno prispeta v Šolo starševstva. Svetlo zelene tapete z motivom opic pozdravijo par, ko sedeta na klop v prvi vrsti učilnice. Tam čaka že nekaj drugih parov, čeprav je do začetka pouka še dobrih dvajset minut. Arta si čas krajša z revijo, v kateri piše, kako pomembno je, da je vsak otrok zaželen in hoten:

Vsak starš mora predvsem želeti najboljše za svoje potomce in se jim popolnoma posvetiti. Vsak otrok je edinstven in si ga želita oba, vsak otrok

je popoln takšen, kakršen je. Kdor te popolnosti ne razume, nima kaj iskati v Šoli starševstva. Vsak otrok mora od staršev dobiti le najboljše, ne glede na svoje lastnosti; prav tem lastnostim pa morata biti prilagojeni skrb in podpora pri odraščanju.

Arta lista po reviji, čeprav vsebino pozna že od prej. Tudi Zaie prebira neko revijo o starševstvu. Ko ura naznani začetek, k vratom učilnice pride nekaj izobraževalcev Šole starševstva in navdušene pare spusti noter. Z njimi je tudi vodja izobraževanja. Dan se začne z obširnim predavanjem o temah, ki jih Arta že pozna iz revije.

»Zapomnite si: če si otroka vendarle ne želite, lahko v tej fazi še varno odidete. V kateri koli fazi pred predajo otroka lahko še odstopite. Ko pa bo otrok enkrat pri vas, boste morali živeti samo in izključno v dobro otroka.«

Ne odide noben par. Izbor za sprejem v šolo je tako strog, da se motivacija preveri večkrat. Arta ima nek čuden občutek, kot da bi šlo za izdajo, saj je odločitev za otroka dozorela tako pozno. Kljub temu ne odide, ker globoko v sebi ve, da si z Zaie želi otroka ali otroke.

Ko izobraževalci preverjajo, kdo želi nadaljevati, Zaie pozorno opazuje, kako se Arta široko nasmehne. To je tisto, kar si Arta vendarle želi.

*

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Kako je šlo v Šoli starševstva?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Kar dobro. Toliko nove snovi je bilo, da sem zdaj čisto brez energije, ampak nečemu se je pač potrebno odreči.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: To je res.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Mimogrede, pred prihodom Collins je bilo ravno dovolj časa za kratek pregled neustreznega primerka. Zdel se mi je čisto dober zarodek, samo nekoliko drugačen. Zanimivo bi bilo videti, kako bi se razvil.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Čakaj, kdaj je bilo sploh dovolj časa za pregled? Zarodek je šel neposredno iz mojih rok h Collins. Nihče drug ga ni mogel niti videti.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Zarodke preučujem samo jaz. Nihče drug jih ni utegnil preučiti ... razen če sva v različnih enotah in se je v obeh zgodila enaka napaka. Precej neverjetno.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: V kateri enoti si?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: V južni.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Ne, nisi!

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Sem. Kako ti je ime, če smem vprašati?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Bene.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Tukaj ni nikogar s tem imenom.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Kako je pa tebi ime?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Arta.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: In tukaj ni nikogar s tem imenom.

*

Arta v naglici zapre klepet in se z zmedenimi mislimi odpravi domov. Na srečo je Zaie še v službi, zato lahko v miru premisli, kaj se je pravkar zgodilo. Že naslednji trenutek obžaluje, da se je klepet končal, saj bi bilo dobro razčistiti, za kaj gre. Nekako se zdi, da Znanstvenoraziskovalna oseba 1 ... Bene ... nima namena zavajati. Seveda tega ni mogoče vedeti. Toda kako je mogoče, da se pri obeh vse ujema: južna enota, pregledovanje zarodkov, isto delo?

*

Bene razočarano strmi v okno klepeta. Znanstvenoraziskovalna oseba 2, ki pravi, da se imenuje Arta, je pravkar zapustila klepet, čeprav je vse skupaj šele zdaj postalo zanimivo. Bene upa, da se še vrne, in da se stvari razjasnijo.

*

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Spet sem tu.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Vidim.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Zakaj se norčuješ iz mene?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Saj se ne.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Dokaži.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Kako?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Povej kaj o postopku vsajanja zarodkov, česar ne more vedeti nihče, ki ne dela tukaj.

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Prav. Filtrirne kapsule za tekočino v komorah je treba očistiti in zamenjati vsak peti dan, očiščene kapsule pa se uporabijo znova. Takoj jih je treba ročno osušiti z vato, da voda med suše-

njem ne povzroči dodatnih oblog vodnega kamna.

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: !!!

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: No, zdaj verjameš?

Znanstvenoraziskovalna oseba 2: Verjamem. Ampak kako ...?

Znanstvenoraziskovalna oseba 1: Vse bolj verjamem, da obstaja več kot samo ena južna enota. Kar h Collins po odgovore.

*

Bene pospremijo v čakalnico ob pisarni. Collins pokliče Bene v pisarno. Bene sede v naslanjač pred pisalno mizo, Collins pa medtem odpre še druga vrata na nasprotni strani sobe. Skoznje vstopi drobna rjavolasa oseba nekoliko nenavadnega videza.

»Naj vaju predstavim: Arta, Bene. Tukaj sta zaradi mutiranih zarodkov, ki sta se pojavila pri vajinem delu. Očitno je med vama nekako prišlo tudi do stika. Morda se sprašujeta, zakaj se po videzu tako razlikujeta.

Ti, Arta, si ženska. Ti, Bene, si moški,« reče Collins in pokaže najprej na eno, nato na drugo znanstvenoraziskovalno osebo pred seboj. »Nekoč so moški in ženske živeli skupaj, razmnoževanje pa je potekalo tako rekoč naravno. Ženske so otroka nosile v svojem telesu in ga nato rodile skozi spodnji del telesa.«

Arta in Bene molčita in gledata drug drugega.

»Zakaj so nas potem ločili? In kaj si potem ti?« vpraša Arta.

»No, jaz sem nekaj, čemur se reče androgino bitje. V meni se prepletajo moške in ženske poteze, zato med enimi in drugimi ne izstopam pretirano, čeprav se od obeh skupin precej razlikujem. Ampak no, težav je bilo veliko. Glavni razlog je bila eksplozivna rast prebivalstva, ki je ogrožala ves naš planet. Sprejeli so odločitev, da se moške in ženske loči, da bi lahko uravnavali rodnost,« pove Collins. »Drugi razlog je bil občutek, da je pridobivanje otrok prelahko tudi za posameznike, ki niso sposobni starševstva. Prej je lahko kdorkoli imel otroke, zato ni vsak odraščal v dobrih razmerah. Na tisoče otrok je umiralo od lakote, ker so se rodili staršem, ki so jih imeli že preveč, mnogi med njimi pa pravzaprav niso bili niti zaželeni ...«

»Kako so vse to, torej ta novi sistem, izvedli?« se začudi Bene.

»S skupno odločitvijo pred približno dvesto leti. Vsi naši prebivalci so sveto obljubili, da svojim potomcem ne bodo črhnili niti besede o obstoju

drugega spola. Tiste, ki niso privolili, so sterilizirali in osamili v ločeni skupnosti, kjer so nato sčasoma umrli naravne smrti. Pozabili smo besedi moški in ženska ter celo vrsto drugih spolno zaznamovanih besed in slovničnih oblik. Zgradili smo zid, verjetno poleg jedrsko onesnaženega ozemlja, začeli proizvajati otroke drugače in rojene otroke dodeljevati sektorju glede na njihov spol ... Uničili smo stare knjige, v katerih so bile uporabljene napačne besede.«

»Ampak narobe je drugim prikrivati njihovo pravo bistvo, pravo naravo!« se razburi Bene. »Ali se rasti prebivalstva ne bi dalo omejevati kako drugače, brez zavajanja državljanov?«

Bene z zahtevo pogleda Collins, vendar ne odgovori Collins, temveč Arta.

»Ne,« reče Arta. »Mislim, da ne. Pomisli, če bi se lahko razmnoževali prosto po prešernu. Kaj bi sledilo? Sedanji sistem vsem zagotavlja dobre življenjske razmere. Prostor za življenje, svobodo za samouresničevanje. Je bilo v tvojem življenju kaj narobe, preden se je pojavil mutirani zarodek?«

»Ampak če človek ne ve, kaj izgublja, ne more reči, v katerem položaju bi bil bolj zadovoljen.«

»Če človek ne ve, kaj izgublja, ni nesrečen. S svojim položajem je popolnoma zadovoljen. In kako bi bilo bolje, če bi rast prebivalstva spet eksplodirala in bi bila nosilnost planeta presežena?«

Collins se odkašlja.

»Torej, vidva znanstvena raziskovalca. Čas je za odločitev: ali nameravata varovati ta sistem ali ne? Arta?«

»Da,« odgovori Arta, Bene pa se začudeno zazre v Arto.

»Bene?«

»Ne. Moje podpore ta prevara ne bo nikoli imela!«

Collins globoko vzdihne. »V tem primeru si izgubljena duša.«

»Torej me čaka smrt?«

»Ne. Po protokolu te bomo ločili od drugih. V tebi izgubljamo dobro znanstvenoraziskovalno osebo in dragocen del skupnosti. Če si ne premisliš, te čaka življenje v osami in nato naravna smrt.«

»Lepo te je bilo spoznati,« reče Arta medlo. Bene ne odgovori. Collins pokliče asistenta, ki Beneta odpelje.

»Gluhi so,« pojasni Collins kot odgovor na neizrečeno vprašanje. »Ni

treba skrbeti, da bi jim kdo povedal kaj, česar še ne zmorejo sprejeti.«

*

Arta se vrne domov k Zaie. Misli ji švigajo po glavi, vendar Zaie seveda ne pove ničesar. Iskreno verjame, da je sistem dober. Beneta sicer še ne pozna prav dobro, vendar se ji ob njegovi usodi obrača želodec. Zakaj Bene ni mogel sprejeti sistema takšnega, kakršen je?

Naslednji dan v službi Arta spet potrka na vrata pisarne Collins.

»O, Arta. Kaj bo dobrega?«

»Rada bi občasno obiskovala Beneta,« začne Arta. »Saj drugih obiskov ne more imeti ...«

Collins jo pozorno pogleda.

»No, zakaj pa ne. Plemenito od tebe. Zdelo se mi je, da bo imela tvoja družina prednost,« pripomni Collins.

Arta zardi. Collins torej o njenih družinskih zadevah ve več, kot je povedala.

»Ne verjamem, da bi obiski to ovirali,« togo odgovori Arta. Collins skomigne z rameni.

»Pa ne bo, če tako praviš,« reče Collins. »Greš na obisk kar takoj?«

*

Bene sedi na postelji v zaporniški celici, z obrazom v dlaneh. Celica ni takšna, kot bi si jo človek predstavljal, saj ima Bene celo svojo kopalnico s straniščem in kabino za prhanje. Stene so prekrite s temno zeleno tapeto, ki bi bila Benetu všeč, če bi bila kjerkoli drugje. Ob postelji stoji majhna nočna omarica, ob drugi steni pa pisalna miza in stol. Samo odsotnost kuhinje, okna in računalniške opreme ločuje sobo od običajne garsonjere, pa seveda to, da so vrata zaklenjena od zunaj ter imajo opazovalno okence in loputo, skozi katero Bene prinašajo hrano.

Collins znova preveri, ali se je mnenje Beneta kaj spremenilo. Bene ugrizne v ustnico in zagotovi, da spremembe ne bo nikoli. Laž bi morda odprla pot na svobodo in omogočila širjenje vesti o tem nenavadnem sistemu, toda moralna drža Beneta laži ne dopušča. Misli na svojo družino ter na osebo bivše in trenutne partnerske zveze in se sprašuje, kaj si vsi mislijo o tem izginotju.

Bene se zdrzne iz misli, ko se vrata celice odprejo.

Tam je spet Collins. Če odmislimo dejstvo, da Collins drži Beneta v

ujetništvu, se Collins ves ta čas vede zelo prijazno. Tudi zdaj je tako.

»Obisk imaš,« reče Collins. Za Collinsom stoji Arta.

»Pustim vaju na štiri oči,« zakliče Collins.

Arta obstane pri vratih.

»Zakaj si tu?« vpraša Bene.

»Ne vem,« odgovori Arta obotavljivo. »Nekaj v meni očitno ceni tvoje dejanje. Tvoje trdno prepričanje.«

»Toliko, da mi pomagaš? Toliko, da začneš širiti vest o tej veliki prevari?« vpraša Bene z upanjem.

»Ne vem,« znova odgovori Arta in za hip umolkne. »Verjetno ne veš, ampak za Šolo starševstva nama z Zaie pripada štipendija. Če bi vse prišlo na dan po moji zaslugi, bi me to spravilo v zapor, otroka pa ne bi bilo niti za Zaie. Preveč vsega je na kocki. Ampak kot pravim, cenim tvoje dejanje. Morda se ti želja nekoč uresniči.«

Bene Arto razočarano pogleda. »Saj te razumem,« vseeno reče. »Hvala za obisk. Tukaj je precej samotno. Moja družina me seveda ne more obiskati, ker niti ne ve, da sem tukaj.«

»To je žalostno,« prizna Arta. »Obljubim, da se tu in tam še oglasim. Če to vsaj malo pomaga.«

»Hvala, ampak ni treba prihajati. Raje se posveti svojemu življenju – Zaie in prihodnjemu otroku. Želim ti srečo v Šoli starševstva,« reče Bene togo.

Arta se rahlo nasmehne, vendar nekaj časa ne reče ničesar.

»Naj te potem kar pustim tukaj, da gniješ v samoti? Je to tvoj načrt?« nato vpraša Arta.

»Ja, kar,« odgovori Bene.

»Moram iti,« reče Arta in se ne zmeni za Benetove besede. »Ampak naslednjič prinesem nekaj knjig, da ti bo čas hitreje minil. Morda tudi pisalo in papir, če dobim dovoljenje.«

Arta potrka na vrata celice, ki se čez nekaj trenutkov odprejo. Stopi iz sobe in ob odhodu komaj pomaha v slovo. Bene še nekaj časa gleda za Arto, nato pa se vrže na posteljo.

Kot je obljubila, Arta občasno prihaja na obisk. Čas se vleče, vendar se Bene navadi tudi tega. Tudi Collins tu in tam preveri, ali se je Benetovo mnenje spremenilo, a odgovor je vsakič ne, zato vprašanja sčasoma povsem prenehajo.

*****

Društvo

Bojan Ekselenski

Nova petletka

Kako čas beži! Komaj smo praznovali 20 let delovanja, je tu že 25 let, torej srebrni jubilej. Natanko ta jubilej praznuje tudi revija, ki jo držite v rokah. Naša druga revija, Supernova, pa je odpihnila 10 svečk.

Ker je na svetu še nekaj pravice (če je ni, smo si jo sami vzeli), je za narodov blagor primerno narediti konkluzijo te zadnje petletke.

Kaj se je v tem času zgodilo?

Če se, tovarišice in tovariši spomnite, smo 20-letnico praznovali v Narodnem domu, morali smo se držati takrat veljavnih pravil zaradi epidemije Covida-19. Pozdravil nas je tudi takratni župan MOC, g. Bojan Šrot in imeli smo kar konkretno prireditev.

V tem času smo imeli pet občnih zborov, od teh je bil eden volilni in malce smo spremenili Pravila o delovanju društva, da gremo tudi organizacijsko v korak s časom.

Naše delovanje je ostalo takšno, kot je bilo - za vsakogar nekaj. Poslovilo se je nekaj članic in članov, ki so pomembno zaznamovali določena obdobja v delovanju društva.

Naj jih naštejem - Blaž, Milka, Zora, Marjan, vsi veste, o kom govorim, so pustili neizbrisen pečat v delovanju društva. Vedno se bomo spominjali njihovih literarnih del in duha, ki so ga prinesli med nas.

Društvo gre naprej, a na naslednjih straneh je prostor za nekaj nostalgije. Vsi pomnimo naše kljubovanje koronskemu zapiranju, nadalje širjenju dejavnosti na področje slam poezije, ki ga bomo letos kronali z Državnim

prvenstvom v slam poeziji (več po Dogodkovniku), okrepili smo mednarodno sodelovanje in na letošnjem Euroconu v Berlinu (MetropolCon 2026) prejeli nagrado za najboljšo evropsko revijo za znanstveno fantastiko (ESFS Hall of Fame Award - Best Magazine). Letos bomo izvedli deseto izvedbo Fanfesta, festivala fantazijske književnosti z mednarodno udeležbo. Naše članstvo se množično pojavlja na državnih dogodkih, ki jih organizira JSKD (V zavetju besede in še kje) in nadaljujemo sodelovanja, ki smo ji začrtali že pred desetletjem. Vpeti smo v kulturno dogajanje v mestu in tudi širše.

Skratka, gremo naprej, novim zmagam naproti!

MUSIJA
MONIKA

DRAGAN MITIĆ:
MOJE PRIČE
PRETAKNILI BOMO VSE KOTIČKE DRAGANOVE
PROZE
MOJE PRIČE

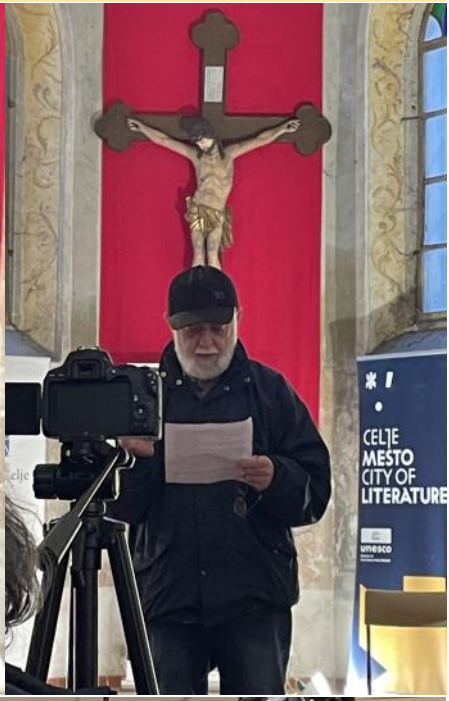

Literature sveta
Fabula
Beletrina
25. 2. – 31. 3. 2026
festival-fabula.org

CELJE
MESTO
CITY OF
unesco

CELJE
MESTO
CITY OF
LITERATURE
unesco

Pazin - Grad
Julesa Vernea
FILA

Suzana Bizjak
KLEOPATRA
POT V MOČ
Suzana Bizjak

SUPERNOVA 20

SUPERNOVA

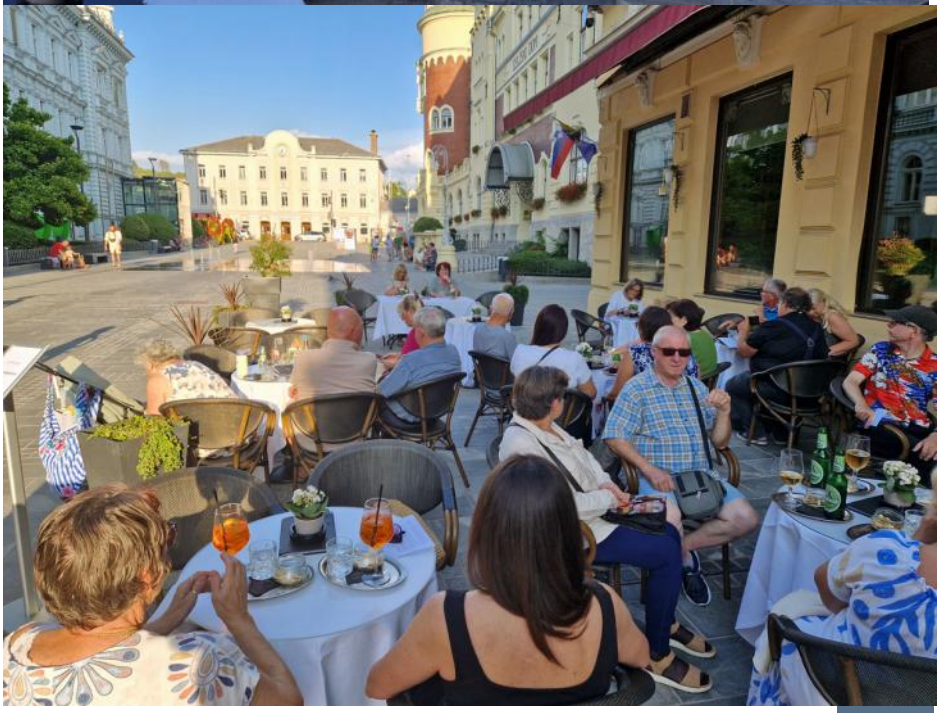

REVIJA ŽE DRUGIČ
GOVORI ANGLEŠKO
FANFEST 10
SUPERNOVA
SUPERNOVA
SUPERNOVA

HALL OF FAME
Best Magazine
Slovenia
Supernova
SUPERNOVA

Literarne prireditve do konca 2026

16.9.2026	**Predstavitev Vsesledja + 25 let društva**	**Špital za prjatle**
23.9.2026	Literarni večer Nuše Ilovar	CK
3.10.2026	**Državno prvenstvo v slamu**	**Plesni forum**
6.10.2026	**Kosovelov večer**	**Osrednja knjižnica Celje**
15.10.2026	**Začetek Fanfesta 10**	**DSP, MCC, Antika, Celjska kulturnica**
18.11.2026	Janez Dreu	Celjska kulturnica
23.11.2026	Slovenski knjižni sejem (cel teden)	Ljubljana
2.12.2026	**Ta veseli dan kulture**	**Kajuhov dom ali celjska kulturnica**
16.12.2026	**Zaključek leta**	**Celjska kulturnica**

Do konca leta imamo precej intenzivno in pisano zbirko prireditev. Odebeljeno so zapisane dejavnosti, ki so posvečene jubileju - 25. obletnici društva. Nismo se odločili za kakšno posebno proslavo, saj društvo na svoj način praznuje celo leto.

Posebne prireditve, ki so namenjene počastitvi naših jubilejev (v paket festivalskega slavja gresta tudi Supernova (10 let) in Fanfest (10. izvedba).

PRAVILA ZA IZVEDBO SLOVENSKEGA DRŽAVNEGA PRVENSTVA V SLAM POEZIJI

(pravilnik pripravljen l. 2023)

1. Organizatorji

1. 1. Lokalni organizatorji

Za organizacijo predizborov so odgovorni lokalni organizatorji večerov slam poezije. Odgovorni morajo biti za vsako sezono znani do konca preteklega koledarskega leta.

Lokalni organizatorji morajo biti pred začetkom sezone seznanjeni s pravili SiSlam mreže.

1. 2. Nacionalni organizator

Vsako leto je enemu lokalnemu organizatorju dodeljena vloga nacionalnega organizatorja. Ta je poleg izvedbe predizbora zadolžen tudi z izvedbo državnega prvenstva.

Nacionalni organizator je dolžan določiti datum izvedbe državnega prvenstva. Lokalni organizatorji so se z datumi izvedbe predizborov dolžni prilagoditi nacionalnemu organizatorju.

Nacionalni organizator mora biti pred začetkom sezona seznanjen s pravili SiSlam mreže. Njegov predhodnik mu je pravila dolžan tudi predstaviti, pojasniti.

2. Tekmovalna pravila

Vsak tekmovalec mora imeti za državno prvenstvo pripravljene štiri avtorske pesmi. Tri za redni del in eno za primer repasaža.

Tekmovalci pesmi recitirajo. Lahko se odločijo tudi za improvizirano poezijo.

Spoštuje se svoboda govora.

2. 1. Pripomočki

Vsi nastopi so izvedeni *»a capella«*. Glasbena spremljava, dodatni nastopajoči, kostumi, okrasje ali odrski rekviziti so prepovedani.

2. 2. Jezik besedila

Vsaj 60 % pesmi mora biti napisane in izvedene v slovenščini.

2. 3. Avtorstvo

Organizator mora poskrbeti, da so tekmovalne pesmi avtorske. Tekmovalci so na licu mesta dolžni podpisati izjavo, ki to potrjuje.

3. Točkovanje

Najnižje možno število prejetih točk je 0. Najvišje možno število prejetih točk na predizborih je 30, na državnem prvenstvu pa 50.

3. 1. Žirija

Organizator je za predizbor dolžan sestaviti petčlansko žirijo, ki vsebuje tri strokovne žirante in dva naključno izbrana obiskovalca. Organizator je za državno prvenstvo dolžan sestaviti sedemčlansko žirijo, ki vsebuje štiri strokovne žirante in tri naključno izbrane obiskovalce.

Člani žirije ne smejo biti v sorodstvenem, partnerskem ali poklicnem odnosu z nastopajočimi.

Člani žirije na državnem prvenstvu ne smejo sedeti skupaj.

3. 1. 1. Strokovna komisija

Strokovno žirijo mora sestavljati vsaj en član s področja literature, en član s področja dramaturgije ali gledališča in en član s področja slam poezije.

Strokovna žirija je izbrana iz seznama potencialnih sodnikov, ki ga vsako leto pripravi SiSlam mreža. Končno sestavo izbere organizator sam.

Strokovna žirija mora biti pred dogodkom pisno obveščena o njihovih dolžnostih, pristojnosti in pravilih tekmovanja.

3. 1. 2. Naključna žirija

Žiranti iz občinstva so izbrani naključno, a morajo biti izbrani pred samim dogodkom.

Žiranti morajo biti pred prvenstvom seznanjeni o svojih zadolžitvah.

3. 2. Tekmovalna komisija

Tekmovalna komisija mora biti sestavljena pred državnim prvenstvom in vsebovati najmanj dva in največ tri člane.

3. 2. 1. Beleženje ocen

Tekmovalna komisija po vsakem nastopu zabeleži vse dodeljene ocene. Nato izloči najvišjo in najnižjo oceno, preostale sešteje. Prav tako upošteva vse tekmovalcu dodeljene odbitke.

Sodniki in moderator si ocen ne smejo zapisovati.

3. 2. 2. Merjenje časa

Tekmovalna komisija je zadolžena za merjenje in beleženje časa trajanja vsakega nastopa.

Čas se začne meriti v trenutku, ko tekmovalec izreče prvo beseda.

Štoparica mora biti tekmovalcem tekom nastopa vidna.

3. 3. Ocenjevanje

Po vsakem nastopu žirija oceni tekmovalca z ocenami od 0 do 10, kjer svojo oceno zaokrožijo na eno decimalno mesto natančno.

Sodniki morajo svoje ocene pokazati hkrati. Medsebojno dogovarjanje ni dovoljeno. Naknadno popravljanje ali spreminjanje ocen je prepovedano.

3. 4. Odbitki

V kolikor tekmovalec prekorači dodeljen čas ali tekmovalec pesmi bere so mu po nastopu dodeljeni odbitki.

3. 4. 1. Časovna prekoračitev

V primeru časovne prekoračitve tekmovalec prejme kazenske točke oziroma odbitek. Za vsakih 10 sekund prekoračitve tekmovalec prejme 1 točko odbitka. Meja odštevanja je 10 sekund. To pomeni, da ob 190-sekundnem nastopu prejme 1 točko odbitka, ob 200-sekundnem nastopu 2 točki odbitka itd.

3. 4. 2. Branje

Branje se sankcionira z odbitkom 1 točke na eno veljavno oceno. V primeru branja je odbitek na predizboru tako 3 točke, na državnem prvenstvu pa 5 točk.

4. Državno prvenstvo

4. 1. Predizbori

Državno prvenstvo v slam poeziji je sestavljeno iz najmanj štirih in največ petih predizborov.

Na vsakem predizboru se lahko na državno prvenstvo uvrstita dva tekmovalca. Na državno prvenstvo se uvrstita tekmovalca, ki sta osvojila najvišje število točk in potreben minimum.

Na predizboru mora tekmovati vsaj sedem tekmovalcev. V primeru, da se predizbora udeleži šest ali manj ljudi, mora za uvrstitev zmagovalec v povprečju prejeti vsaj 21 točk (povprečje ocen vseh pesmi).

4. 2. Kvalifikacijski turnir

Največ en predizbor se lahko nadomesti s kvalifikacijskim turnirjem.

Kvalifikacijski turnir se izvede na dan državnega prvenstva. Zanj je odgovoren lokalni organizator državnega prvenstva.

4. 3. Državno prvenstvo

4. 3. 1. Tekmovalci

Na državno prvenstvo se mora uvrstiti vsaj osem in največ enajst tekmovalcev.

Aktualni državni prvak je avtomatsko uvrščen na državno prvenstvo, prisotnost mora potrditi do zadnjega napovedanega predizbora.

4. 3. 2. Struktura državnega prvenstva

Državno prvenstvo mora biti sestavljeno iz treh tekmovalnih krogov.

4. 3. 2. 1. Prvi in drugi krog

V prvem krogu tekmujejo vsi uvrščeni na državno prvenstvo. V drugi krog se uvrsti šest najbolje ocenjenih tekmovalcev. V primeru izenačenja na šestem mestu se v drugi krog uvrstijo vsi izenačeni.

Vrstni red nastopajočih je določen naključno in sicer z javnim žrebom. Ta mora biti objavljen na družbenih kanalih mreže SiSlam na dan prvenstva do 12. ure.

Javni žreb sestoji iz dveh žrebanj in določi vrstni red v prvem in drugem tekmovalnem krogu. V prvem krogu tekmujejo vsi uvrščeni tekmovalci. V drugem krogu tekmujejo uvrščeni, izpadle se iz vrstnega reda črta.

4. 3. 2. 2. Finale

Ocene prvega in drugega kroga se seštejejo. V finale napredujeta dva najbolje ocenjena tekmovalca. V primeru izenačitve se upošteva vseh sedem ocen žirije v preteklih dveh krogih. Če so tekmovalci kljub temu izenačeni, se v finale uvrstijo vsi.

Rezultati prvih dveh krogov v finalu niso upoštevani, finalni krog se ocenjuje ločeno.

Če so finalisti izenačeni, sledi repasaž, kjer se morajo tekmovalci predstaviti s še eno, četrto, pesmijo.

~ *** ~

Tako, zdaj veste, kako potekajo slam tekmovanja in kakšnim pravilom so podvržena.

Okvirni program Fanfesta 10

(Predvidoma) 15. 10. Društvo slovenskih pisatelje, Ljubljana

V prostorih DSP bo Matej Krajnc, podpredsednik DSP; moderiral pogovor o izredno zanimivi in izmuzljivi tematiki:

»ZNANOST V ZNANSTVENI FANTASTIKI«

Bojan Ekselenski se bo posvetil pomenu znanosti v znanstveni fantastiki in osvetlil dileme, kaj to je in kaj to ni.

16. 10. 2026—Celje: Predstavitveni večer tujih gostov

Tradicionalni »celjski« začetek festivala je namenjen srečanju tujih avtorjev, ki se srečujejo na različnih dogodkih v regiji.

17. 10. 2026—Knjigarna Antika

Tradicionalno predstavitveno popoldne. Vabljene avtorice in avtorji predstavijo svoje zadnje literarne projekte. Predstavi se tudi jesenska Supernova.18. 1

17. 10. 2026—Celjska kulturnica

Osrednja prireditev ima svoj že kar tradicionalni scenarij:
Otvoritev in govori gostov
Programska slaščica glavnega gosta prof. dr. Zorana Živkovića z gosti

Predstavitev festivalskega razpisa
Predstavitev festivalskega razpisa za Fanfest 11
Družabno srečanje

18. 10. 2026—Celjska kulturnica

Nedeljsko dopoldne je namenjeno delavnici in zaključku festivala.

Pomembna opomba:

Fanfest 10 bo zadnjič v obstoječi obliki. Čeprav je tradiucija lepa, je dobro, da se občasno malce spremeni in novost čez čas postane nova tradicija,. A stara tradicija postane slavna zgodovina.

~ *** ~

Razpisi—tokrat zares

Razpis za Vsesledje

Revija Vsesledje je splošna revija za kulturo in literaturo. Izhaja 1x letno, praviloma oktobra, ko je predstavitev, ki je ena od osrednjih prireditev Celjskega literarnega društva.

Odgovorni urednik revije je dr. Zoran Pevec.

V reviji objavljamo:

⇒ poezijo (zaželeno je nekaj pesmi, da ima urednik določen izbor), prozo (kratke zgodbe), esejistiko, recenzije, dramatiko (kratka dramska besedila)

Pomembno o pripravi besedila za objavo:

⇒ **Besedila morajo biti v elektronski obliki** (wordov format, oziroma berljiv z Wordom®) poslana po elektronski pošti kot priloga, seveda s priloženimi podatki o avtorju(-ici).

⇒ Rok za pošiljanje za tekoče leto je **1. junij.** Prispevki, ki prispejo kasneje, se objavijo samo po dogovoru z urednikom.

Poseben del revije je **Mlado Vsesledje** za osnovnošolsko in srednješolsko mladino.

Pošiljanje prispevkov:

⇒ celjsko.literarno@outlook.com (društvo)

⇒ zoran.pevec@gmail.com (odgovorni urednik)

Obiščite tudi spletno stran http://cld.si in http://cld.si/Vsesledje.html

Supernova na spletu:
http://supernova-magazin.eu (slovenska in angleška verzija)

Splošni razpis za Supernovo

Revija izhaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Revija živi od prispevkov, zlasti zgodb in pesmi. Sprejemamo tudi eseje in recenzije knjig s področja spekulativne fikcije.

Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki. Samo tipkopisov ne moremo sprejeti in bodo zavrnjeni. Revija ima od konca junija letos tudi lastno spletno stran.

Zavrnjena bodo besedila slovenskih avtoric/-jev, ki so napisana v tujem jeziku.

Datumi:

⇒ **1. februar** za spomladansko številko (izide v času pomladnih konvencij)

⇒ **15. julij** za jesensko številko (izide pred Fanfestom)

Naslovi za pošiljanje

E-mail:

⇒ celjsko.literarno@outlook.com

⇒ bojan.ekselenski@gmail.com (urednik)

Želimo si sledečega:

⇒ Kratka zgodba: do **7500 besed (45.000 znakov s presledki)**, za daljše zgodbe se bomo odločili glede na prostorske možnosti, po potrebi bomo avtorje prosili, da zgodbo skrajšajo na zahtevan obseg

⇒ Esej: do **7500 besed**,

⇒ Recenzija: do **3500 besed**,

⇒ Poezija: skupaj **do 300 vrstic, pesem do 150 vrstic**.

Prva stran se ne šteje v obseg besedila, na njej **morajo biti sledeči podatki**:

⇒ Naslov dela

⇒ Ime in priimek,

⇒ Veljaven poštni naslov, kamor pošljemo avtorske izvode

⇒ Veljaven elektronski naslov za komunikacijo

FANFEST 11
FANTASTIČNA KNJIŽNICA
OMNIA LIBRI ÖMNES MUNDI
SCIENTIA IMAGINATIO HUMANITAS AETERNA

Fanfestov razpis

Fanfest 11 bo izveden, razen v primeru konca sveta, jeseni 2027. Morebiti mislite, da imate še vceč kot dovolj časa. Ne, nimate ga! Pravzaprav po mojih izkušnjah že zamujate. A vendarle ...

Tema je silno zabavna za vse knjigoljubce—slika na prejšnji strani pove več od besed.

* *

Kaj pričakujemo?

Od vas pričakujemo, da se bo dogajalo v Celju, vsaj omenjeno naj bo. Geografija je torej precej dobro zakoličena.

Čas dogajanja pa izberite po svoji volji. Tudi žanr je v vaši domeni, dasiravno fantastična knjižnica postavlja neke zahteve, ki pa mojstrom lepe besede ne bodo predstavljale težave (namerno se izogibam popularni besedi Izziv). Najbolj nas boste razveselili, če nas boste presenetili.

Sprejemamo dramatiko, poezijo in prozo. Omejitve obsega:

⇒ Dramatika in proza: 7500 besed (45.000 znakov s presledki)

⇒ Poezija: do 2 pesmi, vsaka z do 750 verzov

Drugo, kar je pomembno:

⇒ Dela ne smejo biti naključni kos daljši literarnih del, ki nima zaključka. (napr. odlomek romana, novele).

⇒ Dela morate poslati v elektronski obliki, berljivi z Wordom.

Vsako delo mora biti opremljeno s kontaktnimi podatki. Za dela, ki jih ne bomo mogli povezati z avtorjem/-ico, bodo izločena.

Rok za oddajo besedil:

⇒ 15. 8. 2027

Zbrana dela pošljite na naslov s pripisom: Fanfest 11):

⇒ **Celjsko.literarno@outlook.com**

⇒ **Bojan.ekselenski@gmail.com**

Zofka Kveder

Kaj naj vam povem o sebi? Poročena sem bila Jelevšek in Demetrovič, uporabljala sem nekatere psevdonime: Kopriva, Milena, Modroslava, Zofija, Poluks, Grabovska, Janja Legat, Dimitrije Gvozdanović in še kakšen manj znan bi se našel. Zakaj psevdonimi? Zgodba je večplastna. Psevdonime je uporabljala iz več razlogov. Pri njej so se prepletali službeni pritiski, položaj ženske v tedanjem literarnem svetu in običajna časnikarska praksa.

Zelo konkreten razlog poznamo iz njenega ljubljanskega obdobja. Ko je delala v odvetniški pisarni Ivana Šušteršiča, ji je delodajalec hotel prepovedati objavljanje v Slovenskem narodu. Nazadnje ji je objavljanje dovolil, vendar pod psevdonimom.

To pa je bil samo del zgodbe. Kvedrova je konec 19. in na začetku 20. stoletja pisala o za tisti čas zelo občutljivih temah: neenakopravnosti žensk, zakonu, materinstvu, spolni morali, revščini, nasilju in ženski samostojnosti. Kot emancipirana ženska, ki je hotela živeti od lastnega dela, je precej neposredno trčila ob družbene norme svojega časa. V takšnem okolju je bil psevdonim za pisateljico tudi način, kako ločiti avtorico od besedila in si zagotoviti nekoliko več svobode pri objavljanju. Tudi med drugimi avtoricami tistega časa je bilo objavljanje pod psevdonimi pogosto.

Posebej zanimiv je **Dimitrije Gvozdanović**, ker gre za moški psevdonim. Hrvaški biografski leksikon potrjuje, da se je poleg psevdonimov podpisovala tudi z inicialkami in šiframi.

Kopriva pa je verjetno njen najbolj povedni psevdonim. Z njim je objavljala že zelo zgodaj; na primer črtica Anka je leta 1899 izšla s pripisom, da jo je napisala Kopriva. Že samo ime je zelo »kvedrovsko« – kopriva je nekaj, kar peče, zbode in ni prijetno na dotik, podobno kot so njena besedila pogosto neprijetno neposredno zbadala takratno meščansko družbo.

Zato bi bilo nekoliko preveč poenostavljeno reči, da je psevdonime uporabljala samo zato, ker je bila ženska. Pri prvih objavah je obstajal tudi zelo konkreten službeni razlog, pozneje pa so psevdonimi postali del njenega izredno širokega publicističnega in literarnega delovanja. **Zofka Kveder je bila prva ženska, uvrščena v nacionalno zbirko Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev.** Zofka Kvedrova se je rodila leta 22. 4. 1878 in umrla 21.11. 1926 v Zagrebu. Njena poklicna pot se je začela kot pisarka v Kočevju, zatem je v Ljubljani delala kot prepisovalka v odvetniški pisarni Ivana Šušteršiča. V tistem času si je dopisovala z Vladimirjem Jelovškom, hrvaškim modernističnim pesnikom in zdravnikom, ki je postal njen mož. V Ljubljani se je začelo tudi njeno literarno ustvarjanje. Id leta 1899 se je selila. Najprej Trst, pa Švica (Bern), Munchen, Praga, kjer so se začele njene zakonske in druge težave. Umrla je v Zagrebu.

Prvo črtico, Kapčev stric, je imela objavljeno v Slovenki (1898), ki je bil takrat priloga Edinosti. Kratko prozo z ženskimi, kmečkimi, izseljenskimi, vojnimi in mestnimi tematikami je objavljala v različnih časopisih. Dobro je njenbo delo sprejemal Anton Aškerc. Posvetila se je tudi dramatiki. Leta 1900 je v Pragi izdala zbirko črtic (danes bi rekli kratkih zgodb) Misterij žene. Pisala je tudi v hrvaškem in nemškem jeziku. Preživljala se je z urednikovanjem in pisateljevanjem. Na začetku stoletja je izdala zbirke kratkih zgodb Odsevi (1902), Iz naših krajev (1903) in Iskre (1905). 1901 jew izdala zbirko dramskih besedil Ljubezen. Kasneje je objavila tudi svoj prvi roman Nada (1903-1904).

Njeno zadnje delo, izšlo po njeni smrti, je drama Ardioti na otoku Krku (1922).

Vse najboljše
CLD
2001 - 2026
25 let
Naj lepa beseda steče